

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

***“SIIRTOLAISUUDEN PUOLESTA, RAJOJA VASTAAN” - AKTIVISTIVERKOSTON
DISKURSIIVINEN MÄÄRITTELYKAMPPAILU VALTA- JA VASTAJULKISUU-
DESSA***

Pro gradu -tutkimus

Yliluutnantti
Samuel Siljanen

Maisterikurssi 5
Rajavartiolinja

Huhtikuu 2016

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Sotatieteiden maisterikurssi 5	Linja Rajavartiolinja
Tekijä Yliluutnantti Samuel Siljanen	
Tutkielman nimi “Siirtolaisuuden puolesta, rajoja vastaan” – Aktivistiverkoston diskursiivinen määrittelykamppailu valta- ja vastajulkisuudessa	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Kurssekirjasto (MPKK:n kirjasto)
Huhtikuu 2016	Tekstisivuja 79 Liitesivuja 4
TIIVISTELMÄ	
<p>Tutkimuksessa tarkastellaan millaista määrittelykamppailua Vapaa liikkuvuus -verkosto käy siirtolaisuuden puolesta valta- ja vastajulkisuudessa. Tutkimuksessa selvitetään miten siirtolaisuutta merkityksellistetään, miten aktivistiverkosta representoidaan ja miten määrittelykamppailua kehystetään valta- ja vastamediassa. Empiirinen aineisto koostuu Helsingin Sanomien kirjoituksista ja aktivistiverkoston tekemistä Facebook -tilapäivityksistä.</p> <p>Tutkimuksen teoreettismetodologinen viitekehys pohjaa konstruktionistisiin käsityksiin maailman sosiaalisesta rakentumisesta ja kielestä todellisuuden rakentajana. Aihepiiriä lähestytään foucault’laisesta perinteestä hahmottaen mediajulkisuutta dynaamisena valtakamppailun kenttänä. Aineistoa tarkastellaan diskurssianalyysin ja kehysanalyysin keinoin pyrkien kokonaisvaltaiseen ymmärrykseen merkityksenannon ja tulkinnan tavoista ja -tasoista.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että siirtolaisuus jäsenyy mielikuviltaan ja merkityksiltään kiistanalaiseksi ilmiöksi. Siirtolaisten hädänalaisuutta korostavan diskurssin ja siirtolaisuutta demonisoivan diskurssin kautta siirtolaisia kuvataan stereotyyppisesti uhreina tai uhkana. Diskurssianalyysissa mediateksteistä tunnistettiin kuusi toisiinsa kytkeytyvää ja osin kilpailevaa diskurssia, jotka tuottavat vaihtoehtoisia kuvauksia aktivistiverkostosta. Valtamediassa päälimmäisenä merkitysyhteytenä korostuu aktivistien vähättely, vastamediassa aktivistien yhteisöllisyys, aatteellisuus ja järjestelmänvastaisuus. Kehysanalyysi osoitti, että aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymää määrittelykamppailua kehystetään konfliktin, turvallisuuden, humanitaarisuuden, talouden ja hallinnan näkökulmista.</p> <p>Tutkimus tuo ilmi kuinka diskursiivisen merkityksenannon ja tulkinnan tavat ovat sidoksissa median rutinoituneisiin esitystapoihin sekä laajempaan yhteiskunnalliseen todellisuuteen jota ne jäsentävät. Määrittelykamppailu havainnollistaa suomalaisyhteiskunnan sisäistä intressi- ja arvokamppailua sekä kansalaisyhteiskunnasta kumpuavaa monimuotoista vastavaltaa. Diskursseihin ja kehyksiin rakentuvat jännitteet ilmentävät todellisuuden versioista käytävää neuvottelua ja kamppailua. Tutkimus lisää kriittistä ymmärrystä hallintavallasta ja sen diskursiivisesta tuottamisesta. Tutkimuksessa todetaan, että siirtolaisuuden representointi ilmentää liikkuvuuden hallinnan monitahoisia totuuksia, tekniikoita ja identiteettejä. Hallintaan liittyy myös tutkimuksessa tunnistettu maahanmuuton turvallistaminen. Siirtolaisten humanitaariset kuvaukset näyttäytyvät osana läntisen maailman humanitarismia. Kokonaisuudessaan tutkimus lisää tietoa entistä kompleksisemmasta informaatioympäristöstä ja haastaa myös viranomaisia tarkastelemaan kriittisesti omaa viestintäänsä.</p>	
AVAINSANAT Siirtolaisuus, aktivismi, julkisuus, media, valta, diskurssianalyysi, kehysanalyysi	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Johdanto	1
1.2	Tutkimuksen tavoite	3
1.3	Aikaisempi tutkimus	3
1.4	Tutkimuksen rakenne	5
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
2.1	Julkisuuden käsitteestä	6
2.2	Media julkisuusareenana	7
2.3	Media-ajan aktivismi	10
2.4	Siirtolaisten oikeuksia ajava aktivismi	13
3	TUTKIMUSMENETELMÄT	16
3.1	Sosiaalisesti rakentunut todellisuus	16
3.2	Diskurssit merkitysten ja todellisuuden rakentajina	18
3.3	Mediakehykset tulkinnan välittäjinä	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
4.1	Mediatekstit empiirisenä aineistona	25
4.2	Analyysi- ja tulkintaprosessin kuvaus	27
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
5.1	Siirtolaisuuden määrittelykamppailu	31
5.1.1	<i>Hädänalaiset siirtolaiset</i>	31
5.1.2	<i>Uhkaavat siirtolaiset</i>	35
5.2	Vapaa liikkuvuus -verkoston diskurssit	38
5.2.1	<i>Aktivisteja vähättelevä diskurssi</i>	39
5.2.2	<i>Perusoikeusdiskurssi</i>	42
5.2.3	<i>Vastarinnan diskurssi</i>	46
5.2.4	<i>Kollektiivisen toiminnan diskurssi</i>	50
5.2.5	<i>Vapauden diskurssi</i>	53
5.2.6	<i>Politisoiva diskurssi</i>	57

5.3	Määrittelykamppailun kehystäminen	60
5.3.1	<i>Konflikti</i>	61
5.3.2	<i>Turvallisuus</i>	63
5.3.3	<i>Humanitaarisuus</i>	66
5.3.4	<i>Talous</i>	68
5.3.5	<i>Hallinta</i>	69
6	POHDINTA	73
6.1	Johtopäätökset	73
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	78
	LÄHTEET	80

“SIIRTOLAISUUDEN PUOLESTA, RAJOJA VASTAAN” - AKTIVISTI- VERKOSTON DISKURSIIVINEN MÄÄRITTELYKAMPPAILU VALTA- JA VASTAJULKISUUDESSA

1 JOHDANTO

1.1 Johdanto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella siirtolaisten oikeuksia ajavan Vapaa liikkuvuus-verkoston käymää diskursiivista määrittelykamppailua valta- ja vastajulkisuudessa. Tutkimusaihe on ajankohtainen sillä yhteiskunnallinen keskustelu ihmisten liikkuvuudesta ja siirtolaisuudesta on kiihtynyt Eurooppaan suuntautuneiden laajojen siirtolaisvirtojen ulottuessa aiempaa suuremmissa määrin myös Suomeen. Vuonna 2015 turvapaikanhakijoita saapui Suomeen ennätysmäärä ja siirtolaisilmiötä puitiin laajalti mediassa. Laajemmassa mittakaavassa Suomen maahanmuuttajaväestö on kymmenkertaistunut viime vuosikymmeninä (Tilastokeskus 2014). Myös suomalaisyhteiskunta näyttää olevan globalisaatiokehityksen myllerryksessä, jossa globaalit virrat haastavat perinteisiä valtiokeskeisiä ajattelutapoja, rakenteita ja rajoja.

Oma kiinnostukseni aihetta kohtaan heräsi jo aikaisemmin työskennellessäni rajavalvonnan parissa. Rajavartiolaitoksen päällystöön kuuluvana minua on kiinnostanut toimintaympäristön kompleksisuuden lisääntyminen ja erityisesti toimijakentän monipuolistuminen. Havaintonani on ollut, että operatiivisessa toiminnassa ollaan päivittäin tekemisissä mitä moninaisempien yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Rajavartiomiehet kohtaavat työssään myös aiempaa enemmän erinäisiä agendoja ajavia aktivisteja kuten turvapaikanhakijoita avustavia aktiiveja, rajojen avaamista tai sulkemista vaativia mielenosoittajia tai suoran toiminnan protesteja toteuttavia ympäristöaktivisteja. On ollut kiinnostavaa havainnoida kuinka eri toimijat lähestyvät samaa asiakysymystä erilaisista intresseistä käsin ja viranomaisen oletusarvoisesti neutraali toimintatapa voi näyttäytyä täysin päinvastaisena eri näkökulmasta tarkasteltuna. Tiedostusvälineillä näyttää myös olevan taipumus eri näkökantoja edustavien osapuolten sekä aktivistien ja viranomaisten vastakkainasettelun korostamiseen. Tutkimuskohteeni valinnan taustalla onkin alun perin ollut myös ajatus siitä, ettei esimerkiksi viranomaisten ja aktivistiryhmien

mahdollisten näkemyserojen pitäisi johtaa lisääntyvään polarisoitumiseen vaan tarkoituksenmukaisempaa ja yhteiskuntarauhan näkökulmasta suotavampaa olisi kehittää laaja-alaista vuoropuhelua eri toimijoiden välillä. Tämä edellyttää parempaa ymmärrystä paitsi tavoistamme merkityksellistä valtavirtaa haastavaa aktivismia ja laajemmin toiseutta, myös siitä kuinka yhteiskunnalliset uskomukset, arvot, käytänteet ja valtasuhteet heijastuvat tapoihimme hahmottaa ja kuvata maailmaa.

Rajat ylittävän liikenteen kasvu yhdistettynä uusiin turvallisuusuhkiin, valvontateknologian kehitykseen ja lisääntyviin kustannustehokkuusvaatimuksiin on johtanut rajaturvallisuusjärjestelmän kehittymiseen varsinaisista fyysisistä rajoista laajemmalle levittäytyväksi monitahoiseksi kontrollijärjestelmäksi. Rajoihin ja niiden hallintaan näyttää liittyvän myös diskursiivinen ulottuvuus, jossa on kyse symbolisten rajojen konstruoinnista sekä kontrollitoimien legitimoinnista ja depolitisoinnista. Viranomaiskieli ylläpitää ja muovaa omalta osaltaan tietynlaisia tapoja hahmottaa ympäröivää maailmaa. Kun virkamiehet puhuvat Euroopan ulkorajojen valvonnasta ja laittoman maahanmuuton torjunnasta ja kategorisoivat rajat ylittäviä ihmisiä esimerkiksi viisumivapaiksi tai viisumivelvollisiksi kolmannen maan kansalaisiksi, laittomiksi rajanylittäjiksi tai turvapaikanhakijoiksi ja pakolaisiksi, tässä keskustelussa samalla tuotetaan ja toisinnetaan tietynlaista todellisuutta. Vastaavasti Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivistien puhuessa ihmisten oikeudesta vapaaseen liikkuvuuteen, siirtolaisviihamielisestä politiikasta ja syrjivästä viranomaisbyrokratiasta rakennetaan tietynlaista todellisuutta. Moninaisten lähteiden, kaupallisten intressien ja journalististen käytänteiden ristipaineessa toimivat tiedotusvälineet välittävät jäsentämäänsä todellisuutta laajemmalle yleisölle. Näistä lähtökohdista käsin olen ollut lisääntyvässä määrin kiinnostunut siitä kuinka rajoja ja rajakäytänteitä oikeutetaan ja haastetaan julkisuudessa samoin kuin laajemmin siitä kuinka julkisuudessa käydään jatkuvaa diskursiivista valtakamppailua maailman ja sen ilmiöiden merkityksellistämistä.

Mediajulkisuudesta on muodostunut tärkeä vaikutuskanava, jossa toimijat pyrkivät antamaan asioille merkityksiä ja tulkitsemaan asioiden tilaa omista intresseistään käsin. Kun kansalaisyhteiskunnan eri toimijat haastavat julkista valtaa, ne pyrkivät vaikuttamaan poliittisiin päättäjiin ja viranomaisten toimintaan ensisijaisesti julkisuuden kautta. Samalla konstruoidaan tietynlaista toimijuutta. Toimijoiden moninaistuminen tekee näkemysten yhteensovittamisesta, ristiriitojen ratkaisemisesta ja julkisuuden hallinnasta aikaisempaa vaikeampaa. Tämä asettaa haasteita viranomaisten viestinnälle ja suhdetoiminnalle eli tiedon ja julkisen imagon muovaamiselle omien tavoitteiden tai etujen mukaiseksi (Cottle 2004, 3). Tutkimukseni merkitys on tär-

keä myös viestinnän näkökulmasta. Informaatioympäristön, medialogiikan ja sosiaalikkulttuurisesti määrittäneiden kielenkäytön tapojen ymmärtäminen on tärkeää koska viranomaisten toiminta ei tapahdu tyhjiössä. Myös rajavartiolaitoksen on tärkeää ymmärtää kielenkäytön tapojen moniulotteisuutta ja mediajulkisuuden kompleksisuutta oman viestintänsä kehittämiseksi. Rajavartiolaitoksesta ja sen toimintakentästä puhutaan julkisuudessa liittäen siihen tietynlaisia mielikuvia ja merkityksiä, riippumatta siitä osallistuuko laitos viestinnällään tähän keskusteluun.

1.2 Tutkimuksen tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on tutkia Vapaa liikkuvuus–verkoston ja sen ajaman agendan representointia valta- ja vastajulkisuudessa. Päättökysymyksenäni on: Millaista määrittelykamppailua aktivistiverkosto käy siirtolaisuuden puolesta valta- ja vastajulkisuudessa? Pyrin vastaamaan kysymykseen seuraavien alatutkimuskysymysten kautta:

1. Miten aktivistiverkoston ajamaa asiaa merkityksellistetään?
2. Miten aktivistiverkostoa representoidaan?
3. Miten määrittelykamppailua kehystetään?

Tutkimuskysymyksiäni ohjaamana tarkastelen kuinka sanomalehtikirjoituksissa ja aktivistien sosiaalisen median viestinnässä käytetään kieltä antamaan asioille merkityksiä ja edistämään tietynlaista tulkintaa ja ymmärrystä aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymästä kamppailusta. Pyrin tunnistamaan millaisia mielikuvia ja merkityksiä siirtolaisuuteen liitetään sekä millaisia vaihtoehtoisia kuvauksia aktivistiverkostosta, sen jäsenistä, toiminnasta, toiminnan luonteesta ja suhteista muihin toimijoihin rakennetaan. Tarkoitukseni ei ole arvioida mediateksteissä ilmenevien kuvausten totuudenmukaisuutta tai oikeellisuutta vaan tuoda esille millaisia merkityksiä ja kuvauksia mediateksteissä rakennetaan ja millä keinoin. Tulkitsen kuitenkin merkityksenantoa osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia, jolloin ymmärrän mediatekstien sekä heijastavan että osaltaan rakentavan mediarutiineja, laajempia sosiokulttuurisia merkitysjärjestelmiä sekä yhteiskunnallista todellisuutta.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Kansalaisaktiivisuuden ja mediajulkisuuden suhdetta on tutkittu Suomessa aiemmin jonkin verran. Aihepiiriä koskevissa väitöksissä on tarkasteltu esimerkiksi eläinoikeusliikkeen määrittely-

kamppailua (Juppi 2004), paikallisaktivistien politisaatioprosesseja (Luhtakallio 2010a) ja globalisaatioliikkeettä koskevaa julkista keskustelua (Ylä-Anttila 2010). Eri yliopistojen opinnäytteissä on tarkasteltu mm. aktivistien visuaalista kehystämistä vasta- ja valtajulkisuudessa (Hämäläinen 2011), maahanmuuttokriittisten internetyhteisöä sosiaalisena ja poliittisena muotona (Sivula 2013), Tampereen torikokous-liikkeen vaikuttamista julkisuudessa (Leiviskä 2014) sekä Greenpeacen mediakuvan muodostumista (Härkönen 2015). Osassa tutkimuksissa on hyödynnetty diskurssi- tai kehysanalyyttisiä lähestymistapoja. Edellä mainituissa tutkimuksissa nostetaan esille julkisuusvaikuttamisen, julkisuudessa käytävän määrittelykamppailun sekä julkisuuden ja kansalaislähtöisen vastavallan eri muotojen voimistuminen. Tämä trendi osin perustelee tutkimukseni tarpeellisuutta.

Aiemmissä tutkimuksissa on tarkasteltu myös maahanmuuton ja siirtolaisten representointia mediassa. Diskurssianalyttisiä ja kehysanalyttisiä lähestymistapoja on hyödynnetty onnistuneesti esimerkiksi tutkittaessa monikulttuurisuutta ja turvapaikanhakijoita suomalaisjournalismissa (Horsti 2005) ja suomalaista maahanmuuttajournalismia (Lindström 2013). Yksittäisissä opinnäytetöissä on tutkittu suppeammin maahanmuuttokeskustelun diskursseja sanomalehtikirjoituksissa (Karppinen 2013, Koponen 2015). Aihekuultuuriin voidaan liittää myös tutkimukset, jotka koskevat median tapoja kuvata ja käsitellä etnisyyttä ja toiseutta (Pietikäinen 2000; Raittila 2004a, 2004b, 2007). Edellä kuvatuissa maahanmuuttoa ja toiseutta koskevissa tutkimuksissa on tuotu esille, että valtamedia pääsääntöisesti määrittelee maahanmuuttoa ongelmakeskeisesti samalla marginalisoiden vähemmistöjä. Mediajulkisuudessa esitettyjen kuvausten on myös tulkittu ilmentävän yhteiskunnan jakaantuneita käsityksiä aihepiiristä. Näistä syistä aihepiiriä koskevien mediaesitysten tutkiminen on edelleen tärkeää.

Maailmalla on tutkittu myös laajemmin nimenomaan siirtolaisaktivismia ilmiönä. Näissä tutkimuksissa on korostettu julkisuudessa toimimista keskeisenä vaikutuskeinona siirtolaisten pyrkimyksissä tulla hyväksytyksi ja sisällytetyksi yhteisöön. (Pojmann 2008; McNevin 2011; Nyers&Rygiel 2012; Marciniak&Tyler 2015) Suomessa tapahtuvaa siirtolaisaktivismia ei ole aiemmin otettu tutkimuskohteeksi, mikä puoltaa näkökulman valintaani. Tutkimukseni nivoo-kin yhteen monia edellä esitettyjä aihepiirejä. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella kriittisesti mediaesityksissä tapahtuvaa kielenkäyttöä, herättää ajatuksia viestintäympäristön muutoksesta ja tuoda esille uusia näkökulmia aktivismista ja siirtolaisuudesta käytävään keskusteluun, mutta myös kehittää metodologinen sovellutus diskurssi- ja kehysanalyysin yhdistämisestä mediatekstien tutkimisessa.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Tässä johdantoluvussa olen taustoittanut tutkimukseni aihepiiriä, avannut tutkimukseni tavoitteita ja perustellut tutkimukseni tarpeellisuutta omiin lähtökohtiini ja aiempaan tutkimukseen perustuen.

Tutkimukseni toisessa luvussa esittelen tutkimukseni teoreettisia lähtökohtia. Tukeutuen aihepiiriä koskevaan kirjallisuuteen muodostan kokonaiskuvan julkisuudesta tutkimukseni keskeisenä käsitteenä sekä hahmotan yhteiskunnalliseen valtaan liittyviä käsityksiä, joiden kautta mediajulkisuus hahmottuu määrittelykamppailun kenttänä. Lisäksi sijoitan tutkimuskohteenani olevan aktivistiverkoston laajempaan kansalaisvaikuttamisen perinteeseen ja kehitykseen sekä siirtolaisaktiivisuuden kasvuun Euroopassa.

Kolmannessa luvussa esitän tutkimukseni teoreettismetodologisen viitekehyksen. Ankkuroin tutkimukseni konstruktionistiseen tieteenfilosofiaan ja selvitän kuinka diskurssianalyysia ja kehysanalyysia sovelletaan tässä tutkimuksessa. Keskeisten metodologisten lähtökohtien ja teoreettisanalyyttisten käsitteiden ymmärtäminen on erityisen tärkeää näiden tutkimuksellisten lähestymistapojen moninaisuudesta johtuen. Neljännessä luvussa luon katsauksen varsinaiseen tutkimusaineistoon ja selvitän analyysi- ja tulkintaprosessini kulkua käytännössä.

Tutkimukseni painopiste on omaksumastani aineistolähtöisestä lähestymistavasta johtuen viidennessä luvussa, jossa esitän yksityiskohtaisesti aineiston analyysin ja tutkimukseni tulokset. Luku jäsenyyty tutkimuskysymysten mukaisesti. Käsitteelen aktivistiverkoston agendan merkityksellistämistä (siirtolaisuutta koskevat diskurssit), aktivistiverkoston representointia (Vapaa liikkuvuus -verkostoa koskevat diskurssit) ja määrittelykamppailun kehystämistä (mediakehukset) omissa alaluvuissaan.

Tutkimukseni lopuksi nivon tutkimukseni eri osakokonaisuuksia yhteen, perustelen ja esitän omat johtopäätökseni ja pohdin tutkimukseni tulosten muodostamaa kokonaisuutta. Arvioin myös tutkimukseni merkitystä ja pohdin lyhyesti sen hyödynnettävyyttä rajavartiolaitoksen näkökulmasta. Lopuksi arvioin vielä tutkimukseni luotettavuutta mikä on erityisen tärkeää, koska tutkimukseni on luonteeltaan laadullista ja tulkitsevaa.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Julkisuuden käsitteestä

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan julkisuudessa käytävää diskursiivista määrittelykamppailua. Aluksi on tarpeen pohtia mitä julkisuudella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan. Juha Herkmannin mukaan suomen kielessä *julkinen viittaa esillä olevaan tai näkyvään* (Herkmann 2011, 72). Yleensä puhuessamme julkisuudesta viittaamme median ja viestintäteknologioiden jäsentämään virtuaaliseen ympäristöön, jossa ollaan esillä, välitetään tietoa, vaihdetaan mielipiteitä ja käydään yhteiskunnallista keskustelua. Julkisuuden käsitteellistämässä tukeudutaan usein Jürgen Habermasin teoretisointiin koskien julkisen sfäärin kehittymistä ja rakenteellista muutosta (Habermas 1962). Habermas hahmottaa valtion ja yhteiskunnan välisessä jännitekentässä kehittyntä ns. porvarillisliberaalia julkisuutta kriittisjulkisen keskustelun ideaalina. Habermasilaisessa mielessä julkisuus voidaan ymmärtää erityiseksi osaksi kansalaisyhteiskuntaa, eräänlaisena yleisen mielipiteen piirinä, joka toimii ideaalitulanteessa välityselimenä yhteiskunnan ja valtiovallan välillä sekä yhteisiä asioita koskevan rationaalisen keskustelun foorumina. (Habermas 1962, 213, 22–23, 57, 167) Tämän tutkimuksen näkökulmasta habermasilaisen julkisuuskäsityksen kautta julkisuutta hahmotetaan diskursiivisen vuorovaikutuksen institutionaalisoituneena areenana ja kommunikatiivisen toiminnan tilana, jossa tuotetaan ja kierrätetään diskursseja. Habermasin teoria on kuitenkin tämän tutkimuksen puitteissa rajoittunut sillä se tarkastelee julkisuutta singulaarisessa mielessä tarkastelematta kilpailevia julkisia tiloja.

Nancy Fraser on laajentanut Habermasin julkisuuskäsitystä tutkimukseni kannalta käyttökelpoisella tavalla. Fraserin mukaan hallitsevan julkisuuden rinnalle muodostuu kilpailevia vastajulkisuuksia (*competing counterpublics*), jotka haastavat valtajulkisuuden ulossulkevia normeja ja kehittävät vaihtoehtoisia julkisen puheen ja poliittisen osallistumisen muotoja. Yhden, kaiken kattavan julkisen tilan sijaan voidaan postmodernissa mielessä puhua julkisuuksien moninaisuudesta. Fraserin mukaan vastajulkisuuksien eli rinnakkaisten diskursiivisten areenoiden muodostaminen on ollut historiallisesti hyödyllistä erityisesti vähemmistöryhmille kuten työläisille, naisille ja seksuaalivähemmistöille sallien valtavirralla vastakkaisten merkitysten ja tulkintojen kehittämisen ja levittämisen koskien vähemmistöjen identiteettejä, intressejä ja tarpeita. Fraserin tapa hahmottaa julkista sfääriä viitekehyksenä, jossa useiden julkisuuksien välinen kulttuurinen ja ideologinen kamppailu ja neuvottelu tapahtuvat, jäsentää osuvasti tutkimukseni teoreettisia lähtökohtia sillä tutkimuskohteenani on aktivistiverkoston valta- ja vastajulkisuudessa käymä määrittelykamppailu. (Fraser 1992, 115–116, 123–125)

Tutkimukseni näkökulmasta merkityksellinen on myös ajatus kansainvälistyneen mediajärjestelmän ja Internetin ympärille rakentuneen globaalien julkisen sfäärin muodostumisesta. Globaali julkisuus hajautuu useisiin alustoihin, keskusteluvirtoihin ja diskursiivisiin tiloihin sillä kansainvälisten joukkotiedotusvälineiden ohella globaalia julkisuutta jäsentävät enenevässä määrin subjektiiviset verkostot ja henkilökohtainen joukkoviestintä. Siirtolaisuuden ja siirtolaisaktiivisuuden globaali luonne sekä eurooppalaisen raja- ja maahanmuuttopolitiikan hahmottuminen ylikansallisissa kontekstissa merkitsevät, että aihepiiriä koskevaa julkista keskustelua käydään samanaikaisesti paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla. Tutkimukseni valottaa kuinka myös siirtolaisuuden puolesta käytävä diskursiivinen määrittelykamppailu kytkeytyy globaaliin liikehdintään sekä maailmankuvaamme jäsentävään moniulotteiseen keskinäisriippuvaisuuksien verkostoon. (Castells 2008, 89–91; Volkmer 2014, 1–10; Ylä-Anttila 2010, 37, 230)

2.2 Media julkisuusareenana

Informaatioaikakauden verkostoyhteiskunnissa mediajulkisuuden voidaan todeta muodostavan julkisuuden tärkeimmän osa-alueen (Castells 1997). Herkmannin mukaan mediajulkisuus muodostaa oman osajulkisuutensa, joka näyttäytyy eri viestintäteknologioihin perustuvana välitettynä julkisuutena (Herkmann 2011, 86). Mediaa onkin käsitteellistetty niin kanavana (*vessel/conduit*), kielenä (*language*) kuin ympäristönä (*environment*). Nämä näkökulmat painottavat median sisällöllistä ulottuvuutta ja tiedonvälitysfunktiota, median diskursiivista luonnetta ja ekspressiivistä potentiaalia sekä median vuorovaikutteista dynamiikkaa. (Meyrowitz 1999, 44–48). Tässä tutkimuksessa medialla tarkoitetaan laajassa mielessä kaikkia välittävän viestintäteknologian avulla tapahtuvia viestinnän muotoja niin tuotannon, sisällön ja kulutuksen kuin inhimillisen vuorovaikutuksen osalta (Herkmann 2011, 20; Seppänen & Väliaverron 2014, 10).

Tutkimukseni lähtökohtana on näkemys median kytkeytymisestä sosiokulttuurisiin rakenteisiin ja käytänteisiin. Ymmärrän median tuotannon ja kulutuksen tapojen olevan kulttuurisesti määrittäviä sekä olevan sidoksissa yhteiskunnalliseen todellisuuteen ja voidaankin puhua media-yhteiskunnasta ja maailman medioitumisesta. Käsitteillä viitataan median yhteiskunnallisen ja kulttuurisen merkityksen kasvuun ja siihen kuinka media, politiikka, talous ja kansalaisyhteiskunta nivoutuvat vahvasti yhteen muodostaen monimutkaisen keskinäisriippuvuuksien verkoston. (Kunelius et al. 2009, 12–13; Seppänen & Väliaverron 2014, 15) Norman Faircloughin mukaan yhteiskunta muokkaa mediaa, jolla voi vastaavasti olla merkittävä rooli aikakauden

yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten heijastamisessa ja levittämisessä yleisimmiksi prosesseiksi (Fairclough 1997, 83). Tutkimukseni perustana on oletamus median merkittävästä roolista niin yhteiskunnallisen vallan haastajana kuin vahvistajana (Herkmann 2011, 70). Tässä tutkimuksessa mediavaltaa ja laajemmin yhteiskunnallista valtaa lähestytään foucault'laisesta valtakäsityksestä, jonka mukaan valtaa ei voida luonnehtia hiarkkikisena tai pysyvänä rakenteena vaan pikemmin moninaisina voima- ja vaikutussuhteina, jotka muuttuvat, vahvistuvat ja kumoutuvat jatkuvan kamppailun ja ristiriitojen kautta. Ymmärrän vallan yhteiskuntaan ja sosiaaliseen toimintaan sekä suhteisiin hajautuneeksi produktiiviseksi verkostoksi, joka läpäisee ja tuottaa erilaisia asiantiloja ja todellisuutta. Inhimillisessä toiminnassa aina läsnä oleva valta kytkeytyy vahvasti tietoa ja totuutta koskeviin käsityksiin, joilla on konkreettisia vaikutuksia ihmisten aseisiin, toimintamahdollisuuksiin ja toimintaan. Näin ollen valtasuhteet ja niiden aikaansaamat vaikutukset tuottavat, ylläpitävät ja laajentavat sosiaalisesti rakentunutta totuutta. Tietoa ja totuutta voidaan siis hahmottaa luonteeltaan historiallisina ja muuttuvina sekä yhteiskunnallisen valtakamppailun kohteina. (Foucault 1976, 92–97; Foucault 1980, 39, 131–133) Tutkimuksessani oletan mediajulkisuudessa käytävän diskursiivisen määrittelykamppailun Vapaa liikkuvuus -verkostoa ja heidän ajamaansa asiaa koskevista mielikuvista, merkityksistä ja todellisuuskäsityksistä ilmentävän laajemmin suomalaisyhteiskunnan pyrkimyksiä jäsentää aktivismia ja siirtolaisuutta sekä ympäröivän maailman muutosta.

Tässä tutkimuksessa hyödynnän osittain ns. agenda setting-teorian käsityksiä median vaikutusvallasta julkisen keskustelun aihepiirin määrittämisessä sekä yleisön mielikuvien ja yleisen mielipiteen jäsentämisessä (McCombs & Shaw 1972). Käsitteenä *agenda setting* -funktio viittaa näkemykseen siitä, että medially on valtaa määrittellä eri asioiden näkyvyyttä ja merkitystä. Maxwell McCombsia mukaillen voidaan todeta, että media voi paitsi kertoa ihmisille mitä ajatella (*what to think about*) myös miten ajatella tietystä asiasta (*how to think about it*). Toisin sanoen media edistää tiettyjen aiheiden nousemisesta yleisön tietoisuuteen ja yleisen mielipiteen kohteeksi antamalla joillekin asioille enemmän tilaa ja aikaa eli näkyvyyttä. Priorisoidessaan tiettyjä puheenaiheita media kuitenkin samalla marginalisoi toisia. Kuvatussaan esille nostamiaan ilmiötä tai asioita tietyllä tavalla, korostaessaan tiettyjä piirteitä ja häivyttäessään toisia, media vaikuttaa eri ilmiöistä ja aiheista muodostettavaan ymmärrykseen. (McCombs 2005, 544–547; Niemi & Pantti 2009, 156; Kunelius et al. 2009, 398) Risto Kuneliuksien et al. mukaan median tärkeys kiteytyy sen kolmeen keskeiseen tehtävään. Ensinnäkin median avulla käydään kamppailua yhteiskunnallisille toimijoille tärkeistä asioista ja median kautta syntyy *ajankohtaisiin asioihin liittyviä totuuksia*, jotka määrittävät lähestymistapojamme tiettyihin

asiakysymyksiin. Toiseksi media on mukana synnyttämässä yhteiskunnallisia toimijoita koskevia *mielikuvia*, jotka vaikuttavat toimijoiden toimintakykyyn ja vaikutusvaltaan. Kolmanneksi media mahdollistaa *yhteydenpidon* suuren yleisön kanssa sekä tiedonvälityksen. (Kunelius et al. 2009, 350–351)

Kuten olen edellä kuvannut, ymmärrän tutkimuksessani median nivoutuvan osaksi yhteiskunnallisia valtasuhteita ja heijastavan sosiokulttuurisesti määrittyneitä tapoja hahmottaa, merkityksellistää ja arvottaa maailmaa. Taustalla on käsitys siitä, että ymmärryksemme ympäröivästä maailmasta nojaa suoran kokemusperäisen tiedon sijaan pääasiassa sosiokulttuurisesti määrittyneisiin tapoihin tulkita maailmaa sekä yhä enenevässä määrin mediaan, joka pelkistää maailman kompleksisuutta vedoten yleisiin, usein yksinkertaistaviin ja tunne- tai arvolatautuneisiin mielikuviin, symboleihin ja representaatioihin (Lippman 1922, 13–17). Medioituneessa yhteiskunnassa media osaltaan rakentaa, toistaa ja ylläpitää yhteistä symbolista todellisuutta ja jaettuja merkityksiä (Seppänen & Väliverronen 2014, 16–17). Mediakielen ideologisuuteen sisältyy tiettyjä tapoja, joilla maailmaa esitetään (*ideationaalinen merkitys*) ja sosiaalisia identiteettejä sekä suhteita rakennetaan (*interpersonaalinen merkitys*). Mediajulkisuudessa tapahtuvassa diskursiivisessa merkityksenannossa on näin ollen kyse tiedon, uskomusten, arvojen ja sosiaalisten suhteiden rakentamisesta, ylläpitämisestä ja haastamisesta. (Fairclough 1997, 10, 23; Pynnönen 2013, 5) Kuten Janne Seppänen ja Esa Väliverronen toteavat: *Media ei ole vain ikkuna maailmaan. Se on määrittelykamppailujen kenttä, jossa monet yhteiskunnalliset toimijat kilpailevat siitä – hieman kärjistäen sanottuna – kenen todellisuus voittaa* (Seppänen & Väliverronen 2014, 10). Tämän tutkimuksen kohteena on nimenomaan mediajulkisuudessa tapahtuva merkityksellistäminen. Tarkastelen yksityiskohtaisesti millaisia merkityksiä, merkityssuhteita ja tulkintakehyksiä aktivistiverkoston, sen toimintaan ja sen ajamaan asiaan liitetään. Tarkastelemalla aktivistiverkosta koskevia mediatekstejä tämä tutkimus pyrkii samalla tekemään näkyväksi kuinka yhteiskunnalliset käytänteet ja valtasuhteet heijastuvat mediateksteihin: miten mediassa edistetään ja oikeutetaan tietynlaisia merkityssuhteita, tulkintatapoja ja sosiaalisen todellisuuden versioita ja kuinka joillekin toimijoille annetaan enemmän tilaa ja painoarvoa.

Juha Herkmann on soveltanut edellä esitettyä Nancy Fraserin typologiaa kuvatessaan kuinka mediajulkisuus pirstoutuu edelleen erilaisiksi osajulkisuuksiksi eli valta- ja vastamediaksi. Tämä vahvistaa käsitystä mediasta määrittelykamppailujen kenttänä. Valtamedian voidaan ymmärtää käsittävän johtavat uutisvälineet ja suurimmat radio- ja televisiokanavat, jotka tavoittavat suurimman osan kansalaisista ja joiden sisältö mukaillee johtavien yhteiskunnallisten vaikuttajien muotoilemaa asialistaa. Tässä tutkimuksessa valtamediaa edustaa Helsingin Sanomat.

Vastamedia puolestaan koostuu vaihtoehto- ja marginaalimediasta eli median valtavirran ulkopuolelle sijoittuvista lehdistä, internet-sivustoista ja paikallisista radio- ja televisiokanavista. Tässä tutkimuksessa vastamediaa edustaa Vapaa liikkuvuus -verkoston julkinen Facebook -sivusto. Tämän tutkimuksen kannalta on keskeistä ymmärtää näiden julkisuuksien välinen dynaaminen suhde, jota hahmottaa jatkuva liike. Voimakkaammin henkilö- tai toimijakohtaisista intresseistä kumpuavassa, poliittisesti värittyneessä ja tunnelatautuneessa vastajulkisuudessa pyritään yhtäältä nakertamaan valtajulkisuuden hegemoniaa kritisoimalla ja tuomitsemalla valtavirran sisältöä sekä toisaalta nostamaan aiheita valtavirtaan ja järjestelmäpolitiikan piiriin. Valtamedia puolestaan sisällyttää, muovaa tai marginalisoi vastamediassa tuotettuja sisältöjä. Näin mediajulkisuus toimii politisaation välineenä sekä diskursiivisen valtakamppailun areenana. (Herkmann 2011, 81–88)

2.3 Media-ajan aktivismi

Kansalaisilla on moninaisia tapoja vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin edistäen tärkeäksi kokemiansa tavoitteita. Tämän tutkimuksen näkökulmasta keskeistä on kansalaisvaikuttamisen jäsentyminen media-ajan aktivismina. Media-ajan aktivismin käsitteellä viitataan politiikan medioitumiseen ja siihen kuinka yhteiskunnallisten toimijoiden valtapotentiaali kytkeytyy yhä vahvemmin mediajulkisuuteen. Nykyaktivismissä korostuukin aikaisempaa enemmän median huomion herättäminen, kilpailu mediatilasta ja monimuotoinen mediavaikuttaminen. (Metsämäki & Nisula 2006, 291, 341; Holmberg 2004, 29–30; Ruostetsaari 2014, 114) Mediasta on tullut ensisijainen alusta, jonka kautta ihmiset lähestyvät politiikka: se on tila, jossa politiikka tapahtuu ihmisten silmissä (Jones 2005, 17). Media on näin ollen keskeisessä asemassa asioiden politisoinnissa. Politisoinnilla tarkoitetaan jonkin ilmiön, asian, suhteen tai ongelman nimeämistä poliittiseksi nostamalla aiheita julkisuuteen, luomalla tilaa vaihtoehtoiselle toiminnalle sekä haastamalla vallitsevia valtarakenteita ja merkityssuhteita. (Palonen 2003, 171, 181–185; Luhtakallio 2010a, 13) Pierre Rosanvallonin näkemyksen mukaan politiikkaa määrittävät nykypäivänä enenevässä määrin moninaisten poliittisten voimien veto-oikeudet ja voimasuhteet. Edustuksellisen demokratian ongelmat sekä sisäiset jännitteet synnyttävät epäluuloa demokratiaa ja politiikkaa kohtaan. Näin syntyy kansalaisyhteiskunnasta kumpuavaa, monimuotoisena ja hajautuneena näyttäytyvää epäsuoraa vastavaltaa, joka haastaa tai vahvistaa vallitsevia rakenteita. Rosanvallonnin mukaan kansalaisvaikuttaminen konkretisoituu pääasiassa epäkohtien esille tuomisena, politiikan kyseenalaistamisena ja moralisointina sekä poliittisten toimijoiden arvosteluna, vastustamisena ja vastuuseen asettamisena julkisuudessa. (Rosanvallon 2008, 26–28, 47–58, 139–144)

Kansalaisvaikuttamisen muotojen, väylien, reunaehtojen ja mahdollisuuksien ymmärretään pohjaavan kansallisiin traditioihin sekä niiden haastamiseen. Ymmärtääksemme media-ajan aktivismia kansalaisvaikuttaminen tulee hahmottaa yhteiskunnalliseen muutokseen ja poliittisuuden muutokseen sidoksissa olevana historiallisena prosessina, jonka jatkumoon myös tutkimuskohteenani oleva Vapaa liikkuvuus -verkosto sijoittuu. (Ahvenisto & Mäki 2006, 8) Suomalaisyhteiskunta on muuttunut merkittävästi viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana niin ulkoisten kuin sisäisten kehityskulkujen johdosta. Talouskasvun ja kilpailukyvyyn ideologinen merkitys jatkaa voimistumistaan, kansallinen suvereenisuus ja identiteetti ovat osittaisessa murroksessa, taloudellinen eriarvoisuus ja monikulttuurisuus sekä yhteiskunnan sisäiset jännitteet lisääntyvät. Kansalaisten poliittinen osallistuminen perinteisissä muodoissaan vaaleissa äänestämisen ja puolueiden toimintaan osallistumisen keinoin on vähentynyt ja negatiivinen suhtautuminen poliittisiin päättäjiä ja instituutioita kohtaan lisääntynyt. Samanaikaisesti poliittisen vaikuttamisen keinot ja kanavat ovat moninaistuneet. Yhteiskunnan muutos onkin luonut tilaa uusille poliittisen toiminnan muodoille. (Saukkonen 2012, 40–47; Borg & Paloheimo 2009, 358; Forsberg & Raunio 2014, 33).

Historiallisesti erilaisilla painostusryhmillä, yhdistyksillä, kansalaisjärjestöillä ja joukkoliikkeillä on ollut keskeinen asema ihmisten mobilisoinnissa, yhteiskunnallisten kysymysten esille tuomisessa ja määrittelyssä, poliittisten uudistusten edistämässä tai vastustamisessa ja uudenlaisten ajattelutapojen vakiinnuttamisessa (Metsämäki & Nisula 2006, 7–9; Saukkonen 2008). Kollektiivinen toiminta kumpuaa yhteiskunnallisesta todellisuudesta, sen kompleksisuudesta sekä jännitteistä, jotka syntyvät yksilöiden ja yhteisöjen erilaisista intresseistä, rinnakkaisista ja osin vastakkaisista arvojärjestelmistä sekä hegemonisen ideologian sisältämistä ristiriitaisuuksista (Gitlin 1980, 10–14; della Porta & Diani 2006, 13). Ronald Inglehartin mukaan kehittyneissä jälkiteollisissa yhteiskunnissa on siirrytty kohti aktiivisempaa ja aihepesifisempää kansalaisosallistumista. Taustalla on Inglehartin mukaan laajempi sukupolvien välinen arvomuutos materialistisista arvoista jälkimaterialististen arvojen kuten vapauden, itseilmaisun ja elämänlaadun korostamiseen, mikä postmodernilla aikakaudella muovaa politiikkaa ja kulttuurisia normeja sekä antaa uutta pontta kansalaistoiminnalle. (Inglehart 1997, 32–43) Yhteiskunnalliset liikkeet toimivat kulttuurisen muutoksen välineinä: tuomalla julkisuuteen vaihtoehtoisia poliittisia ja kulttuurisia arvoja ne synnyttävät uudenlaisia ajattelun, olemisen, käyttäytymisen ja elämisen tapoja (Reed 2005, 309). Viime vuosikymmeninä kansalaisvaikuttaminen on kanavoitunut ns. uusiin liikkeisiin, jotka ovat laajentaneet kollektiivisen toiminnan muotoja ja repertuaaria (della Porta 2000, 238). Suomessakin uudet yhteiskunnalliset liikkeet ovat monesti

edustaneet yhtenäiskulttuuria haastavaa vastakulttuuria. Uusia liikkeitä on luonnehdittu vaihtoehtoliikkeiksi niiden keskittyessä usein yhden asian ajamiseen kuten eläinten oikeuksien, ympäristönsuojelun, seksuaalivähemmistöjen oikeuksien, globalisaatiokritiikin tai vapaan liikkuvuuden edistämiseen. Tunnusomaista näille uusille kansalaisyhteiskunnan toimijoille on ketteryys, joustavuus ja verkostomaiset organisaatiomuodot. Kollektiivisessa toiminnassa korostetaan hajauttamista, jäsenten vapaamuotoisempaa osallistumista, suoraa toimintaa, puoluepoliittista sitouttamattomuutta sekä uudenlaista aktivismia, johon kuuluvat olennaisesti julkisuushakuisuus samoin kuin kansalaistottelemattomuus eri muodoissaan. Yleistä on myös verkottuminen toisiin liikkeisiin ja järjestöihin sekä näin ollen toimiminen yhteisen väljän ideologisen kehikon alla. Suomessa monia merkittäviä liikkeitä on luonnehtinut yleisvasemmistolaisuus. (Metsämäki & Nisula 2006, 209–210; Forsberg & Raunio 2014, 33; Paloheimo & Wiberg 2012, 248–251)

Suomalaisten kansalaisliikkeiden historiassa julkisen keskustelun muovaamisen edellytyksenä on ollut esille nostetun asian ajankohtaisuus sekä onnistuminen vallitsevan arvojärjestelmän haastamisessa. (Metsämäki & Nisula 2006, 335) Media-ajan aktivismissa julkiset protestit esimerkiksi mielenosoitusten, talonvaltausten ja muiden suoran toiminnan aktioiden muodossa ovat korostuneet toimintamuotona. Protestit ovat ilmentymiä kamppailuista, joissa ihmisiä, symboleita, identiteettejä ja diskursseja käytetään edistämään tai vastustamaan muutoksia valtasuhteissa. Protesteja voidaan luonnehtia epäkonventionaalisiksi, modulaarisiksi, ekspressiivisiksi ja osin legitimitetiltään kyseenalaisiksi. Protesteilla pyritään vaikuttamaan päätöksentekijöihin epäsymmetrisesti, usein luomalla painetta julkisuuden kautta. (della Porta & Diani 2006, 165–168; Taylor & van Dyke 2004, 268; Paloheimo & Wiberg 2012, 248) Medioituneessa yhteiskunnassa aktivistien toiminta on jopa symbioottisessa suhteessa mediaan. Aktivistit pyrkivät luomaan uutistapahtumia tehdäkseen näkyväksi yhteiskunnallisia epäkohtia ja vaihtoehtoisia näkemyksiään, mutta ovat samalla pakotettuja sopeutumaan median toimintalogiikkaan. Medialla on keskeinen rooli siinä millaista vastakaikua aktivistien protestit ja agenda laajemmin saavat. (Gitlin 1980, 11–12; della Porta 2000, 240) Maailmalla siirtolaisten ja heitä tukevien aktivistien on todettu hyödyntävän näkyvyyden strategioita tuodakseen kohtaamiaan ongelmia yleisempään tietoisuuteen. Vaihtoehtoisten näkyvyyden muotojen luomisen ja vallitsevien representoinnin tapojen haastamisen on tulkittu luovan pohjaa siirtolaisten poliittiselle toimijuudelle. (Marciniak & Tyler 2015, 7) Aktivismin kautta siirtolaiset kieltäytyvät olemasta näkymättömiä ja tuovat esille rotuun perustuvaa erottelua, eriytettyjä työmarkkinoita, kolonialistisia historioita ja vapauksia rajoittavia järjestyksiä (McNevin 2011, 150).

2.4 Siirtolaisten oikeuksia ajava aktivismi

Eurooppaan kohdistuva maahanmuutto on ollut vahvassa kasvussa viime vuosikymmeninä. Eurooppa on 1900 -luvun jälkipuolella muuttunut maastamuuton lähtöalueesta maahanmuuton kohdealueeksi. Vuosien 1945–1990 välisenä aikana väestön muuttoliikkeet olivat luonteeltaan pääosin Euroopan sisäisiä mm. toisen maailmansodan seurausten aiheuttamia, länsi-Euroopan talouskasvuun liittyvän työvoimatarpeen ja yhdentymiskehityksen synnyttämiä vaikkakin siirtomaavallan purkautuminen 1950–1960-luvuilla sekä työvoimatarpeet suuntasivat Eurooppaan myös mannertenvälisiä ihmisvirtoja kehittyvistä maista. 1990-luvulla muuttoliikettä lisäsivät Neuvostoliiton hajoaminen ja Euroopan unionin integraation syventyminen ja laajentuminen. 1990 ja 2000 -luvulla Euroopan ulkopuolisista maista suuntautuvat ihmisvirrat ovat kasvaneet ja muuttoliikkeiden taustalla ovat olleet lisääntyvässä määrin konfliktien aiheuttama pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrän kasvu. (Bonifazi 2008 et al. 109–123; Euroopan komissio 2007, 41; Wanner 2002, 3–11) Kuten eivät siirtolaisvirrat, ei myöskään siirtolaisten oikeuksia ajava aktivismi ole uusi ilmiö Euroopassa. Aktivismin muodot ovat osin ajan myötä muuttuneet, mutta perusta on säilynyt samana sillä merkittävimmät siirtolaisten kohtaamista ongelmista ovat edelleen ratkaisematta. Eurooppaan suuntautuvan maahanmuuton merkittävimmässä kohdemaissa kuten Ranskassa ja Saksassa on 1960 -luvulta lähtien esiintynyt mielenosoituksia ja lakkoja koskien siirtolaisten työ- ja majoitusolosuhteita, heidän oleskeluaan säätelevää ulkomaalaislainsäädäntöä ja heidän kohtaamaansa rasismia. Siirtolaisten ja heitä tukevien henkilöiden järjestäytyminen on ollut sidoksissa kunkin kohdemaan maahanmuuton historiallisiin olosuhteisiin ja kokemuksiin sekä poliittiseen kulttuuriin, jotka muovaavat maahanmuuttoa ja vähemmistöjen oikeuksia koskevaa diskurssia. Toisaalta globalisaatio on korostanut siirtolaisten oikeuksia ajavan aktivismin kansainvälisyyttä. (Pojmann 2008, 5–10) Tutkimuskohteeni oleva Vapaa liikkuvuus -verkosto ja sen toiminta kytkeytyvätkin osaksi laajempaa siirtolaisten oikeuksia ajavan aktivismin kehittymistä Euroopassa.

Siirtolaisten oikeuksia ajava aktivismi on viime vuosikymmenen aikana ollut monimuotoista koostuen sekä perinteisestä poliittisesta kampanjoinnista ja vetoamuksista että uudenlaisesta vaikuttamisesta kuten karkotusten vastaisista ja turvapaikkaa tarjoavista suoran toiminnan muodoista, aktivistien mielenosoitusleireistä sekä luovista taideprojekteista (Nyers & Rygiel 2012, 8). Aktivismin ytimessä on ymmärretty olevan siirtolaisten vaatimus olla osa kollektiivista tilaa. Toisin sanoen kyse on ollut heidän läsnäolonsa legitimoinnista ja poliittisen tasa-arvon takaamisesta. Liikkeet problematisoivat kansalaisten ja ei-kansalaisten välistä erottelua haastaen yhteisöön kuulumisen ja poliittisten oikeuksien kansallisvaltioperusteista määräytymistä,

joihin perustuen ihmisiä hallinnoidaan ja valvotaan. (McNevin 2011, 1–15, 150; Nyers & Rygiel 2012, 9; Anderson et al. 2009, 13). Globalisaatio on lisännyt ihmisten, tavaroiden ja pääoman liikkuvuutta yli rajojen. Hegemonisessa uusliberalistisessa globalisaatiokehityksessä tiettyjen tavaroiden ja ihmisten liikkuvuuden parantaminen on kuitenkin ollut kytköksissä toisten ihmisten liikkuvuuden tiukempaan valvontaan ja rajoittamiseen. Säätelemällä ihmisten liikkuvuutta ja liikkumisoikeuksia valtiot määrittelevät ihmisiä ja väestöryhmiä tietynlaisina subjekteina. Globaalien ajan liikkuvuus hahmottuu pikemminkin etuoikeutettuna elämäntapana, tilana tai resurssina, jonka eriasteinen saavuttaminen on sidoksissa yhteiskunnassa vallitseviin hierarkioihin koskien ihmisen alkuperää, ikää ja sukupuolta¹ (McNevin 2011, 4; Nyers & Rygiel 2012, 3–6).

Siirtolaisten oikeuksia ajavien liikkeiden näkyvyys ja kannatus on kasvanut voimakkaasti Euroopassa 1990- ja 2000-luvuilla. Esimerkiksi Ranskassa Sans-Papiers liike on ollut merkittävä tavalla muovaamassa maahanmuuttoa koskevaa julkista keskustelua. Liike nousi kansainväliseen mediahuomioon vuonna 1996 kun viranomaiset poistivat pakolla paperittomia ja heitä tukevia aktivisteja heidän valtaamistaan pariisilaiskirkoista. Medianäkyvyyttä tavoittelevat talonvaltauksot, nälkälakot ja mielenosoitukset ovat olleet olennainen osa liikkeen toimintaa alusta alkaen. Liike on onnistunut politisoimaan paperittomien yhteiskunnallista asemaa sekä mobilisoimaan ihmisiä vaatimaan lainsäädäntöä ja viranomaisten toimintatapoja koskevia muutoksia. Sans-Papiers onkin luonut aatteellista perustaa siirtolaisten oikeuksia ajavalle aktivisille Euroopassa haastamalla ihmisten luokittelua laittomiksi sekä ilmentämällä uudenlaista transnationaalista poliittista osallistumista. (Freedman 2009, 81–88) Vuonna 1999 Amsterdamissa perustettiin ns. No Borders -verkosto, jota voidaan luonnehtia löyhäksi ideologiseksi yhteistyökehikoksi Euroopassa siirtolaisten oikeuksia ja vapaata liikkuvuutta ajaville, pääasiassa ruohonjuuritasolla toimiville järjestöille ja toimintaryhmille. Verkosto on tarjonnut foorumin tiedonvaihdolle, keskustelulle ja toiminnan koordinoinnille yli rajojen. (No Borders -verkosto 2004; No Borders UK 2012) No Borders -liike vaatii jokaiselle vapautta liikkua sekä käänteisesti vapautta olla tulematta liikutetuksi pakolla. Vaatimusten taustalla on ajatus siitä, että kansallisvaltioiden rajakontrollit paitsi tuovat esille ihmisten epätasa-arvoisia oikeuksia myös itessään tuottavat eriarvoisuutta. Rajakontrollit liitetään myös kapitalistisiin ja nationalistisiin sosiaalisiin suhteisiin, jotka syntyvät ja ovat riippuvaisia hyväksikäytöstä. Haastaessaan kansallisvaltioperusteista kansalaisuutta sekä valtion suvereniteettiä nojaavia maahanmuutto- ja

---

¹ Esimerkiksi jaottelu kansalaisiin ja ulkomaalaisiin/kolmansien maiden kansalaisiin sekä edelleen viisumivapaisiin ja viisumivelvollisiin kansalaisiin, alaikäisten yksin matkustamista koskevat rajoitukset, naisten liikkumisrajoitukset Saudi-Arabissa jne.

rajakäytänteitä liike samalla asettaa laajemmin kyseenalaiseksi kansallisvaltioihin ja kapitalistiseen markkinatalouteen perustuvan kansanvälisen järjestelmän. (Anderson et al. 2009, 11–13)

Tämän tutkimuksen kohteeksi valittu Vapaa liikkuvuus -verkosto on 2000 -luvun alussa toimintansa Suomessa aloittanut aktivistiverkosto, joka ajaa siirtolaisten oikeuksia yhdessä siirtolaisten kanssa. Verkosto perustettiin alun perin No Borders -nimellä ja se onkin aatteellisesti kytköksissä eurooppalaiseen No Borders -liikkeeseen. Verkoston toiminta on keskittynyt pääasiassa pääkaupunkiseudulle. (Himanen 2010) Verkosto on hyvä esimerkki viime vuosikymmenenä tapahtuneen yhteiskunnallisen vaikuttamisen muotojen muutoksesta eli siitä kuinka verkostollinen organisoituminen on korvannut perinteisempiä ja organisaatiosuhteiltaan hierarkisempia järjestötoiminnan muotoja. Verkoston mukaan sen toimintalogiikkaa ohjaa epämuodollinen järjestäytyminen. Organisaatio rakentuu pääasiassa yhteisten kokousten, sähköpostilistojen ja työryhmien varaan. Lisäksi verkosto on perustanut Oikeudet ilman rajoja ry:n toimintansa tukemiseksi, pääasiassa varainkeruuseen. (Förbom 2012) Verkoston toiminta on monialaista vaihdellen oikeudellisen neuvonnan ja tukipalveluiden tarjoamisesta poliittiseen kampanjointiin, tiedotukseen sekä mielenosoitusten tai vastarinnan järjestämiseen. Verkosto keskittyy pääasiallisesti siirtolaisten tukemiseen ruohonjuuritasolla, mutta jäsenet ovat sitoutuneet toimintaan erityisesti poliittisin perustein, joten järjestö ajaa myös laajempaa poliittista agenda. Manifestissaan järjestö vaatii vapaata liikkuvuutta, karkotusten lopettamista, säilöönottokeskusten sulkemista, rajojen ulkoistamisen lopettamista, työ- ja oleskelulupien erottamista toisistaan sekä siirtymistä kohti avointa kansalaisuutta. (Vapaa liikkuvuus -verkosto)

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Sosiaalisesti rakentunut todellisuus

Koska laadullinen tutkimus muodostaa useita teoria- ja tutkimusperinteitä sisältävän sekä terminologisesti ja metodologisesti moninaisen kokonaisuuden, on olennaista kuvata omat lähtökohdat ja tuoda esille mistä näkökulmasta ja millaisin taustaoletuksin lähestyn tutkimuskohdettani ja millaisiin käsityksiin tutkimusprosessin aikana tekemäni metodologiset valinnat ja tulkinnat pohjautuvat. (Alasuutari 1994, 69; Creswell 2013, 22–23; Tuomi & Sarajärvi 62–63) Suvi Ronkaisen et al. mukaan tutkimuksen näkökulman asettamisessa on kyse tutkimukseen vaikuttavien keskeisten premissien ja rajausten tiedostamisesta, toisin sanoen tutkimuksen ankuroimisesta tiettyyn teoreettiseen tai kokempohjaiseen ymmärrystapaan ja tutkimustiedon konstruointiin vaikuttavaan metodologiseen lähestymistapaan. Taustalla on ymmärrys siitä, että kun tutkimuskohde määritetään tietystä näkökulmasta, myös tutkittavan ilmiön olemus hahmotetaan tietynlaisena. (Ronkainen et al. 2011, 75) Etenkin diskurssi- ja kehysanalyttisessä tutkimuksessa on tärkeää ilmaista tutkijan oma asennoituminen tiedon ja todellisuuden luonteeseen.

Tutkimukseni teoreettismetodologinen viitekehys pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin. Sosiaalisen konstruktionismin traditio koostuu useista erilaisista tutkimussuuntauksista, joiden yhdistävänä tekijänä voidaan pitää käsitystä todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta. Peter Bergerin ja Thomas Luckmannin mukaan ajatus todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta ohjaa tarkastelemaan tiedon ja todellisuuden tuottamisen prosesseja eli sitä miten tieto kehittyy, välittyy ja vakiintuu sosiaalisissa tilanteissa ja rakenteissa sekä miten tiedosta tulee sosiaalisesti hyväksyttyä todellisuutta. (Berger & Luckmann 1966, 13–15, 37) Kenneth Gergenin ja Vivien Burrin mukaan konstruktionistiset lähestymistavat jakavat erilaisuudestaan huolimatta tiettyjä perustavanlaatuisia oletuksia koskien tiedon ja todellisuuden luonnetta. Konstruktionismi kyseenalaistaa itsestäänselvyyksien maailman eli haastaa vallitsevia oletuksia sen suhteen kuinka maailma näyttäytyy ja jäsentyy. Problematisoidessaan objektiivisen totuuden tavoittelun mahdollisuutta konstruktionistinen tutkimus mahdollistaa maailmaa, sosiaalisia suhteita ja ihmisiä koskevien vaihtoehtoisten ymmärrystapojen esiintuomisen. Konstruktionismin perustana on käsitys siitä, että tavat, joilla ymmärrämme ympäröivää maailmaa, ovat historiallisesti ja kulttuurisesti määrittäneitä. Tietoa ja todellisuutta koskevat käsitykset kiinnittyvät paitsi yksittäiseen vuorovaikutustilanteeseen myös laajempaan historialliseen, yhteiskunnalliseen ja

kulttuuriseen kontekstiin, joka tarjoaa kehyksiä maailman hahmottamiselle ja merkityksellistämiseksi. Tavat ja käytänteet, joilla jäsenämme todellisuutta, kuvaamme maailmaa sekä määrittelemme ihmisten välisiä suhteita ja itseämme ilmentävät omaa aikaansa. Näin ollen todellisuutta koskeva ymmärrys on viime kädessä suhteellista ja merkityksenanto kytkeytyy yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Tiedon ymmärretään jäsenyvän sosiaalisissa prosesseissa, jolloin todellisuutta koskevat ymmärrystavat ja merkitykset muotoutuvat ihmisten välisen kommunikaation, neuvottelun ja konfliktien kautta. Näin maailmasta muodostetaan useita sosiaalisia konstruktioita, jotka ylläpitävät tiettyjä ja poissulkevat toisia sosiaalisen toiminnan muotoja. (Gergen 1985, 266–269; Burr 1995, 2–5)

Tutkimukseni teoreettismetodologisen viitekehyksen perustana on konstruktionistinen käsitys kielestä todellisuuden rakentajana. Ymmärrän kielen paitsi olevan sosiaalisen todellisuuden tuote, myös tuottavan tätä todellisuutta (Potter & Wetherell 1987, 35; Eskola & Suoranta 2003, 140). Kielenkäytöllä teemme asioita ymmärrettäväksi tuottamalla ja jakamalla merkityksiä, jotka jäsentävät sekä sisäistä että ulkoista maailmaamme ja samalla sääntelevät ja organisoivat sosiaalista elämää koskevia käsityksiä, normeja ja käytäntöjä (Hall 1997, 1–2). Koska tutkimuskohteenani on diskursiivinen määrittelykamppailu valta- ja vastajulkisuudessa, olen kiinnostunut siitä miten kieltä käytetään rakentamaan erilaisia versioita sosiaalisesta maailmasta, millaisia merkityksiä ilmiöille, tapahtumille ja toimijoille annetaan sekä millaisena erilaisten todellisuutta koskevien kielellisten kuvausten välinen suhde näyttäytyy. Se, miten esimerkiksi siirtolaisuudesta tai aktivismista puhutaan eri julkisuuksissa, kertoo paitsi kuvaamastaan todellisuudesta, myös määrittää sitä tietystä näkökulmasta. Näiden seikkojen tarkastelu tekee näkyväksi miten merkityksellistämisen tavat kytkeytyvät sosiokulttuurisiin käytänteisiin ja millaista diskursiivista ja symbolista valtaa äänessä olevilla toimijoilla ja medialla on. Pyrin tutkimuskohteeni kokonaisvaltaiseen tulkintaan ja ymmärtämiseen hyödyntämällä sekä diskurssianalyysia, että kehysanalyysia toisiaan täydentävinä ja eri merkityksellistämisen tapoja ja tasoja hahmottavina tutkimusmenetelminä. Diskurssianalyysia ja kehysanalyysia on sovellettu tieteellisessä tutkimuksessa varsin erilaisin menetelmin ja lähtökohdin. Tässä tutkimuksessa hyödynnän näitä metodeja edellä kuvatussa konstruktionistisessa viitekehyksessä. Menetelmiä nivoo yhteen aineistolähtöinen ja tulkinnallinen tutkimusote. Aineistolähtöisyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä tutkimusaineiston asettamista tutkimuksen keskiöön. Keskittymällä tutkimusaineistona olevaan tekstiin pyrin tunnistamaan ja tulkitsemaan niissä rakentuvia konstruktioita ja merkityksiä. Tulkinnalla tarkoitan tässä yhteydessä merkityssuhteiden avaamista (Anttila 2006, 306). Tulkinnallisen tutkimusotteen myötä tutkimukseni etenee aineiston ja tutkijan välisenä vuorovaikutteisena prosessina, jossa muodostuu Habermasia mukaillen kommunikaatioyhteys

tulkitsijan ja sosiaalisesti rakentuneen merkitysmaailman välille (Habermas 1976, 135). Seuraavissa luvuissa kuvaan yksityiskohtaisemmin diskurssianalyysin ja kehysanalyysin teoriaa, niiden keskeistä käsitteistöä sekä soveltamistapaa tämän tutkimuksen puitteissa.

3.2 Diskurssit merkitysten ja todellisuuden rakentajina

Diskurssianalyysia on pidetty erilaisten näkökulmien hybridinä sillä se tarjoaa määrämuotoisen menetelmän sijaan väljän teoreettisen viitekehyksen, joka mahdollistaa erilaisten tutkimusten toteuttamisen toisistaan varsin poikkeavin menetelmällisin sovellutuksin. (Anttila 2006, 409; Potter & Wetherell 1987, 6–7; Deacon 2007, 151; Eskola & Suoranta 2003, 194; Jokinen et al. 2004, 17) Diskurssianalyttisten tutkimusten yhdistävänä tekijänä ovat konstruktionistiset oletukset kielenkäytöstä sosiaalisena toimintana sekä kielenkäytön funktionaalisuudesta. Yksinkertaistaen diskurssianalyysin lähtökohtana on, että ihmiset käyttävät kieltä eri tavoin eri tilanteissa konstruoidakseen erilaisia versioita sosiaalisesta todellisuudesta. Diskurssianalyttisestä näkökulmasta huomio kiinnittyy siihen miten kieltä käytetään eri tilanteissa, mitä kielenkäytöllä kerrotaan ja kuvataan ja mitä seurauksia kielen käyttäminen saa aikaan. (Eskola & Suoranta 2003, 142) Diskurssianalyttisten lähestymistapojen hajanaisuudesta johtuen tuon tässä luvussa esille mihin diskurssianalyttiseen perinteeseen oma tutkimukseni asemoituu, miten sovellan diskurssianalyysia tässä tutkimuksessa ja miten diskurssianalyysin keskeisimmät teoreettiset käsitteet ymmärretään tämän tutkimuksen kontekstissa.

Diskurssianalyysin keskeisin teoreettisanalyttinen käsite, *diskurssi*, on määritelty monella tavalla eri tutkimuksissa, mikä on luonnollisesti johtanut erilaisiin tapoihin toteuttaa diskurssianalyysia (Potter & Wetherell 1987, 6; Fairclough 1997, 31; Wodak & Meyer 2009, 2–3). Laajassa mielessä diskurssin on ymmärretty tarkoittavan kaikkea kielellistä vuorovaikutusta sekä puheen että kirjoitettujen tekstien muodossa, jolloin diskurssianalyysi on laajasti määriteltynä näiden tutkimista (Potter & Wetherell 1987, 7; Husa 1995, 43). Oma tutkimukseni sijoittuu foucault’laiseen perinteeseen, jossa diskurssien ymmärretään olevan pohjimmiltaan historiallisia sekä kytkeytyvän tiedon, totuuden ja vallan rakenteisiin. Foucault’n mukaan diskursseja ei tule ymmärtää yksinkertaisesti merkkien käyttämiseksi asioiden tarkoittamiseksi vaan laajemmin *käytäntöinä jotka muotoilevat järjestelmällisesti kohteet joista puhuvat*. Diskursiiviset käytännöt määrittelevät mistä asioista voidaan ylipäänsä puhua, mitä niistä voidaan puhua, miten ja kenen toimesta (Foucault 2005, 68–69, 155). Diskurssien tuottamisen, kierrättämisen ja toiminnan kautta rakennetaan, vakiinnutetaan ja ylläpidetään yhteiskunnallisia valtasuhteita. Näin yhteiskunnalle muodostuu ns. totuuden regiimi, joka sisältää tietyntyyppiset totuutta kuvaavat ja

normalisoivat diskurssit, jotka arvioivat, määrittelevät ja luokittelevat tietoa. (Foucault 1980, 93–94, 131) Tässä tutkimuksessa on omaksuttu foucault’laisessa perinteessä muodostunut diskurssianalyttinen lähestymistapa, joka painottaa diskurssien tunnistamista, diskurssien organisointiperiaatteiden tarkastelua sekä diskurssien tuottamien merkityssuhteiden ja representatioiden analysointia. Lähestymistapani korostaa diskurssien produktiivista, merkityksiä tuottavaa ja todellisuutta jäsentävää luonnetta. (Rose 2007, 147–148, 169–171) Tutkimuksessani pyrin diskurssianalyysin keinoin selvittämään miten aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymää määrittelykamppailua – aktivistien agenda, toimintaa ja toimijuutta - merkityksellistetään.

Tässä tutkimuksessa diskurssit ymmärretään merkitysten konstruoinnin tapoina ja tuotteina, ts. sosiaalisiin käytänteisiin kytkeytyvinä tapoina merkityksellistää maailmaa (Fairclough 2003, 123; Rogers 2003, 81; Hall 1997, 44). Olen omaksunut Sari Pietikäisen ja Anne Mäntynen määritelmän, jonka mukaan diskurssit ovat *historiallisesti suhteellisen sitkeitä, vuorovaikutustilanteesta toiseen käytettyjä ja tunnistettavissa olevia tapoja merkityksellistää ja kuvata asioita, ilmiöitä ja tapahtumia tietystä näkökulmasta ja tietyllä tapaa*. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 27, 51). Stuart Hallin mukaan annamme asioille merkityksiä tavoilla, joilla kuvaamme niitä: merkitykset rakentuvat sanavalinnoissa, kerrotuissa tarinoissa, tuotetuissa kuvissa, asioihin liitettyissä tunteissa sekä tavoissa luokitella, käsitteellistää ja arvottaa asioita (Hall 1997, 5). Norman Fairclough näkee diskursiivisessa merkityksenannossa kolme keskinäisriippuvaista ulottuvuutta. Diskurssit merkityksellistävät tapoja toimia ja suhteita toisiin toimijoihin (*toiminta*), tapoja kuvata ympäröivää maailmaa ja suhteita maailmaan (*representaatiot*) sekä maailmassa olemisen tapoja (*identiteetit*). (Fairclough 2003, 27–28) Diskursseilla voi olla erilaisia arvoja eri tilanteissa, paikoissa ja aikoina sillä niiden järjestymisen taustalla ovat kielenkäytön sekä merkityksellistämisen vakiintuneet tavat eri sosiaalisen elämän alueilla sekä laajemmat kulttuurisidonnaiset käsitykset ympäröivästä maailmasta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 58) Rinnakkaisten ja kilpailevien diskurssien voidaan katsoa muodostavan keskinäisriippuvaisia verkostoja, jossa diskurssit kietoutuvat yhteen muodostaen laajempia merkitysyhteyksiä sekä keskinäisiä hierarkioita. Tämän tutkimuksen kannalta keskeistä on kuinka toiset diskurssit näyttävät olevan määräävässä asemassa maailman merkityksellistämisessä, kun taas toiset diskurssit ilmenevät marginaalisina, vastakkaisina tai vaihtoehtoisina todellisuuden jäsentämisessä. Diskursiivisessa valtakamppailussa onkin kyse diskurssien arvojen ja hierarkiasuhteiden (uudelleen)määrittelystä. (Jokinen et al. 2004, 29; Fairclough 2003, 24, 207).

Representaation käsite on olennainen kun tarkastellaan diskurssien kuvausvoimaa eli kykyä kuvata todellisuutta tietystä näkökulmasta esittäen konstruoimansa kuvaus totena. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 53–56) Representaatiot ovat kielenkäyttäjien tuottamia versioita sosiaalisesta todellisuudesta, joiden kautta ihmiset tekevät ymmärrettäväksi omaa itseään ja maailmaa (Jokinen, Juhila, Suoninen 1999, 21). Mahdollisesta vakuuttavuudesta huolimatta representaatiot on mielleltävä valikoituina ja rajallisena kuvauksina ympäröivästä maailmasta. Esittäessään ja tuottaessaan todellisuutta eri tavoin ne ilmentävät yhteiskunnallisia intressejä, arvoja, valtasuhteita ja ideologioita sekä näitä koskevaa kamppailua. (Luhtakallio 2010b, 6–7; Pietikäinen & Mäntynen 2009, 57; Fairclough 1997, 66) Diskursiivisessa merkityksenannossa on laajemmin kyse tieto- ja totuuskäsitysten konstruoinnista ja niiden legitimoinnista. Legitimointi on merkitysten ja niiden uskottavuuden rakentumiseen liittyvää selittämistä ja oikeuttamista (Berger & Luckmann 1966, 110–111). Legitimiteetti on yleistetty käsitys tai oletamus jonka mukaan jonkin toimijan toimenpiteet ovat toivottuja, soveliaita tai tarkoituksenmukaisia tietyssä sosiaalisesti rakennetussa normi-, arvo-, uskomus- tai määrittelyjärjestelmässä (Suchmann 1995, 574–577). Erilaisin legitimointikeinoin diskurssien tuottama sosiaalisen todellisuuden kuvaus pyritään saamaan näyttämään oikeellisena, tarkoituksenmukaisena, järkevänä, toivottavana tai näiden vastakohtina. Tässä tutkimuksessa hyödynnän Theo van Leeuwen ja Ruth Wodakin (1999) tunnistamia legitimaatiostrategioita jäsentäessäni sitä miten diskurssit legitimoivat tuottamiaan merkityssuhteita ja representaatioita aktivistiverkostosta. Van Leeuwen ja Wodak ovat tunnistaneet neljä legitimoinnin pääkategoriaa, jotka ovat auktorisointi, rationalisointi, moralisointi ja tarinallistaminen. Auktorisointi (*authorization*) on oikeuttamista viittamalla auktoriteettiin kuten institutionalisoituneeseen auktoriteettiin esimerkiksi lakiin tai viranomaiseen tai yleisten toimintatapojen normaaliuteen. Rationalisoinnissa (*rationalization*) nojataan järkeen viitaten hyödyllisyyteen eli toimien päämääriin ja vaikutuksiin tai ”elämän tosiasioihin”. Moralisoinnissa (*moralization*) merkityksellistämisen kohde liitetään johonkin arvojärjestelmään, jonka viitekehyksessä muodostuu tietynlainen moraalinen arvio asiasta tai vaihtoehtoisesti suoraviivaisemmin arvotetaan asiaa esimerkiksi hyvänä tai pahana. Moralisointi kytkeytyy vahvasti myös muihin legitimointitapoihin. Narrativisointi tai tarinallistaminen (*mythopoesis*) on legitimointia, joka rakentuu tarinan kerronnan tai asian kuvauksen narratiivisen rakenteen kautta. Tarinalliset kuvaukset voivat olla esimerkiksi opettavaisia tai vastakkainasettelevia. Tarinallistamisen kautta myös asemoidaan toimijoita esimerkiksi nostaten tiettyjä toimijoita etualalle ja häivyttäneen toisia sekä rakentaen stereotyyppisiä vastakkainasetteluja esimerkiksi sankarin ja roiston arkkityyppejä hyödyntäen. (Van Leeuwen & Wodak 1999, 104–111).

Diskurssianalyysissa on olennaista huomioida kielenkäytön *kontekstuaalisuus* sillä kieltä käytetään, merkityksiä rakennetaan ja asioita kuvataan eri tavoin eri tilanteissa. Laajassa mielessä kontekstilla tarkoitetaan *kaikkia niitä eri tekijöitä, jotka vaikuttavat merkitysten muodostumiseen sekä mahdollistavat ja rajaavat merkitysten käyttämistä ja tulkitsemista* (Pynnönen 2013, 11). Tutkimuksessani olen omaksunut näkemyksen kontekstien monikerroksisuudesta. Tällä tarkoitetaan eri kontekstien samanaikaista läsnäoloa ja limittymistä kielenkäyttötilanteissa, mikä edellyttää tutkijalta liikkumista kielellisen mikrotason sekä sosiaalisesta, kulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta ulottuvuudesta koostuvan sosiokulttuurisen makrotason välillä analyysia tehdessään (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 30–36, 169). En siis tarkastele tutkimusaineistoni mediateksteissä ilmeneviä tapoja käyttää kieltä ja niiden kautta tuotettuja merkityksiä vain osana esittämistilannettaan vaan myös osana laajempaa diskursiivista ilmastoja, kielellisiä käytänteitä, kulttuurisia merkityksiä sekä niiden jatkumoa (Jokinen et al. 1999, 56, 174). Norman Fairclough näkee diskurssianalyysin pyrkimyksenä *jäljittää tekstien, diskurssikäytäntöjen ja sosiokulttuuristen käytäntöjen välisiä systemaattisia yhteyksiä*. Fairclough tarkoittaa teksteillä laajassa merkityksessä kaikkea puhuttua ja kirjoitettua kieltä (ml. visuaalinen aineisto), diskurssikäytännöillä tekstin ja kulttuurisen tason välittäjinä toimivia tekstin tuotannon ja kulutuksen prosesseja ja sosiokulttuurisilla käytännöillä viestintätalanteen laajempaa sosiaalista ja kulttuurista yhteyttä. (Fairclough 1997, 29, 77, 103–104) Jäsennys tarjoaa käyttökelpoisen viitekehyksen myös tämän tutkimuksen tarpeisiin, vaikka tutkimuksessani ei suoranaisesti sovelleta Faircloughin kolmitasoisista analyysimallia. Tutkimuksessani tekstinä ovat Helsingin Sanomien sanomalehtijulkaisut ja aktivistiverkoston julkaisut sosiaalisessa mediassa, diskurssikäytäntönä ovat laajassa mielessä vakiintuneet mediatuotannon ja -kulutuksen tavat sekä sosiokulttuurisena käytäntönä julkisuudessa käytävä siirtolaisuutta, aktivismia ja yhteiskunnallista muutosta koskeva kamppailu medioituneessa suomalaisyhteiskunnassa. Olen omaksunut kokonaisvaltaisen ja monimenetelmällisen lähestymistavan, jossa tarkastelen teksteissä ilmenevien diskurssien merkityksellistämistä ja organisointia diskurssianalyysin keinoin sekä diskurssikäytännöksi ymmärrettyjä mediakäytänteitä kehysanalyysin keinoin. Pyrin nivomaan eri tasoja yhteen ja hahmottamaan laajempia sosiokulttuurisia yhteyksiä yhteiskuntatieteelliseen ja viestinnän teoriaan tukeutuen.

3.3 Mediakehykset tulkinnan välittäjinä

Kehysanalyttinen tutkimus jakaantuu diskurssianalyysin tavoin useisiin erilaisiin tutkimussuuntauksiin, mistä syystä on tärkeää avata kehysanalyysin soveltamiseen liittyvät keskeiset teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat ja valinnat tämän tutkimuksen näkökulmasta. Kehysanalyttistä tutkimusta on kuvattu pirstaloituneeksi paradigmaksi, jota luonnehtivat teoreettisten peruskäsitteiden määrittelyä ja tutkimuksen tekemisen tapoja koskevat eroavaisuudet (Entman 1993, 51). Toisaalta lähestymistapojen moninaisuutta, metodologista joustavuutta ja poikkitieteellisyyttä on pidetty rikkautena. Paul D'Angelon mukaan kehysanalyysi tarjoaa moniparadigmaattisen lähestymistavan, joka mahdollistaa useiden erilaisten tutkimustavoitteiden ja teoreettisten viitekehysten soveltamisen. Tässä tutkimuksessa sovelletaan kehysanalyysia konstruktionistisesta näkökulmasta. Kytken kehystämisen sosiokulttuuriseen kontekstiin, joka tarjoaa välineitä sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen. (D'Angelo 2002, 875–878) Alun perin kehysanalyttisessä tutkimuksessa korostui vuorovaikutustilanteiden tutkiminen ja sosiaalisen toiminnan määrittäminen merkitysjärjestelmiin kiinnittyvien kehysten puitteissa (ks. Goffmann 1986). Sittenkin kehysanalyttisen tutkimuksen painopiste on siirtynyt median ja poliittisen viestinnän tutkimukseen, jolloin kiinnostuksen kohteena ovat yhtäältä mediassa ilmenevien kehysten rakentuminen ja aktivoituminen sekä toisaalta kehystämisen vaikutukset yleisöön ja laajemmin yhteiskuntaan (D'Angelo 2002, 873). Tässä tutkimuksessa pyrin tunnistamaan millaisten kehysten kautta aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymää määrittelykamppailua tulkitaan.

Kehysanalyysin keskeisimmät teoreettisanalyttiset käsitteet ovat kehys (*frame*) ja kehystäminen (*framing*). Kehysteorian oppi-isä Erving Goffmann ymmärtää kehykset sosiaalisesti rakentuneiksi viitekehyyksiä tai tulkintakehyyksiä (*frameworks of understanding, schemata of interpretation*), joiden avulla hahmotamme ja teemme ymmärrettäväksi tilanteita, tapahtumia ja toimintaa. Sosiaalisiin käytäntöihin kytkeytyvät kehykset organisoivat merkityksiä tarjoten tilannemäärittelmiä, joiden avulla yksilöt (tiedostaen tai tiedostamatta) paikallistavat, näkevät, identifioivat ja luokittelevat tapahtumia tietyllä tavalla ja muodostavat käsityksen siitä mitä tilanteessa tapahtuu (*what is going on here?*). (Goffman 1986, 9–10, 21–22, 345) Goffmannin teoria tarjoaa hyvän lähtökohdan kehyksen käsitteen määrittelylle oman tutkimuksen tarpeisiin. Jäsennän kehysanalyysin keinoin diskurssikäytännön tasoa. Ymmärrän kehystämisen ilmentävän mediakäytänteitä ja sitä kuinka median rutinoituneet tavat organisoida diskursseja ja laajemmin todellisuuden tulkintaa heijastavat yhteiskunnallisia olettamuksia, arvoja ja normeja

sekä sosiaalisia prosesseja. Taustalla on ymmärrys siitä, että kehykset paikallistuvat niin viestijän, tekstin, vastaanottajan kuin kulttuurin tasoille (Entmann 1993, 52–53). Mediakäytänteiden osana tarkoitan kehystämistä tässä tutkimuksessa median sisällön tuotannossa toistuvasti käytettyjä tapoja paketoita tietoa tietyllä tavalla sekä prosessia, jolla viestijä tiedostetusti tai tiedostamatta konstruoi tietynlaisen näkökulman tai tulkintatavan, joka ohjaa tarkastelemaan aihetta tietyllä tavalla ja samalla ehdottaa mistä aiheesta on kyse. (Kuypers 2002, 7; Gamson & Modigliani 1989, 1–9; de Vreese 2010, 190). Todd Gitlinia lainaten määrittelen mediakehykset sitkeiksi kognition, tulkinnan ja esityksen tavoiksi, joissa rutiininomaisesti organisoidaan diskurssia valinnan, korostamisen ja poissulkemisen keinoin. Näiden laajalti tiedostamattomien kehysten avulla journalistit ja mediatoimijat rutiininomaisesti käsittelevät, luokittelevat ja uudelleen paketoivat tietoa ja ihmiset jäsentävät arjessa kohtaamaansa lähes rajatonta tietotulvaa. Kehykset tuottavat siis tulkintoja ympäröivän maailman tapahtumista ja niiden merkityksistä. (Gitlin 1980, 4–9).

Konstruktionistinen lähestymistapa tutkimuksessani merkitsee sitä, että ymmärrän kehykset myös laajemmassa merkityksessä sosiaalisesti jaetuiksi, aikaa kestäviksi ja kulttuurin verkostoon sulautuviksi organisointiperiaatteiksi, jotka toimivat symbolisesti jäsentäen sosiaalista maailmaa merkityksellisellä tavalla. Kehyksiä ei pidäkään ymmärtää pelkistävissä mielessä esimerkiksi uutisjuttujen aiheiksi tai teemoiksi sillä ideologisten prosessien ilmentäjinä ne hahmottuvat laajempina ja syvällisempinä kokonaisuuksina. (Reese 2001, 11–17; Reese 2010, 18) Yksinkertaistaessaan monimutkaisia aiheita ymmärrettävään muotoon kehykset heijastavat yleisiä kulttuurisia teemoja sekä yhteiskunnallisia ilmiöitä (Van Gorp 2010, 86–88). Eeva Luhtakallio liittyy kehystämisen merkitysten tuottamisen prosesseihin sitoen kehykset kulttuurisiin representaatioihin ja kykyyn tulkita niitä. Luhtakallion mukaan kehykset sisältävät jonkin ennakkokäsityksen todellisuuden rakentamisesta ja näin ollen kiinnittävät ilmiöitä tilaan ja aikaan. Kehysten monikerroksisuus ohjaa tarkastelemaan kehyksissä avautuvia merkitys- ja tulkintayhteyksiä ja niiden muuttuvuutta. (Luhtakallio 2010a, 38) Robert Entmanin mukaan kehystäminen on pohjimmiltaan todellisuuden tiettyjen osa-alueiden korostamisesta ja toisten häivyttämisestä (Entmann 1993, 51–58). Tutkimukseni lähestymistapa korostaa näkemystä, jonka mukaan todellisuuden kehystämisessä on kyse pyrkimyksistä neuvotella, hallita ja ymmärtää sitä. (Gitlin 1980, 9–11) Tässä suhteessa huomionarvoinen on William Gamsonin ja Andre Modiglianin toteamus siitä, ettei kehyksiä pidä pelkistää puolesta tai vastaan argumenteiksi vaan periaatteessa eri katsantokantojen välistä kamppailua voidaan käydä jaetun kehyksen sisällä. (Gamson & Mogdigliani 1989, 1–4)

Kehyksen käsite on varsin läheinen aiemmin määritellylle diskurssin käsitteelle. Erkki Karvo-
sen mukaan molempia käsitteitä yhdistävät konstruktionistiset taustaolettamukset, mutta niiden
juuret ovat erilaisissa tutkimuserinteissä ja käsitteet operoivat eri tavoin (Karvonen 2000, 83–
84). Tässä tutkimuksessa pyrin selkeyttämään niiden käsitteellistä eroavaisuutta omaksumalla
määritelmän, jonka mukaan kehyksellä tarkoitetaan tekstissä ilmenevää tietynlaista ymmärrystä
edistävää tulkintatapaa, joka pohjaa mediakäytänteisiin ja niitä muokkaavaan laajempaan so-
siokulttuuriseen kontekstiin. Liitän kehystämisen diskursiiviseen merkityksenantoon ja hahmo-
tan kehystämisen diskursiivisena tai kontekstuaalisena vihjeenä, joka ohjaa tietynlaisten tulkin-
tojen ja merkitysten äärelle (D'Angelo 2002, 873–874; Kuypers 2010, 298–300). Tämän näkö-
kulman mukaan kehystämisessä on kyse aiheiden, ilmiöiden ja toimijoiden paikallistamisesta
sekä diskursiivisen ympäristön määrittelystä, jolloin kehys tarjoaa tietynlaisen näkökulman tai
viitekehysten tulkinnalle. Diskurssien tapaan kehykset kytkeytyvät vahvasti aineistoissa raken-
tuviin representaatioihin eli sosiaalisen todellisuuden versioihin ja ovat mukana hahmottamassa
niitä. Näin ollen kehysanalyysi tarjoaa diskurssianalyysin rinnalla mahdollisuuden tarkastella
syvällisemmin ja toisaalta laajemmin aktivistiverkoston diskursiivisen määrittelykamppailun
eri ulottuvuuksia, merkityksellistämisen tasoja sekä erityisesti mediakäytänteitä ja niiden kult-
tuurisidonnaisuutta. Omaksumani kehysanalyttinen lähestymistapa on laadullinen: pyrin tun-
nistamaan määrääviä kehyksiä, kuvaamaan niiden sisältöä sekä analysoimaan aineistossa ilme-
nevää kehystämistä historiallisesti juurtuneena, mutta kuitenkin dynaamisena prosessina. Tar-
kastelen erityisesti tutkimusaineistossa ilmenevien aiheiden sosiaalista, historiallista ja kulttuu-
rista kontekstualisointia, eli sitä kuinka kehystämisessä hyödynnetään merkityksen tuottamisen
tapoja eli diskursseja ja millaista todellisuuden kuvauksia koskevaa neuvottelua kehysten puit-
teissa mahdollisesti tapahtuu. Havainnollistan tutkimukseni teoreettis metodologista viiteke-
hystä liitteessä 1 olevalla kuviolla.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Mediatekstit empiirisenä aineistona

Tässä tutkimuksessa tutkin ja analysoin aktivistiryhmä Vapaa liikkuvuus -verkoston representointia valta- ja vastamediassa. Tutkimuksessani valtamediaa edustavat Helsingin Sanomien artikkelit. Aineistonvalintaa ohjaa ja rajaa liittymäpinta Vapaa liikkuvuus -verkkoon sillä tarkoitukseni on tarkastella nimenomaan sitä kuinka aktivistiverkosto näkyy valtajulkisuudessa. Näin ollen tarkastelunkohteeksi valikoituvat vain ne kirjoitukset, joissa on suora viittaus verkkoon. Toteutin haut Helsingin Sanomien digitaalisesta arkistosta hakutermein ”*Vapaa liikkuvuus -verkosto*” sekä ”*Vapaa liikkuvuus**”. Rajasin hakutuloksista tutkimuksen ulkopuolelle vielä manuaalisesti kirjoitukset, joissa ei esiintynyt liittymäpintaa aktivistiverkkoon. Vuosien 2007–2014 välisenä ajanjaksona hakukriteerit täyttäviä kirjoituksia oli yhteensä 28 kpl. Aineistonkeruuvaiheessa keräsin samoin kriteerein kirjoituksia YLE:n internet-arkistosta (n=30), mutta aineistoon perehtymisen jälkeen päätin keskittyä Helsingin Sanomien kirjoituksiin pääasiallisesti siksi, että aineistolähtöinen lähestymistapa edellyttää hyvin perusteellista syventymistä aineistoon useiden analyysikierrosten muodossa. Helsingin Sanomat on tutkimuksen tavoitteiden näkökulmasta edustavuudeltaan riittävä sen ollessa levikiltään Suomen suurin tilattava sanomalehti. Koska diskursiivisessa merkityksenannossa ja kehystämisessä on kyse jaettujen merkityssuhteiden ja -järjestelmien tuottamisesta ja uusintamisesta, pidän todennäköisenä, että melko keskittynyt suomalainen mediakenttä nojautunee diskursiivisen ympäristön tarjoamiin merkityssuhteisiin ja -potentiaaleihin. Tällöin on oletettavaa, että samat diskurssit ja kehykset jäsentävät aihepiiriä koskevaa keskustelua medialähteestä riippumatta vaikkakin näkökulmat ja painotukset voivat vaihdella. Digitaalisessa arkistossa kirjoitukset ovat tekstimuodossa eikä mahdollista kirjoitukseen liittyvää alkuperäistä kuva-aineistoa ole liitettyä. Näin ollen sanomalehtiaineiston analyysi kohdistuu yksinomaan tekstiin. Alla on esitetty yhteenveto Helsingin Sanomista kootusta empiirisestä aineistosta tunnistamani aihepiirien mukaan jaennettynä (n=28).

TAULUKKO 1. Miten aktivistiverkosto näkyy valtamediassa? (n=28)

Aihepiiri Otsikko	Osasto / Päivämäärä
<u>Romanit</u>	
<i>Romanikerjäläiset saivat yösijan Rajasaaren talonvaltaajilta</i>	Kaupunki 26.6.2008
<i>Liikuntavirasto haluaa romanit pois Rajasaaresta</i>	Kaupunki 27.6.2008
<i>Romanit asuvat Rajasaareissa ainakin selvitysten ajan</i>	Kaupunki 1.7.2008
<i>Vapaa liikkuvuus -verkosto etsii auttaja romanialaisille</i>	Kaupunki 25.7.2008
<i>Romaneita uhattiin lasten huostaanotolla</i>	Mielipide 5.3.2010
<i>Työryhmä esittää kerjäämisen kieltämistä</i>	Kaupunki 25.6.2010
<i>Romanien köyhyys helpottuu koulunkäynnin avulla</i>	Mielipide 3.12.2010
<i>Sosiaalikeskus kunnostaa pihan romanien käyttöön</i>	Kaupunki 17.12.2010
<i>Sinnikkäät leirytyvät</i>	Kaupunki 22.3.2011
<i>Fakta: Kalasatamassa yöpyy vain osa romaneista</i>	Kaupunki 25.3.2011
<i>Senaatintorilla kiisteltiin romanien oikeuksista</i>	Kaupunki 7.6.2011
<i>Romanit osoittivat mieltään – leirytyivät Senaatintorille</i>	Kaupunki 10.5.2012
<i>Tapahtumia perjantaina 11. toukokuuta. Loppu rasismille – katto siirtolaisille!</i>	Ihmiset 11.5.2012
<i>Kapinaa hukkatiloja vastaan</i>	Kaupunki 28.5.2013
<i>Rautatieasemalla kuultiin joululauluja romanitivistillä</i>	Kaupunki 26.11.2014
<u>Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden käännättäminen</u>	
<i>Ruandalaisnainen käännytetään Suomesta tänään</i>	Kotimaa 29.11.2007
<i>Turvapaikkaa hakenut ruandalaisnainen käännytettiin torstaina</i>	Kotimaa 30.11.2007
<i>"Mummot jäävät Suomeen!"</i>	Kotimaa 1.6.2010
<i>Järjestö: Syömälakkoillut mies sai sairauskohtauksen Helsingissä</i>	Kotimaa 16.9.2012
<i>Viranomaiset taivuttelivat afgaanimiehiä lopettamaan syömälakon</i>	Kotimaa 26.10.2012
<i>Afgaanimiehet lopettivat syömälakkonsa</i>	Kotimaa 20.11.2012
<u>Paperittomat</u>	
<i>Paperittoman naisen on hankala saada abortti</i>	Kotimaa 27.9.2011
<i>Tuhannet paperittomat jäävät ilman terveydenhuoltoa</i>	Kotimaa 28.9.2011
<u>Turvapaikkajärjestelmä</u>	
<i>Homous on harvoin riittävä peruste turvapaikalle</i>	Kotimaa 24.2.2011
<i>Räsänen: Lakia turvapaikan saannista ei tarpeen höllentää</i>	Politiikka 2.2.2012
<u>Vapaa liikkuvuus -verkosto</u>	
<i>Aktivistiverkosto ajaa Suomeen vapaampaa oleskelulupapolitiikkaa</i>	Kotimaa 17.11.2009
<i>Fakta: Rekisteröimätön yhdistys</i>	Kotimaa 17.11.2009
<u>Asunnottomat</u>	
<i>Asunnottomien yökahvila laajentaa aukioloaan</i>	Kaupunki 29.12.2012

Lähde: Helsingin Sanomat digitaalinen arkisto 2015

Tutkimuksessani vastamediaa edustavat Vapaa liikkuvuus -verkoston julkaisut sosiaalisessa mediassa. Tarkastelun kohteena ovat verkoston Facebook -tilin seinälle tehdyt julkiset tilapäivitykset. Tilapäivityksiä on tehty vuodesta 2011 lähtien. Ensimmäisellä aineistonkeruukierroksella kokosin kaikki vuosien 2012–2014 välisenä aikana tehdyt tilapäivitykset, joita oli yhteensä 231 kpl (2012: 79, 2013: 57, 2014: 95). Julkaisut ovat suomen- tai englanninkielisiä ja osa sisältää myös visuaalista aineistoa. Aineistoon perehdyttyäni päätin rajata aineistoni koskemaan vain vuoden 2014 julkaisuja. Rajauksen pääasiallisena syynä on, että diskurssianalyysi edellyttää syvällistä paneutumista aineistoon, jolloin suppeampi aineisto mahdollistaa tarkoituksenmukaisemmin keskittymisen kielenkäytön ja merkitysten rakentumisen analysointiin ja tulkintaan. Toisena perusteena oli halu hyödyntää mahdollisimman ajankohtaista aineistoa. Kolmantena syynä aineiston rajaukselle olivat prosessiekonomiset syyt eli työmäärän pitäminen kohtuullisena pro gradu -tutkimuksen laajuutta ajatellen. Alla on esitetty yhteenveto tilapäivityksistä ja niiden sisällöstä (n=95).²

TAULUKKO 2. Miten verkosto viestii sosiaalisessa mediassa? (n=95)

Tilapäivityksen aihe	Tilapäivitysten lukumäärä
Kutsu kokoontumiseen (<i>Coffee without borders -kahvilatoiminta, keskustelutapahtumat, seminaarit</i>)	40
Kommentoitu linkki uutislähteeseen (ml. vaihtoehtomedia)	11
Kulttuuritapahtuma	8
9 Gatherings radio-ohjelma	8
Toimintaa koskevat tiedotteet ja kannanotot (ml. raportit)	8
Mielenosoitus	7
Varainkeruu	5
Sidosaktivistiryhmän toiminta	4
Tiedote poliisioperaatiosta	4
Yhteensä	95

Lähde: Vapaa liikkuvuus -verkoston Facebook -sivusto 2015

4.2 Analyysi- ja tulkintaprosessin kuvaus

Olen hyödyntänyt tutkimusaineistoni analyysissä laadullisia analyysimenetelmiä, diskurssianalyysia ja kehysanalyysia. Metodologiaa yhdistävänä ja analyysia ohjaavana tekijänä on ollut

² Viittausteknisesti vastamedian aineisto on järjestetty lähdeluettelossa esitetyllä tavalla aakkosellisesti (A-Ä) ja vastamedian numeerisesti (#1-95).

aineistolähtöinen ja tulkinnallinen tutkimusote. Olen siis asettanut tutkimukseni perustaksi aineiston ja analyysi- ja tulkintaprosessiani luonnehtii jatkuva vuorovaikutus aineiston ja tutkijan välillä. Ensimmäisessä analyysivaiheessa tarkastelin aineistoa kronologisessa järjestyksessä pyrkien hahmottamaan sanomalehtikirjoitusten ja aktivistijulkaisujen aihepiirejä eli tunnistamaan minkä tyyppisistä kirjoituksista oli kyse, mitä kirjoitukset päällisin puolin koskivat ja miten ne sijoittuivat ajallisesti (konteksti). Tässä vaiheessa muotoutui alustava käsitys aineistossa esiintyvistä teemoista. Aktivistiverkoston julkaisujen visuaalisen aineiston osalta keskityin tässä vaiheessa kuvien ensivaikutelmaan ja niiden herättämän mielleyhtymään. Toisessa analyysivaiheessa perehdyin aineistoon perusteellisesti hahmottaen tekstiä toiminnan ja toimijuuden kautta. Useiden lukukertojen myötä hain tekstistä vastauksia siihen millaisia toimijoita aineistossa esiintyy, miten tapahtumia tai toimintaa kuvataan ja miten toimijoita asemoidaan suhteessa muihin toimijoihin ja yhteiskuntaan. Analyysia ohjasi käsitys kielen ja toiminnan yhteen kietoutuneisuudesta, mitä kautta kielenkäytön analyysi nivoutuu sosiaalisten rakenteiden, käytänteiden ja suhteiden tutkimiseen. Tekstin analyysissä kiinnitin erityistä huomiota kirjoituksesta toiseen toistuviin elementteihin, kirjoituksissa jäsentyviin erotteluihin sekä poisjätettyihin asioihin tai äänettömänä esiintyviin toimijoihin. Analyysivaiheen päätteeksi koostin kaikki sanomalehtikirjoituksissa ilmenevät katkelmat neljän kokonaisuuden alle, jotka olivat siirtolaisuus, aktivistiverkosto, aktivistit ja viranomaiset/suomalainen yhteiskunta. Aktivistiverkoston julkaisujen erilaisesta luonteesta johtuen jäsensin aktivistien kirjoituksissa ilmenevät ydinsisällöt aineistosta nousevien, toimijoita, toimintaa sekä tapahtumia kuvaavien yleisempien teemojen alle. Nämä olivat: talous, taide/kulttuuri, oikeudet/hädänalaisuus, uhka/väkivalta, kamppailu, yhteisöllisyys, deliberaatio, kommunikaatio, hallinta, integraatio, aika ja toimijat.

Kolmannessa analyysivaiheessa tulkitsin aineistossa ilmenevää kielenkäyttöä edellä kuvattuja jäsentelyjä hyödyntäen ja pyrin tunnistamaan millaisia diskursseja aineistossa rakentuu. Analyysivaiheessa keskityin tarkastelemaan miten kielenkäytöllä tuotetaan erilaisia merkityksiä, millaisia merkityssuhteita teksteissä rakentuu ja millaisia merkityksellistämisen mahdollisuuksia teksteihin sisältyy. Analyysia ohjasi jo aikaisemmissa analyysivaiheissa hahmottunut alustava käsitys esiin nousevista diskursseista ja niiden tarttumakohdista. Useiden syvällisten luentakertojen perusteella päällimmäisenä merkityskokonaisuutena ja aktivistien agendaan kuvaavana teemana nousi esille diskursiivinen merkityskamppailu siirtolaisuudesta sekä siihen kytkeytyvät tavat merkityksellistää siirtolaisuutta. Vuorovaikutteisen analyysi- ja tulkintaprosessin tuloksena aineistosta rakentui kaksi vastakkaista diskurssia, joiden kautta siirtolaisuutta representoidaan. Diskursseja analysoidessani kävin aineistoa toistuvasti uudelleen läpi ja erittelin siirtolaisia kategorisoivia nimeämiskäytäntöjä sekä esitettyjä tulkintoja koskien siirtolaisuuden

syitä ja siirtolaisten asemaa. Pysin myös tunnistamaan tapoja joilla diskurssit legitimoivat kuvauksiaan ja merkityssuhteitaan. Tarkastelin analyysissäni valta- ja vastamedian tuottamia merkityksiä rinnakkain pyrkien tunnistamaan yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia valta- ja vastamedian merkityksenannossa. Samalla keräsin diskursseja havainnollistavia tekstikatkelmia.

Neljättä analyysivaihetta ohjasivat vahvasti tutkimuskysymykseni ja tutkimukselle asettamani tavoite selvittää miten Vapaa liikkuvuus- verkostoa representoidaan valta- ja vastajulkisuudessa. Hyödynsin jälleen aiempien analyysivaiheiden havaintoja ja tuotoksia siirtäen näkökulman aineistossa ilmeneviin tapoihin määrittää aktivistiverkosta, sen jäseniä, toimintaa sekä suhteita muihin aineistossa esiintyviin toimijoihin. Aineistosta nousi esille kuusi limittyvää ja kilpailevaa diskurssia, joiden kautta aktivistiverkosta merkityksellistetään. Diskurssien ominaispiirteiden jäsentämisessä sovelsin Pirita Juppin (2004) väitöskirjassaan esittämää systematisointia, jota hän oli käyttänyt hahmottaessaan eläinoikeusliikkeen diskursseja. Aineistoon tukeutuen erittelin millaisen representaation kukin diskurssi rakentaa, millaisia nimeämiskäytäntöjä diskurssi hyödyntää, millaisia tulkintoja diskurssi esittää aktivistiverkoston toiminnan taustasyistä ja motiiveista, millaisia ongelmia ja ratkaisuja diskurssi konstruoi, millaisin keinoin diskurssi legitimoit tulkintojaan, millaista vastakkainasettelua diskurssi rakentaa, millaisia analogioita, metaforia ja iskulauseita diskurssi hyödyntää ja mitä toimijoita diskurssin merkitysjärjestelmään liitetään.

Viidennessä analyysivaiheessa tarkastelin diskurssien määrittymistä suhteessa toisiinsa sekä niiden välistä keskinäistä järjestystä. Diskurssien syvällisemmän analyysin kautta aineistosta jäsenyi laajempia merkityksellistämisen ja tulkinnan tapoja, joiden kautta siirtolaisilmiötä ja aktivistiverkoston toimintaa kehystetään valta- ja vastajulkisuudessa. Nämä kytkeytyvät vahvasti yleisempiin mediakäytänteisiin ja niitä muokkaavaan sosiokulttuuriseen makrotasoon. Analyysi- ja tulkintaprosessin tuloksena tunnistin yhteensä viisi kehystä. Nämä kehykset eivät ilmennä yksinomaan journalistisia käytänteitä vaan kulttuurisesti jaettuina, valtarakenteisiin vahvasti kytkeytyviä organisointitapoja, jotka tarjoavat niin mediassa kuin arkielämässä tulkinnallisia viitekehyksiä ympäröivän maailman ja sen ilmiöiden jäsentämiselle ja arvottamiselle. Tässä analyysivaiheessa tarkastelin erityisesti sitä kuinka kehystämässä hyödynnetään diskurssien tuottamia merkityksiä ja sitä millaista todellisuuden kuvauksia koskevaa neuvottelua kehysten puitteissa mahdollisesti tapahtuu ja miten kehystämisen kytkeytyy laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Analyysivaiheiden jälkeen tein yhteenvetoja ja johtopäätöksiä havainnoistani sekä arvioin tutkimustuloksieni luotettavuutta.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Helsingin Sanomien kirjoituksista ja Vapaa liikkuvuus -verkoston sosiaalisessa mediassa tekemistä julkaisuista on hahmotettavissa joukko kilpailevia ja toisiinsa vahvasti limittyviä diskursseja, joiden kautta rakentuu monisävyinen kuva niin siirtolaisuudesta kuin siirtolaisten oikeuksia ajavasta Vapaa liikkuvuus -verkostosta. Vapaa liikkuvuus -verkoston tavoitteista ja toiminnan luonteesta johtuen niin valtamedian uutisoinnissa kuin verkoston omassa viestinnässä kantavana teemana on siirtolaisuus. Kirjoituksissa siirtolaisuutta kuvataan tietystä näkökulmasta ja tietyin keinoin. Kokonaisuudessaan siirtolaisuus konstruoituu kiistanalaiseksi käsitteeksi ja ilmioiksi. Toisin sanoen siirtolaisuus ilmenee valta- ja vastajulkisuudessa diskursiivisen määrittelykamppailun kohteena. Merkityskamppailu ilmenee jännitteenä kahden siirtolaisia koskevan mielikuviltaan ja merkityksiltään vastakkaisen diskurssin välillä. Olen nimennyt nämä diskurssit *siirtolaisten hädänalaisuutta korostavaksi diskurssiksi* sekä *siirtolaisuutta demonisoivaksi diskurssiksi*, jotka kuvaavat siirtolaisten hädänalaisuutta tai uhkaavuutta. Olisi helppo olettaa, että siirtolaisten oikeuksia ajava aktivistiverkosto tukeutuisi viestinnässään vain ensimmäiseksi mainittuun, mutta analyysini tulokset osoittavat mielenkiintoisella tavalla, että aktivistiverkosto hyödyntää siirtolaisvastaista diskurssia omiin tarkoituksiperiinsä sitä haastaen, kritisoiden ja parodioiden. Analyysi- ja tulkintaprosessin tuloksena olen erotellut kuusi diskurssia, jotka puolestaan merkityksellistävät Vapaa liikkuvuus -verkostoa, sen aktiiveja ja aktivistiverkoston suhteita muihin aineistossa esiintyviin toimijoihin. Nämä osin rinnakkaiset, päällekkäiset ja paikoin kilpailevat diskurssit ovat: *aktivisteja vähättelevä diskurssi*, *perusoikeusdiskurssi*, *vastarinnan diskurssi*, *kollektiivisen toiminnan diskurssi*, *vapauden diskurssi* ja *politisoiva diskurssi*.

Seuraavaksi esitän kuvauksen siirtolaisuutta jäsentävien diskurssien sekä aktivistiverkostoa merkityksellistävien diskurssien rakentumisesta erillisinä lukuinaan. Hyödynnän tutkimusprosessini raportinnissa lukuisia suoria lainauksia tekstistä perustellakseni tulkintojani sekä havainnollistaakseni merkitysten ja merkityssuhteiden rakentumista. Tekstin luettavuuden ja selkeyden vuoksi en merkitse lähdeviittauksia yksittäisten sanojen sitaattien osalta sillä tietyt sanat tai käsitteet toistuvat tekstistä toiseen eikä yksittäinen lähdemerkintä ole tällöin relevantti kokonaisuuden kannalta. Käsittelem myöhemmin omana alalukunaan tunnistamiani kehyksiä, jotka hahmottavat diskurssikäytännön tasoa ja kuvaavat diskurssien välisiä suhteita.

5.1 Siirtolaisuuden määrittelykamppailu

Aineistossa siirtolaisuus representoidaan kiistanalaisena ilmiönä siirtolaisia koskevilta mielikuvilta ja merkityksiltään vastakkaisten diskurssien kautta. Sanomalehtikirjoitukset ja aktivistien Facebook-kirjoitukset ilmentävät siirtolaisuudesta käytävää diskursiivista merkityskamppailua, josta voidaan sosiokulttuurisella tasolla vetää liittymäpintoja suomalaisen yhteiskunnan pyrkimyksiin jäsentää siirtolaisilmiötä, toiseutta sekä laajemmin yhteiskunnan ja maailman muutosta. Aineistossa jännite rakentuu *siirtolaisten hädänalaisuutta korostavan diskurssin* sekä *siirtolaisuutta demonisoivan diskurssin* välille. Kehysanalyttisestä perspektiivistä tarkasteltuna ns. määräävänä kehyksenä näyttäytyy tässä yhteydessä *konfliktin kehys*, joka hyödyntää merkityksenannossaan edellä mainittuja diskursseja ja niiden tuottamien kuvausten vastakkainasettelua. Ensiksi mainitun diskurssin kautta siirtolaiset kehystetään *uhreiksi* ja toiseksi mainitun kautta *uhkaksi*. Seuraavaksi kuvaan molempien diskurssien pääpiirteitä sekä niiden tuottamien representaatioiden rakentumista yksityiskohtaisemmin. Alalukujen otsikot on nimetty diskurssin tuottaman mielikuvan mukaan. Kuvaan diskurssien rakentumista erittelemällä siirtolaisuutta kategorisoivia nimeämiskäytäntöjä sekä esitettyjä tulkintoja siirtolaisuuden syistä ja siirtolaisten asemasta. Kuvaan myös diskurssien hyödyntämiä legitimointitapoja. Palaan kehyksiin syvällisemmin luvussa 5.3.

5.1.1 Hädänalaiset siirtolaiset

Siirtolaisten hädänalaisuutta korostava diskurssi esiintyy niin valta- kuin vastamediassa. Diskurssissa siirtolaiset nimetään ensisijaisesti *turvapaikanhakijoiksi* ja siirtolaisia määrittäväksi tekijäksi rakentuu suojelun ja avun tarve. Aktivistiverkoston julkaisuissa siirtolaisista puhutaan järjestelmällisesti myös *pakolaisina*, mutta sanomalehtiaineistossa käsitettä ei käytetä lainkaan. Tämän voidaan tulkita ilmentävän valtamedian tukeutumista viranomaisten kielenkäytössä korostettuun käsitteelliseen erotteluun ns. kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden välillä. Diskurssin nimeämiskäytäntöihin liittyy vahvasti myös siirtolaisten rinnastaminen muihin vähemmistöihin tai haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisryhmiin kuten seksuaalivähemmistöihin, sairaisiin, vanhuksiin, asunnottomiin ja köyhiin. Siirtolaisten jäsentämistä toisten viiteryhmien kautta esiintyy eritoten sanomalehtiaineistossa. Alla on havainnollistettu suurin katkelmin edellä kuvattuja nimeämiskäytäntöjä:

Suomessa ei käydä taistelua kotimaassaan vainotun homoseksuaalin käännytyspäätöksestä ensimmäistä kertaa. (N)

Ihmiset kokevat jatkuvasti väkivaltaa ja syrjintää sukupuolensa, seksuaalisuutensa, ihonvärinsä, siirtolaistaustansa, vammansa tai muun mielivaltaisen syyn takia. Me emme hyväksy tätä. Haluamme liikkuu kaupungilla joutumatta väkivallan tai sen uhan kohteiksi. (# 15)

Syömälakolla kielteistä turvapaikkapäätöstään vastustava mies sai sairauskohtauksen Helsingin keskustassa lauantain ja sunnuntain välisenä yönä, kertoo turvapaikanhakijoita tukeva Vapaa liikkuvuus -verkosto. [...] Vapaa liikkuvuus -verkon jäsens Katja Tuominen kertoo, että sairauskohtauksen saanut mies sairastaa epilepsiaa. (W)

Abortin tekeminen on paperittomalle naiselle vaikeaa, kerrotaan Vapaa liikkuvuus -verkostosta. Paperittomilla siirtolaisilla ei usein ole varaa aborttiin yksityisellä lääkäriasemalla. Jotkut lääkäriasemat ovat myös kieltäytyneet hoitamasta paperittomia. [...] Paperittomat raskaana olevat naiset jäävät myös ilman raskauden seuranta. Neuvolat eivät ota naisia vastaan, ja sairaalaan he pääsevät vain synnyttämään. Raskaana olevia hakee apua Helsingin paperittomien klinikalta viikoittain. (R)

Nelisensataa ihmistä marssi eilen maanantaina käännytyspäätöksen saaneiden isoäitien Eveline Fadayelin ja Irina Antonovan puolesta. (J)

Diskurssissa siirtolaisuuden pohjimmaisina syinä näyttäytyvät syrjintä, turvattomuus, katastrofit ja konfliktit siirtolaisten kotimaissa:

Mies oli anonut turvapaikkaa, koska hänen kumppaninsa oli saanut Gambiassa 25 vuoden vankilatuomion homoseksuaalisuutensa vuoksi. (N)

Through their stories, the migrants send us to their countries where they have been suffering from racism, discrimination and life threatening; they send us to their sad experiences with immigration system in Finland; they give us a tour to their difficult living conditions in reception centers and how is to get integrated into Finnish society! (# 90)

*Kristitty nainen kertoo lähteneensä vuonna 2007 Pakistanista, koska hän joutui uskonnollisten vai-
nojen kohteeksi. Hän pelkää, että muslimit tappavat hänet, jos hän palaa kotimaahansa. (T)*

He ovat oleskelleet eduskuntatalon edessä protestina päätökselle palauttaa heidät Afganistaniin. Miehet uskovat olevansa kotimaassaan hengenvaarassa. (W)

Yli 300 suomalaispappia vetosi lokakuun alussa miesten puolesta ja vaati kriisimainin suuntautuvia käännytyksiä lopetettavaksi. "Maahanmuuttovirasto on ilmoittanut pitävänsä miesten kertomuksia uskottavina ja turvallisuusriskejä todellisina, mutta on silti evännyt heiltä suojelun. (X)

Temporary residence permits have been previously granted to almost 400 denied asylum seekers who have fled from the world's most dangerous conflict zones in Iraq, Afghanistan and Somalia. Now, some of them may lose all their rights. [...] Apparently, the Minister's message for people escaping conflicts is: do not come to Finland (# 60)

Diskurssissa kuvataan myös siirtolaisten vaikeaa tilannetta Suomessa sekä heidän kohtaamiaan haasteita suomalaisessa yhteiskunnassa ja Euroopassa kuten rasismia, hyväksikäyttöä, väkivaltaa, köyhyyttä sekä lainsäädännön ja viranomaiskäytänteiden luoman paperittomuuden aiheuttamaa ulkopuolisuutta. Aktivistien julkaisuissa diskurssin mukainen ulossulkemisen ja syrjinnän merkityksellistäminen tapahtuu viittaamalla mm. rasismiin, turvattuuteen, taloudelliseen hyväksikäyttöön, väkivallan uhkaan sekä epäoikeudenmukaisiin viranomaiskäytänteisiin.

Siirtolaisten kuvataan olevan *prekaarissa asemassa*. Diskurssin konstruoimassa todellisuudessa siirtolaisaseman nähdään tuovan haltijalleen ongelmia, jotka koskevat kokonaisvaltaisesti niin oleskelua, työllistymistä, asumista kuin toimeentuloa. Tässä suhteessa diskurssi hyödyntää legitimoinnissaan narratiivisuutta nojaamalla siirtolaisten elämäntilanteisiin ja tarinoihin. Aktivistikirjoituksissa kantavana teemana on, että siirtolaisten asemaa heikentävät nimenomaan viranomaisten toimintatavat ja hallinnolliset menettelyt, jotka estävät siirtolaisten ”normaalin” elämän. Viranomaisten pakkovaltaa ja asemaa valtion väkivaltakoneistona korostetaan aktivistien visuaalisen aineiston kautta, joissa asettuvat vastakkain haavoittuvat siirtolaiset ja heitä tukevat rauhanomaiset mielenosoittajat sekä voimankäyttövälinein varustetut poliisit.

Finland! Home sweet home?! Not yet! For thousand people that immigrated to our country over the years their life has just stopped. No documents, no residency, no job, no accommodation [...] How can we help refugees, political asylum seekers and Roma immigrants to overcome the racism, discrimination and prejudices that our society offer to them when they ask for job, apartment and other basic social services? (#52)

Jamaal elää joka päivä käännetyksenpelossa. Turvapaikkaprosessi valituksineen on kestänyt yli neljä vuotta. Vieläkään hän ei ole saanut lopullisesti virallistettua asemaansa (#56)

On taas se aika vuodesta: [linkki uutiseen] ”Marjayritykset ulkoistavat riskejä ulkomaisille poimijoille” (#35)

Lakiyritykset värväävät palkkioin turvapaikanhakijoita. Epäpätevät avustajat mahdollisesti aiheuttaneet käännetyksiä. (#26)

Calaisin siirtolaiset kuvaavat pormestarin panttivankiskenaariota: ”In the last weeks many of us had to face a lot of police violence. Some of us got broken hands and others broken legs and even some got hurt in their heads. You can see that with your own eyes and you can hear of them how it happened. In the next day the fascists will come to Calais to meet and demonstrate here. There is no shelter for us to be secure and to hide from them. We can not trust the police to protect us from them as we experienced already so much violence from them (#40)

Hallitus tekee pakolaisista paperittomia! [kuva mielenosoittajien banderollista] (#73)

Valtamediassa merkityksellistetään siirtolaisten sulkemista yhteiskunnan ulkopuolelle niin peruspalveluiden saatavuuden osalta kuin kielteisten turvapaikkapäätösten kautta. Niin valta- kuin vastamediassa viitataan myös siirtolaisten heikkoon oikeusasemaan.

Tuhannet paperittomat jäävät ilman terveydenhoitoa. Jopa tuhansia Suomessa oleskelevia ihmisiä jää vaille terveydenhuolto. Osa siksi, että heillä ei ole henkilöpapereita, osa siksi, että heillä ei ole sairausvakuutusta omassa kotimaassaan, vaikka maa kuuluu EU:hun. (S)

”Ihmiset ottavat meihin usein yhteyttä siinä vaiheessa, kun heidän tapauksensa on epätoivoisessa vaiheessa. Turvapaikanhakijoilla on olematon oikeusturva.” (G)

Valtamediassa siirtolaisten haavoittuvuutta korostavan diskurssin kuvaukset kytkeytyvät voimakkaimmin romanien yhteiskunnalliseen asemaan. Sanomalehtikirjoituksissa piirtyy kuva syrjinnän ja uhkailun kohteena olevista romaneista. Useissa sanomalehtikirjoituksissa viitataan

myös romaneiden perheellisyyteen tai lapsiin, mikä yhtäältä korostaa romanien hädänalaista asemaa ja toisaalta stereotyyppisiä käsityksiä romanien laajennetusta sukuyhteisöstä (C, F, I, L).

Vapaa liikkuvuus -järjestö hämmästelee etteivät humanitääriset organisaatiot ole tarjonneet apuaan Helsingin Rajasaareen aiemmin majoittuneille Romanian romaneille. Vain Pelastusarmeija on antanut ruoka-apua. Vapaa liikkuvuus -järjestön edustajat ovat pyytäneet turhaan avustusta Helsingin kaupungilta, Suomen Punaiselta Ristiltä, Seurakuntayhtymältä ja useilta seurakunnilta. [...] Vapaa liikkuvuus -järjestö maksaa nyt kymmenen hengen oleskelun Rastilassa. Muualla he eivät uskallakaan leiriytyä, koska heitä uhkailtiin tiistaina väkivallalla vantaalaisessa metsässä. (F)

Kimmoke romanilapsiperheiden lähtöön Helsingistä ei ollut väliaikaismajoituksen loppuminen, niin kuin Helsingin Sanomissa väitettiin (Kaupunki 28.2.), vaan sosiaaliviraston esittämä uhkaus huostaanottaa lapset perheiltä. Sosiaalikeskus Sataman pihalta majoitukseen siirtyneille perheille kerrottiin, että mikäli he palaavat takaisin majoittumaan asuntovaunuihinsa, heidän lapsensa huostaanotetaan. (I)

Kerjäämisen kieltämistä ovat vastustaneet myös kaikki Suomen 21 romanijärjestöä. Suomen Romanifoorumin toiminnanjohtaja Miranda Vuolasrannan mukaan kerjääjät ovat institutionaalisen raismin uhreja. (K)

Romanisiirtolaiset leiriytyvät Helsingin Senaatintorille perjantaista sunnuntaihin. Vapaa liikkuvuus -verkoston mukaan tarkoitus on osoittaa mieltä romanivastaisia toimia vastaan. Helsingin kaupunkia vaaditaan luopumaan romanien oleskelun häiritsemisestä Helsingissä ja järjestämään romaneille inhimilliset majoitusolot. (U)

Sanomalehtiaineistossa diskurssin mukainen merkityksellistäminen on myös osin sukupuolitunutta sen hyödyntäessä sukupuolisidonnaisia stereotyyppioita, joissa korostetaan toimijoiden haavoittuvuutta naissukupuolen kautta:

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut ruandalaisnainen käännytetään Suomesta tänään torstaina. Lahden helluntaiseurakunta otti naisen suojelukseensa syyskuun lopussa ja vaati, että ulkomaalaisvirasto tutkisi tapauksen uudelleen. (B)

Kristitty nainen kertoo lähteneensä vuonna 2007 Pakistanista, koska hän joutui uskonnollisten väkivaltojen kohteeksi. (T)

Paperittoman naisen on hankala saada abortti. (R)

82-vuotias Antonova ja 65-vuotias Fadayael eivät itse osallistuneet mielenosoitukseen. Fadayelin vaimo Heli Gerges kertoi eilen Suomen Tietotoimistolle, että omaiset ovat vieneet isoäitinsä turvaan. (J)

Siirtolaisten haavoittuvuutta korostava diskurssi legitimoii kuvauksiaan vetoamalla ensisijaisesti oikeudenmukaisuuden ja inhimillisyyden arvoihin. Ratkaisuksi konstruoidaan näiden mukaan toimiminen. Sanomalehtikirjoituksissa viitatuissa kansalaisjärjestöjen lausumissa siirtolaisten kohtelu ja viranomaisten toiminta huolestuttavat, ihmetyttävät, kummastuttavat, hävettävät ja herättävät kritiikkiä. Näin niistä rakentuu ristiriitainen ja kyseenalaistettava asia.

Kolmen Sepän aukiolta Narinkkatorille marssineet ihmiset olivat enemmänkin häpeissään kuin rai-voissaan. "Kuinka olemme voineet kehittää tällaisen Suomen, jossa ihmistä kohdellaan näin julmasti?" ihmetteli pyörätuolilla marssille osallistunut Kalle Könkkölä. (J)

"Edellytämme omilta viranomaisilta sekä poliittisilta päättäjiltä vahvempaa moraalista selkärantaa. Meidän on kannettava yhteistä kuormaa rohkeammin, nähtävä jokaisen ihmisen kiistan arvo kirkkaammin ja lopetettava vastuun vältteleminen", papit korostivat ja vaativat päätöksen oikeaisesta. (X)

5.1.2 Uhkaavat siirtolaiset

Siirtolaisia demonisoivan diskurssin merkitysjärjestelmään viitataan voimakkaammin valtamediassa. Koska sanomalehtikirjoitukset koskevat valtaosin romaneja, diskurssin yleisimpänä nimeämiskäytäntönä on siirtolaisten luonnehtiminen *romanikerjäläisiksi*. Siirtolaisuuden syiksi määrittävät romanien tapauksessa ensisijaisesti taloudelliset syyt. Tämä rakentaa kuvaa ns. elintasopakolaisuudesta.

Rajasaareen majoittuneet romanit toi Suomeen rahan tarve. "Talomme tuhoutuivat Romaniaa koetelleissa tulvissa. Yritämme kerätä rahaa, jotta saamme kotimme uudelleen rakennettua", Ion Castarangi kertoo. Castarangi korostaa useaan otteeseen, että he ansaitsevat rahansa soittamalla kadulla, eivät kerjäämällä. Domnico Vosilo kertoo päiväansion liikkuvan 10-15 euron tienoilla. Joinain päivinä kuppiin ei kilahda mitään. (C)

Kaupungin mielestä romanit ovat täällä turisteina ja heidän tulisi majoittua leirintäalueella. (F)

Marja Rapeli Suomen Punaisesta Rististä sanoo, että tilanteesta on keskusteltu sekä Vapaan liikkuvuuden edustajien kanssa että järjestössä. "He ovat ensisijaisesti viranomaisten vastuulla. Romanit ovat eläneet vaatimattomissa oloissa Romaniassa ja täällä Suomessa. Katastrofirahasto auttaa äkillisen onnettomuuden sattuessa, eikä sellaisesta ole kyse. Köyhyys ei sinänsä ole syy avustamiseen." (F)

Marras-joulukuussa 2010: Romaneita siirretään Kalasataman pihalta Munkkisaareen Diakonialaitoksen hätämajoitukseen. Helsinki lupaa Kalasataman romaneille matkarahaa, jos he häipyvät kotimaahansa. Monet lähtevät, mutta kymmenet jäävät.[...] 18. maaliskuuta 2011: Kalasatamassa on taas romanileiri. Kaupunki päättää maksaa heille majoituksen Rastilan leirintäalueelle. (O)

Siirtolaisuutta demonisoivassa diskurssissa siirtolaisuus liitetään hyväksikäyttöön ja rikollisuuteen, joihin viittaamalla siirtolaisuutta jäsennetään ulkoa tulevaksi uhkakuva. Diskurssi hyödyntää legitimoinnissaan arvovaltaistamista vetoamalla institutionalisoituneisiin auktoriteetteihin, ennen kaikkea lakiin ja ammattinimikkein varustettuihin virkamiehiin ja heidän asiantuntijuuteensa. Moralisoinnin kautta siirtolaisuus ja siihen liitetyt ilmiöt kuten kerjääminen ja leirytyminen sekä niiden taustatekijöiksi määritetyt hyväksikäyttö ja rikollisuus arvotetaan luonteeltaan epätoivottavaksi ja ihmisarvoa alentavaksi:

Kerjäämisen kieltämistä selvittänyt työryhmä esitti väliraportissaan torstaina, että kerjääminen julkisella paikalla itseään elättääkseen kielletään järjestyslailla. Sisäministeriön asettama työryhmä

painottaa, että päätavoite on organisoidun kerjäämisen ja siihen liittyvän hyväksikäytön torjunta. Tätä varten työryhmä esittää myös selvitettäväksi, tulisiko rikoslakiin lisätä erityinen sääntely, jolla kielletäisiin kerjäämisen organisointi. Työryhmän puheenjohtaja, valtiosihteeri Antti Pelttari pitää tärkeimpänä organisoidun kerjäämisen kitkemistä. "Siihen liittyy ikäviä ilmiöitä, kuten kerjäämiseen pakottamista", Pelttari sanoi. Hän muistuttaa, että vastaavanlaisesta ihmisarvoa alentavasta ja loukkaavasta pakottamisesta on maininnat jo Suomen ihmiskauppaa koskevan lainsäädännön perusteluissa. Työryhmän mukaan eri maista kerätyn tiedon perusteella näyttää siltä, että kerjäämisen lisääntymisellä on selkeä yhteys rikosilmoitusten ja rikosten määrän kasvuun. "Yksittäiset kerjääjät eivät ole ongelma, vaan se, että oletettavasti siihen liittyy taustalla muuta rikollisuutta", työryhmän jäsen, poliisijohtaja Pentti Saira sanoi torstaina. (K)

Mielenosoittajat kysivät, mitä mieltä kokoomus on romanien tilanteesta. "Tänne saa tulla ja täällä saa tehdä töitä. Kerjääminen ei ole hyväksyttävää, koska se on jopa ihmisarvoa alentavaa", vastasi Zyskowitz Markus Himaselle, joka on Vapaa liikkuvuus verkoston aktiivi. (Q)

Sanomalehtikirjoituksissa esiintyy suorina viittauksina aktivistien ja kansalaisjärjestöjen lausumia, joissa haastetaan asenteellisia ja stereotyyppisiä rinnastuksia siirtolaisten ja rikollisten välillä. Haastamisessa hyödynnetään tunnelatautuneita vertauksia esimerkiksi mummojen ja elinkautisvankien välillä. Toisaalta tässä esilletuomisen prosessissa valtamedia samalla verbaalistaa sekä siten itse asiassa ylläpitää ja toisintaa kyseistä merkityssuhdetta. Vaihtoehtoisten kuvausten esilletuonti toimiikin valtamediassa päinvastaisesti stereotyyppien ylläpitäjänä eikä murtajana.

Katja Tuominen Vapaa liikkuvuus -järjestöstä korostaa, että heidän avustamansa ihmiset eivät ole varkaita vaan muusikoita. Taskuvarkaiden pidätysuutisten jälkeen muusikoiden ansiot ovat romhaneet, kun kukaan ei halua maksaa soittamisesta. (F)

"Kerjäämisen kieltä on köyhyyden kriminalisointia. Jos kerjääminen kielletään, nämä ihmiset joutuvat hämäräbisneksiin, ja rikollisuus kasvaa", sanoo verkostoon kuuluva Katja Tuominen. (K)

Siirtolaisia demonisoiva diskurssi voidaan nähdä keskeiseksi osaksi aineistossa ilmenevää *turvallisuuden kehystä*, joka jäsentää siirtolaisilmiötä ja siihen liittyviä merkityskamppailuja turvallisuuden ja turvattomuuden viitekehyksessä. Diskurssissa siirtolaiset liitetäänkin rikollisuuden lisäksi muihin potentiaalisesti suomalaista yhteiskuntaa vaarantaviin turvallisuusuhkiin. Siirtolaisuutta kuvataan ulkopuolelta tulevaksi ja kasvavaksi ilmiöksi, joka lisääntyvissä määrin vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta esimerkiksi tulipalojen, leviävien sairauksien sekä järjestäytyneen rikollisuuden muodossa:

Romaneja odotetaan Suomeen tulevaisuudessa enemmänkin. (C)

Romanian romanien majoitustiloina käyttämät pakettiauto ja puurakennelma tuhoutuivat tulipalossa marraskuussa. Sähköt katkaistiin leiristä palon jälkeisenä aamuna palotarkastajan päätöksellä. (M)

Lääkäriliitto otti äskettäin kantaa, että kaikilla on oltava oikeus terveydenhuoltoon. Syyt ovat eettiset ja käytännölliset. Lääkärinvala velvoittaa auttamaan apua tarvitsevia. Auttamalla voidaan myös estää esimerkiksi tuberkuloosia tai hiviä leviämistä. (S)

"Suomen ei tule myöskään antaa kuvaa ulkomaille, että täällä on otollista maaperää tällaiselle toiminnalle." Työryhmän mielestä myös luvattoman leirytyksen kieltämistä järjestyslailla tulisi harjoittaa. Työryhmän mukaan kerjäläisten leirien turvallisuudessa on merkittäviä puutteita ja ne voivat vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta lähialueilla. Vapaa liikkuvuus -verkosto ei niele työryhmän perusteluita. Ryhmän mukaan tutkimustietoa järjestäytyneestä rikollisuudesta ei ole. (K)

Diskurssia ilmentää myös siirtolaisten nimeäminen *paperittomiksi* niin valta- kuin vastamedia-assa. Paperittomuuteen liittyy mielikuva ulkopuolisuudesta, jonka tulkintaa ohjataan aineistossa yksittäisillä viittauksilla *luvattomiin* tai *laittomiin siirtolaisiin*, jotka liittävät paperittomuuteen miellelyhtymän laittomuudesta:

Abortin tekeminen on paperittomalle naiselle vaikeaa, kerrotaan Vapaa liikkuvuus -verkostosta. Paperittomilla siirtolaisilla ei usein ole varaa aborttiin yksityisellä lääkäriasemalla [...] Suomessa asuu luvatta 2000–3000 ihmistä. Suuri osa heistä elää pääkaupunkiseudulla. (R)

Aihepiiriltään turvapaikkajärjestelmää koskevissa sanomalehtikirjoituksissa turvapaikanhakijaksi määritellyt siirtolaiset representoidaan ensisijaisesti negatiivisessa tai poissulkevassa mielessä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiksi ja maasta käännyttäväiksi eli poistettaviksi henkilöiksi. Diskurssin merkitysjärjestelmässä siirtolaiset määrittyvät ei-halutuiksi henkilöiksi: heidän toimiaan kielletään ja kriminalisoidaan, heitä hädätetään ja käännytetään ja jopa kieltäydään auttamasta:

Nainen viedään Helsingin käräjäoikeuteen kello kymmeneksi, ja lentokone, jolla hänet käännytetään, lähtee noin kello 15.30, kertoi Lahden helluntaiseurakunnan maahanmuuttotyön koordinaattori Timo Kekolahti keskiviikkoiltana. [...] Nainen haki Suomesta turvapaikkaa 2005 ja sai kielteisen vastauksen. Käännyttämispäätös sai lainvoiman huhtikuussa 2007. (B)

Liikuntavirasto haluaa romanit pois Rajasaaresta. *Romanikerjäläisten majoittuminen Rajasaaren vallattuun taloon ei saa siunausta tilaa hallinnoivalta Helsingin kaupungin liikuntavirastolta [...] Liikuntavirasto on ollut asian tiimoilta yhteydessä Helsingin poliisiin, mutta viraston ensisijainen toive on, että romanit lähtevät sovinnolla. (D)*
Kerjäläistyöryhmän puheenjohtaja Jarmo Räihä Helsingin kaupungin sosiaalivirastosta tyrmää ajatuksen uudesta kerjäläisleiristä. (M)

Vapaa liikkuvuus -verkosto etsii auttajia romanialaisille. *SPR ja seurakunnat kieltäytyivät avustamisesta. (F)*

Jotkut lääkäriasemat ovat myös kieltäytyneet hoitamasta paperittomia. (R)

Siirtolaisia demonisoivaan diskurssiin kuuluu keskeisesti myös siirtolaisten aktiivisen toimijuuden häivyttäminen. Siirtolaisille ei yksittäistapauksia lukuun ottamatta anneta suoraa puheenvuoroa tai ääntä etenkin sanomalehtikirjoituksissa vaan heidän puolestaan puhuu esimerkiksi aktivistiverkosto, kansalaisjärjestö tai jokin muu toimija. Diskurssissa siirtolaisia kuvataan passiivisina toimijoina, jotka esiintyvät tapahtumien ja toimenpiteiden lähes elottomina kohteina tai esimerkiksi romanien tapauksessa kerjääjinä tai holhottavina majoittujina. Samalla viranomaisten toimintaa ja siirtolaisten kohtelua legitimoidaan vetoamalla lainsäädäntöön ja

oikeusjärjestelmään sekä esittämällä siirtolaisiin kohdistuvat toimenpiteet kuten ulkomaalaislain mukainen säilöönnotto eli yksilön vapauteen kohdistuva pakkokeino tavanomaisena ja normaalina:

Turvapaikkaa hakenut ruandalaisnainen käännytettiin torstaina Suomesta Ruunaan. Hänet haettiin aamulla Helsingin Metsälän vastaanottokeskuksesta, käytettiin käräjäoikeudessa ja vietiin myöhään iltapäivällä Helsinki-Vantaan lentokentälle. Käräjäoikeuteen nainen vietiin, koska hänen säilöönnottoaan piti ennen maasta poistamista jatkaa normaali kahden viikon jakso. (B)

Kiinnostavaa on kuinka aktivistiverkoston viestinnässä vedotaan paikoin siirtolaisia demonisoivaan diskurssiin sitä kritisoiden, haastaen ja ironisoiden. Diskurssi ilmenee aktivistien kirjoituksissa etenkin viranomaisten ja siirtolaisten välisessä vastakkainasettelussa, joissa siirtolaiset määrittyvät poliisin jahtaamiksi ja lainvalvontaviranomaisten kuvataan käyvän *torjuntataistelua* siirtolaisia vastaan. Alla on havainnollistettu diskurssin mukaista merkityksellistämistä aktivistien julkaisuissa:

Undocumented migrants have made several coordinated jumps in Mellila during last few weeks. In the first one 500 succeeded in another 800 tried, only 10 got over. [Linkki] "Ten migrants clear Melilla border fence. Police reinforcements hold back close to 800 sub-Saharanans who made coordinated attempt to clear the hurdle" (#19)

Calaisin pormestari epäilee kaupunkinsa olevan "laittomien siirtolaisten" panttivankina. Hesari on mukana moraalipaniikissa kauhistelemassa tulvivia siirtolaisia epähygienisissä leireissä. (#39)

! travel warning !! An EU-wide police operation with the name „mos maiorum“ is taking place from 13th to 26th of October. During two weeks 18.000 police forces will chase people without papers. They want to find out about our migration routes and arrest as many of us as possible. Please warn all people without papers! Increased controls are expected in trains, train stations, on airports, on highways and on inner-european borders. (#62)

Migration is not a crime (#41)

5.2 Vapaa liikkuvuus -verkoston diskurssit

Vapaa liikkuvuus -verkostoon liittyvästä sanomalehtiaineistosta ja verkoston omista sosiaalisen median julkaisuista on hahmotettavissa kuusi päällekkäistä ja osin kilpailevaa diskurssia, jotka merkityksellistävät Vapaa liikkuvuus -verkostoa, sen aktiiveja ja aktivistiverkoston suhteita muihin aineistossa esiintyviin toimijoihin. Olen nimennyt diskurssit *aktivisteja vähätteleväksi diskurssiksi, perusoikeusdiskurssiksi, vastarinnan diskurssiksi, kollektiivisen toiminnan diskurssiksi, vapauden diskurssiksi sekä politisoivaksi diskurssiksi*. Nimet luonnehtivat diskurssien ydinsisältöä. Organisoidessaan merkityksiä tietyllä tapaa nämä diskurssit asemoivat Vapaa liikkuvuus -verkoston ympäröivään maailmaan ja toimijaverkostoon tarjoten vaihtoehtoisia

kuvauksia ja tulkintoja aktivistiverkostosta, sen jäsenistä, toiminnasta ja toiminnan luonteesta sekä suhteista muihin toimijoihin.

Vapaa liikkuvuus -verkostoa koskevien diskurssien rakentumisen jäsentämisessä olen hyödyntänyt Pirita Juppin väitöskirjan tulkinta- ja esitystapaa koskien eläinoikeusjulkisuuden diskursseja (Juppi 2004, 192). Olen muokannut Juppin taulukkorakennetta hyödyntäen Norman Faircloughin pragmaattista muistilistaa kriittisen diskurssianalyysin toteuttamisesta (Fairclough, 191–194) sekä Theo van Leeuwenin ja Ruth Wodakin legitimaatiostrategioita (van Leeuwen & Wodak, 1999). Rakentamani yhdistelmätaulukko Vapaa liikkuvuus -verkostoa representoivista diskursseista on esitetty liitteessä 2. Käytännössä jäsenän aktivistiverkosta kuvaavia diskursseja kymmenen ulottuvuuden kautta. Ensimmäiseksi erittelen mikä on kunkin diskurssin keskeisin organisoiva periaate eli millaisen representaation ne tuottavat aktivistiverkostosta. Toiseksi kuvaan miten diskurssi selittää aktivistiverkoston toiminnan perustavia syitä. Kolmanneksi esitän aktivistiverkosta ja sen jäseniä kategorisoivia nimeämiskäytäntöjä. Neljänneksi kuvaan miten diskurssi tulkitsee aktivistien motiiveja. Viidenneksi tuon ilmi millaiseen problematisointiin tai ongelman määrittelyyn diskurssi vetoaa. Kuudenneksi kuvaan millaisia tulkintoja konstruoidun ongelman ratkaisusta diskurssi tarjoaa. Seitsemänneksi erittelen millaisia legitimaatiostrategioita diskurssi hyödyntää esittäessään asioita totena. Kahdeksanneksi havainnollistan diskurssin hyödyntämää vastakkainasettelua. Yhdeksänneksi tuon ilmi millaisia retorisia tehokeinoja kuten analogioita ja metaforia diskurssi hyödyntää merkityksenannossaan. Lopuksi erittelen mitä toimijoita liitetään diskurssin merkitysjärjestelmään ja merkityksenantoprosesseihin. Taulukoissa käy myös ilmi minkälaisissa teksteissä diskurssit esiintyvät. Seuraavissa alaluvuissa esittelen kunkin diskurssin.

5.2.1 Aktivisteja vähättelevä diskurssi

Aktivisteja vähättelevä diskurssi kuvaa Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivismia performanssina, pelinä ja leikkinä. Tutkimusaineistossa diskurssi ilmenee ainoastaan valtamedian lähteissä. Diskurssissa aktivismia ja sen perusteita luonnehtivat esiintyminen, puuhastelu, häirintä ja naiivius. Aktivisteja nimetään mm. aktiiveiksi, nuoriksi, puuhaihmisiksi, taitelijoiksi, poliisin kiinniottamiksi sekä yksityishenkilöiksi. Aktivistien motiiveiksi määrittyvät metelin pitäminen, julkisuushakuisuus sekä aktivismi ekspressiivisenä toimintana.

Vapaan liikkuvuuden juuret ovat vuosituhannen vaihteen aktivistiliikkeessä, kuten Tuomisenkin aktivismin. Hän on ollut valtaamassa Koivulan taloa Helsingin Lapinlahdessa ja toiminut Vapaa katto –yhdistyksen puuhaihmisinä. (G)

Tilat tarjonneet suomalaiset haluavat herättää keskustelua. Romanikerjäläiset saivat yösjän Raja-saaren talonvaltaajilta. (C)

Haitaristi Kimmo Pohjonen esitti romanimuusikko Iia Silen kanssa Helsingin Rautatieasemalla joululauluja. Pohjolan mukaan tempaus oli solidaarisuuden osoitus hyljeksityille romaneille. (Ä)

Mielenosoitusleiri romanisiirtolaisten puolesta perjantaista sunnuntaihin. Esiintymässä mm. SuperJanne, Kemmuru, Spyder 550 sekä Niko ja Tapsa. Vapaa liikkuvuus -verkosto järjestää. Senaatorintori (Aleksanterinkatu 20) klo 15. Vapaa pääsy (V)

Diskurssissa ongelmia näyttäytyvät mm. sinisilmäisyys, kiistely, viranomaistoimien estäminen sekä sopimusten rikkominen aktivistien taholta:

Vapaata liikkuvuutta on kritisoitu sinisilmäisyydestä, kun se ottaa annettuna turvapaikanhakijoiden kertomukset. (G)

Vapaa liikkuvuus -verkosto sai keskiviikkona tietää naisen käännättämisestä, ja pikaisesti järjestetty mielenilmaus kokosi parikymmentä osallistujaa Metsälän vastaanottokeskukselle. Poliisi otti paikalla kiinni kolme mielenosoittajaa, jotka myöhemmin päästettiin vapaiksi. Poliisin mukaan he osoittivat passiivista vastarintaa asettautumalla vastaanottokeskukselta lähteneen kuljetuksen tielle. Vapaa liikkuvuus –järjestön puuhamiehen Eetu Virenin mukaan kiinniotot tapahtuivat, kun poliisi oli pyytänyt mielenosoittajia menemään etäämmälle tuodessaan ruandalaisnaisen ulos vastaanottokeskuksesta. (B)

Järjestöt pyrkivät nyt keskeyttämään käännätysprosessin. Ne järjestivät eilen mielenilmauksen Kolmen sepän patsaalla Helsingissä. (N)

Diskurssin viitekehyksessä ratkaisuksi kuvattuihin ongelmiin muodostuvat keskustelun tiivistäminen, aktivistien taivuttelu sekä viranomaisten tiukempi linja tai kontrolli:

Sisäministeri Päivi Räsänen (kd) mukaan lakia turvapaikanhakijoiden osalta ei ole tarvetta höllentää. Sen sijaan pitää tiivistää keskustelua päätöksiä tekevien viranomaisten ja uskonnollisten toimijoiden kesken. Hän ymmärtää, että julkisuuteen tullut pakistanilaisen turvapaikanhakijan tapaus koettelee monen oikeustajua. Vapaa liikkuvuus –verkosto kertoi tiistaina Mariamista (nimi muutettu), jolta on järjestön mukaan kyseenalaisin perustein evätty turvapaikka Suomessa. (T)

Kerjäläistyöryhmän puheenjohtaja Jarmo Räihä Helsingin kaupungin sosiaalivirastosta tyrmää ajatuksen uudesta kerjäläisleiristä. "Ei siinä ole yhtään mitään järkeä. Nyt on sovittu, että uusia leiriytymisiä ei enää tule. Nuorisokeskuksesta on minulle kerrottu, että [Vapaan katon] nuoret tekevät loppusiivouksen Kalasatamassa." "Yksi mahdollisuus sitten on, että vuokra sopimusta muutetaan ja että tontti ei olisi enää nuorten käytössä", Räihä sanoo. (M)

Diskurssi legitimoii kuvauksiaan rationalisoinnin, arvovaltaistamisen ja tarinallistamisen keinoin. Rationalisoimalla kyseenalaistetaan aktivistien toiminnan tuloksellisuutta ja hyötyä. Arvovaltaistamisella vedotaan lainvoiman saaneisiin viranomaispäätöksiin sekä asiantunteviin ja järkeviin viranomaisiin vastakohtana marginaaliselle aktivistijoukolle. Narratiivit ja niihin kytkeytyvät kuvaukset aktivistien mielenilmauksista, tempauksista ja puuhastelusta puolestaan kuvaavat aktivistien toimintaa valtavirrasta poikkeavana sekä pienen joukon performanssina. Marginalisointia korostetaan diskurssissa viittaamalla esimerkiksi tapahtumien osallistujamääriin sekä rakentamalla erottelua järjestökentän ja aktivistiverkoston välille:

pikaisesti järjestetty mielenilmaus kokosi parikymmentä osallistujaa Metsälän vastaanottokeskukseen. (B)

Mielenilmaus alkoi, kun iskulausein koristeltu telttakatos nousi talkoovoimin pystyyn. Mielenosoittajia oli paikalla muutama kymmenen. (Q)

Vapaa liikkuvuus -verkosto aloitti No border -nimisenä vuonna 1999. Toimii Suomen ja Euroopan unionin "siirtolaisviihamielistä" politiikkaa vastaan muun muassa järjestämällä lakineuvontaa, majoitusapua ja mediakampanjoita. Verkostoon kuuluu Suomessa kymmeniä aktiiveja, Euroopassa tuhansia. (H)

Vapaa liikkuvuus on outo lintu kansalaisjärjestöjen joukossa. (G)

Vapaa liikkuvuus -järjestön edustajat ovat pyytäneet turhaan avustusta Helsingin kaupungilta, Suomen Punaiselta Ristiltä, Seurakuntayhtymältä ja useilta seurakunnilta. (F)

Aktivisteja vähättelevää diskurssia käyttäviä toimijoita ovat ensisijaisesti ammattinimikkein varustetut virkamiehet. Diskurssin merkitysjärjestelmään liittyvät selkeimmin Helsingin kaupunki, Poliisi ja Maahanmuuttovirasto. Diskurssi hyödyntää merkityksenannossaan järjestelmällisesti vastakkainasettelua, jossa järjestystä ylläpitävät, vastuulliset viranomaiset asetetaan vastakkain pienen, sääntöjen vastaisesti toimivan ja omapäisesti puuhastelevan aktivistijoukon kanssa:

Vapaa liikkuvuus -verkosto tarjosi tiistaina yösjän parille kymmenelle romanille entisen Viirus-teatterin tiloista Rajasaarella. Romanit ovat asettuneet rakennuksen sivusiipeen, joka ei kuulu nuorisosiainkeskuksen talonvaltaajille vuokraamiin tiloihin. Liikuntavirasto on antanut talonvaltaajille tilaan käyttöoikeuden. "Tila on varastorakennus, ei majoituskäyttöön sopiva", sanoo liikuntaviraston johtaja Anssi Rauramo. "Jos annamme luvan asua siellä ja jotain sattuu, vastuu on silloin meillä." [...] Liikuntavirasto on ollut asian tiimoilta yhteydessä Helsingin poliisiin, mutta viraston ensisijainen toive on, että romanit lähtevät sovinnolla. (D)

Diskurssi rinnastaa aktivistit talonvaltaajiin mikä miellelyhtymiltään marginalisoi liikettä nuorison toiminnaksi sekä määrittelee toimintaa negatiivisessa mielessä sääntöjen rikkomiseksi tai luvattomaksi toiminnaksi. Rinnastukset taitelijoihin ja nuoriin vetoavat perinteisiin stereotyyppioihin kyseisten viiteryhmien huolettomuudesta ja vastuuttomuudesta. Diskurssin aktivistiverkostolle antamia merkityksiä kuvaavat aineistossa esiintyvät, diskurssin mukaiseen tulkintaan ohjaavat *kapinan*, *leikin* ja *pelin* metaforat. Diskurssi jäsentääkin laajemmassa mielessä aktivistien ja viranomaisten välistä vuorovaikutusta kokonaisuudessaan eräänlaisena pelinä.

"Se, miksi me leikimme lakimiestä ja sosiaalityöntekijää, johtuu siitä, että Suomessa ei ole muita vastaavia toimijoita. Ihan hyvin täällä voisi olla joku rahoitusta saava kansalaisjärjestö, joka tekisi tämän tyyppistä juttua, mutta kun ei ole." Mikä sitten erottaa Vapaan liikkuvuuden muista järjestöistä? Ainakin äkkiväärä asenne ja riippumattomuus. Kun rahoitusta ei ole, voi sanoa mitä haluaa. (G)

"Tapauksesta jäi mieleen poliisin ja ulkomaalaisviraston likainen peli. Käännyttyä ja minä jäämme kaipaamaan perusteluja sille, miksei ulkomaalaisvirasto ottanut asiaa uudelleen käsiteltäväkseen."
(B)

5.2.2 Perusoikeusdiskurssi

Perusoikeusdiskurssin merkitysjärjestelmässä Vapaa liikkuvuus -verkosto määrittyy perus- ja ihmisoikeusliikkeeksi, jonka toimintaa selittää verkoston aate kansalaisuudesta riippumattomista universaaleista oikeuksista sekä vapaasta liikkuvuudesta. Diskurssi siis nojaa keskeisiltä osin perusoikeusajatteluun ja -argumentointiin. Diskurssi hakee selityksiä aktivismille sekä globalisoituvasta maailmasta, jota luonnehtii ihmisten, pääomien ja tavaroiden lisääntynyt liikkuvuus, että siirtolaisten yhteiskunnallisesta kohtelusta ja oikeudellisesta asemasta. Diskurssissa aktivistiverkoston motivaatioksi nähdään ideologisesti sävyttynyt pyrkimys edistää siirtolaisten oikeuksia ja siten oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa. Diskurssi esittää aktivistit valveutuneina ja oikeudentuntoisina toimijoina, jotka kamppailevat oikeuksien puolesta. Aktivistiverkoston toiminnan kuvauksen sekä nimeämiskäytäntöjen kautta aktivistit määrittyvät ensisijaisesti siirtolaisten auttajiksi ja tukijoiksi ja heidät asemoidaan siirtolaismyönteisten aktivistien ja järjestöjen joukkoon. Esimerkiksi aktivistiverkoston julkaisuissa aktivisteista sekä heidän kumppaneistaan käytetty nimitys *pro-immigrants* korostaa aktivistien toiminnan rakentavaa luonnetta ja miellelyhtymää siirtolaisten puolesta toimimisesta.

"Haluamme helpompaa oleskelulupapolitiikkaa - koskee se sitten työntekoa, perhesidettä, opiskelua tai muuta. Ei ole olennaista tehdä eroa kansalaisen ja ei-kansalaisen välillä nykymaailmassa, jossa ihmiset, pääoma ja tavarat liikkuvat", Katja Tuominen, 30, tiivistää verkoston tavoitteet. Vapaan liikkuvuuden sivuilla sama asia todetaan vielä suuremmin: "Kaikilla ihmisillä on syntyperästä riippumatta oltava vapaus liikkua ja asettua asumaan minne haluavat. (G)

Senaatintorilla osoitettiin mieltä romanien oikeuksien puolesta maanantaina. Tapahtuman järjestivät Vapaa liikkuvuus -verkosto ja sosiaalikeskus Sataman pihalla majoittuvat romanit. (Q)

Rakennusta vuokraa nuorisosiainkeskukselta Vapaa liikkuvuus -verkosto, joka ajaa siirtolaisten oikeuksia. (P)

Vapaa liikkuvuus -verkosto aloitti No border -nimisenä vuonna 1999. Toimii Suomen ja Euroopan "siirtolaisvihamielistä" politiikkaa vastaa mm. järjestämällä lakineuvontaa, majoitusapua ja mediakampanjoita. (H)

Free Movement Network supports migrants' struggles for their rights and offers free advice for foreigners. (#3)

Diskurssi kytkeytyy voimakkaasti siirtolaisten hädänalaisuutta korostavaan diskurssiin rakentaessaan kuvaa siirtolaisten epäoikeudenmukaisesta ja jopa lainvastaisesta kohtelusta sekä siirtolaisten heikosta oikeusasemasta. Perusoikeusdiskurssissa problematisoidaan nimenomaan

siirtolaisten oikeudellista asemaa sekä sen taustalla olevaa ulkomaalaislainsäädäntöä, laintulkintaa ja viranomaisten hallinnollisia päätöksiä. Diskurssin mukaista ongelmanasettelua esiin-tyy niin valta- kuin vastamediassa:

"Ihmiset ottavat meihin usein yhteyttä siinä vaiheessa, kun heidän tapauksensa on epätoivoisessa vaiheessa. Turvapaikanhakijoilla on olematon oikeusturva." [...] Maahanmuuttoviraston päätösten tasoa Tuominen pitää "järkyttävän huonona". Hänen mukaansa turvapaikanhakijoiden kertomaa pidetään lähtökohtaisesti epäuskottavana. (G)

"He ovat EU-kansalaisia, joille kuuluu oikeus liikkua maasta toiseen. Tässä ei pitäisi olla mitään epäselvää." Vapaa liikkuvuus -verkosto haluaa selvittää, mikä viranomaisten toiminnassa on lainmukaista. (C)

Jopa tuhansia Suomessa oleskelevia ihmisiä jää vaille terveydenhuoltoa. Osa siksi, että heillä ei ole henkilöpapereita, osa siksi, että heillä ei ole sairausvakuutusta omassa kotimaassaan, vaikka maa kuuluu EU:hun. Näillä ihmisillä on oikeus kiireelliseen hoitoon mutta ei kiireettömään. Oikeus kuitenkin toteutuu vaihtelevasti. (S)

Eduskunnalle tänään lähtenyt "vapaaehtoisen" paluun lakihanke on susi. Aiheeseen voi perehtyä keväisen seminaarin raporttia lukemalla. Myös uutta säilölakia viedään eteenpäin. Lasten vangitsemista hallinnollisista syistä ollaan kirjaamassa lakiin ja tätä kutsutaan oikeusturvan parantamiseksi. (#55)

Hallitus on päättänyt 25.9.2014 esittää kahta lakimuutosta, jotka toteutuessaan heikentävät huomattavasti ulkomaalaisten ihmisoikeuksia Suomessa. Lakimuutos vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamiseksi lisäisi merkittävästi paperittomien siirtolaisten määrää Suomessa. [...] Vapaa liikkuvuus -verkosto tuomitsee lakiesitykset perus- ja ihmisoikeuksien vastaisena. (#58)

Valta- ja vastamediassa diskurssi hakee ratkaisua esille nostamaansa ongelmaan eri tavoin. Valtamediassa korostuu ratkaisun hakeminen vallitsevan oikeusjärjestelmän puitteissa esimerkiksi valituksin ja kanteluin. Diskurssi ilmenee viittauksina oikeudellisiin instituutioihin kuten ministeriöihin, viranomaispäätöksiä koskevia valituksia käsitteleviin tuomioistuimiin sekä laillisuusvalvontaa suorittavaan eduskunnan oikeusasiamieheen. Valtamediassa vahvistetaan käsitystä valtionhallinnon potentiaalista kyvystä huomioida perus- ja ihmisoikeusnäkökulmat sekä kyvystä itsesääntelyyn ja – korjaavuuteen:

"Käännytetty ja minä jäimme kaipaamaan perusteluja sille, miksei ulkomaalaisvirasto ottanut asiaa uudelleen käsiteltäväkseen." Seurakunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan viranomaisten päätöksen. (B)

Suomessa ei käydä taistelua kotimaassaan vainotun homoseksuaalin käännytyspäätöksestä ensimmäistä kertaa. Viime keväänä gambialainen mies sai Suomesta turvapaikan, kun hallinto-oikeus kumosi Maahanmuuttoviraston käännytyspäätöksen. (N)

Oikeusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön edustajat jättivät raporttiin eriävän mielipiteen. [...] Eriävän mielipiteen mukaan sen enempää perus- ja ihmisoikeusjärjestelmistä kohdistuvia vaatimuksia kuin sääntelyn toivottuja tai sen sivu- ja haittavaikutuksiaakaan ei ole ehditty huomioida. (K)

Mielenosoitusta johtanut Pär Silén vaati toimia Holmlundin lisäksi maahanmuuttoministeri Astrid Thorsilta (r). Silénin mukaan Thorsilla olisi halutessaan laillinen valta sivuuttaa maahanmuuttoviraston virkamiesten käännätyispäätökset. (J)

Vastamediassa diskurssi konstruoi ratkaisuksi yleisen tietoisuuden lisäämisen siirtolaisten ongelmallisesta asemasta sekä siirtolaisten auttamisen ja tukemisen. Diskurssi ilmenee aktivisti-verkoston julkaisuissa koskien keskustelutilaisuuksia, radiolähetyksiä ja muita siirtolaisia ja valtaväestöä yhteen tuovia tapahtumia sekä asiakysymystä julkisuuteen nostavista mielenosoituksista.

9 Gatherings @ Lahiradio 100,3 MHz. Asylum seeker, refugee, undocumented migrant or an immigrant Roma in Finland? Yes, 9 Gatherings is their new voice in Finnish society. Artists and activists in Helsinki are gathered to help their cause and represent their needs, to introduce and to intermediate them, through art and protest, through care and advocacy. (#44)

In the meeting the events organizer Free Movement Network will tell about its activities and together we discuss how migrants' and refugees' rights should be improved (#41)

Mielenosoitus: Ei paperittomuudelle, ei lasten säilöönnotolle! / Demonstration: Say no to a life without rights! Say no to detention of child (#65)

Thank you all for participating today! It was freezing, but we were amazing! Keep telling everyone, that we don't want life without rights. And we don't want children (or adults) in detention centers. Kiitos kaikille osallistumisesta mielenosoitukseen tänään! Vaikka oli jätävää, mielenosoitus oli hieno tapahtuma. Kertokaa muillekin, että emme halua ihmisiä oikeudettomaan tilaan. Eikä lapsia (tai aikuisia) tule ottaa säilöön. (#72)

Diskurssi hyödyntää merkityksenannossaan myös iskulauseita, joita esiintyy aktivistien julkaisemissa kirjoituksissa ja visuaalisessa aineistossa (esim. kuvissa mielenosoitusten banderoleissa). Näiden arvolatautuneiden iskulauseiden kautta vahvistetaan ydinsanomaa universaaleista perusoikeuksista paitsi eksplisiittisesti myös implisiittisesti kyseenalaistamalla ”laitonta siirtolaisuutta” ja vallitsevia näkemyksiä siirtolaisuuden taustatekijöistä:

Oikeudet ilman rajoja (#2)

Right to stay for All (#29)

Ihmisoikeudet eivät ole porsaanreikiä (#73)

Mielenosoitus: Ei paperittomuudelle, ei lasten säilöönnotolle! / Demonstration: Say no to a life without rights! Say no to detention of child (#65)

No one is illegal! (#62)

Migration is not a crime (#40)

Paperittomuus tai paluu kriisialueille (#9)

Niin sanomalehtikirjoituksissa kuin aktivistiverkoston some-julkaisuissa solidaarisuuden osoitukset eri muodoissaan näyttäytyvät keskeisenä osana verkoston toimintaa. Perusoikeusdiskurssi hyödyntää legitimoinnissaan vahvasti moraalisävytteistä rationalisointia vetoamalla universaaleihin ihmisoikeuksiin, inhimillisyyteen sekä solidaarisuuteen. Diskurssi legitimoii näkökulmaansa esittämällä ihmisoikeudet luonnollisina ja universaaleina ominaisuuksina sekä tuomalla esille oikeuksiin liittyviä moraalisia ulottuvuuksia. Diskurssi vetoaa myös lainsäädännön ja kansainvälisesti velvoittavien sopimusten auktoriteettiin. Diskurssissa Vapaa liikkuvuus -verkosto representoituu ihmisoikeusjärjestönä, mikä legitimoii verkoston toimintaa luomalla sille arvovaltaa oikeutetun agendan sekä asiantuntija-auktoiteetin kautta ja siten liittäen aktivistitoimintaan positiivisia konnotaatioita. Aktivistiverkosta merkityksellistetään kuvatulla tavalla sijoittamalla se kirjoituksissa tunnustettujen ihmisoikeusjärjestöjen kuten SETA:n ja Amnestyn joukkoon. Diskurssi luo analogioita siirtolaisliikkeen sekä mm. rasismien vastaisen liikkeen, feminismien sekä vasemmiston ja työväenliikkeen välille rinnastaen siirtolaisten oikeuksien ajamisen vähemmistöjen, naisten sekä työläisten oikeuksien edistämiseen.

Seksuaalinen tasavertaisuus (Seta), Suomen Amnesty ja Vapaa liikkuvuus –verkosto kampanjoivat parhaillaan homouteensa kohdistuvien vainojen vuoksi kolme kertaa turvapaikkaa hakeneen zimbabwelaismiehen puolesta. (N)

Hänen edustamansa Kynnys ry:n lisäksi mielenosoittajille osoittivat tukensa ainakin Emmaus Helsinki, evankelis-luterilaisen kirkon maahanmuuttajatyö, Suomen ekumeeninen neuvosto, Vapaa liikkuvuus -verkosto, Alva ry ja Vasemmistonaiset. (J)

Berliiniläinen Refugee struggle for freedom-ryhmä on vallannut paikallisen "SAK:n" toimitiloja. Valtauksella halutaan tehdä selväksi, että paenneet ovat osa työväenliikettä ja siksi myös ay-liikkeen tulisi tukea heidän kamppailuitaan. Myös Hampurissa ja Münchenissä on järjestetty vastaavia aktioita. (#54)

Join us on a march against misogynist and racist violence, in solidarity with the Malmö feminists. (#15)

Metaforisesti aktivistien toiminta representoituu *taisteluksi* ja osaksi laajempaa historiallista, globaalia ihmisoikeuskamppailua. Aktivistiverkoston julkaisuissa merkitys korostuu erityisesti visuaalisessa aineistossa, jossa jaetaan muissa maissa toimivien kumppaniaktivistiryhmien kuvia ja julisteita.

We fight for our rights (#27) [kuvassa]

Suomessa ei käydä taistelua kotimaassaan vainotun homoseksuaalin käännytyspäätöksestä ensimmäistä kertaa. (N)

SOLIDARITY WITH THE REFUGEE-STRUGGLE IN HELSINKI (#4 ja #65) [kuvassa]

Diskurssin käyttäjinä esiintyvät Vapaa liikkuvuus -verkoston ohella erinäisten kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten edustajat. Diskurssin eettisestä orientaatiosta kertoo, että diskurssin käyttäjinä esille nousevat esimerkiksi papit, helluntaiseurakunnan edustaja, lähetysseurakunnan lähetysjohtaja ja lääkäriliiton eettisen neuvottelukunnan puheenjohtaja. Diskurssin merkitysjärjestelmässä vastakkain asettuvat diskurssin universaaleja oikeuksia korostavasta ydinsanomasta johtuen ihmisryhmien sijaan enemminkin ihmiset ja järjestelmä. Hädänalaisessa asemassa olevat siirtolaiset, siirtolaismyönteiset aktivistit ja järjestöt, ihmisoikeusjärjestöt ja uskonnolliset järjestöt asettuvat vastakkain epäoikeudenmukaisen turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmän kanssa, joka osin jäsenyyttä edustavien valtiollisten toimijoiden kuten Maahanmuuttoviraston kautta. Alla olevat katkelmat havainnollistavat diskurssin rakentamaa järjestelmävastaisuutta.

Vapaa liikkuvuus -verkosto pitää suomalaista turvapaikkakäytäntöä takapajuisena [...] Tuomisen mukaan suomalainen turvapaikkakäytäntö on kaukana ylevästä ideasta, jossa analysoidaan, kuka on turvapaikan tarpeessa. (G)

What is 9 Gatherings and their goal, who is involved and how are they going to help us to better understand and easy communicate with the newcomers in our land, how are they going to change the negative attitude and bad perception in Finnish society, how are they going to push the government and local authorities to dismiss discriminatory policies and erase unnecessary bureaucratic procedures. (#51)

5.2.3 Vastarinnan diskurssi

Vastarinnan diskurssi representoi Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivismia protestina, vastarintana ja kamppailuna. Diskurssissa aktivistien toimintaa selittää pyrkimys vaihtoehtoisten näkemysten esittämiseen sekä viranomaisten toiminnan valvomiseen ja vastustamiseen. Valtamedian kuvauksissa aktivistit esiintyvät erimielisinä viranomaisten kanssa, esittävät vaatimuksia sekä vastustavat viranomaisten toimintaa:

Viranomaiset ja aktivistit ovat eri mieltä talon turvallisuudesta. [...] Vapaa liikkuvuus -verkosto vaatii Helsingin kaupunkia järjestämään romaneille paremmat majoitustilat, mikäli Rajasaaren tilaa ei katsota asuinkelpoiseksi. (D)

Liikuntavirasto ei pidä entisen Virus-teatterin sivurakennusta majoitukseen sopivana. Romanien majoituksen järjestäneen Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivisti Eetu Viren on toista mieltä. "Parempi se on kuin ulkona tai kerjäläisten asunnot Romaniassa" (E)

Vapaa liikkuvuus -verkosto ei niele työryhmän perusteluita. Ryhmän mukaan tutkimustietoa järjestäytyneestä rikollisuudesta ei ole. "Kerjäämisen kieltä on köyhyyden kriminalisointia." (K)

Senaatintorilla osoitettiin mieltä romanien oikeuksien puolesta maanantaina. Tapahtuman järjestivät Vapaa liikkuvuus -verkosto ja sosiaalikeskus Sataman pihalla majoittuvat romanit. Mielenosoittajat vaativat Helsingin kaupunkia lopettamaan romanivastaiset toimet ja tukemaan kolmannen sektorin toimijoita romaneiden majoituksen järjestämisessä. (Q)

Helsingissä osoitettiin aamulla mieltä turvapaikkaa hakeneen ruandalaisnaisen puolesta. Vapaa liikkuvuus -verkosto sai keskiviikkona tietää naisen käännättämisestä, ja pikaisesti järjestetty mielenilmaus kokosi parikymmentä osallistujaa Metsälän vastaanottokeskukselle. Poliisi otti paikalla kiinni kolme mielenosoittajaa, jotka myöhemmin päästettiin vapaiksi. Poliisin mukaan he osoittivat passiivista vastarintaa asettautumalla vastaanottokeskukselta lähteneen kuljetuksen tielle. (B)

Vastamediassa aktivistien vastarinta ilmenee valtamedian tapaan mielenilmauksina, mutta vastarintaa merkityksellistetään kokonaisvaltaisemmin sen pitäessä sisällään kansalaislähtöistä organisoitumista, deliberaatiota, kannanottoja sekä muita aktioita:

Pro immigrants activists and associations in Helsinki escalated last Wednesday their protest against the latest Finnish government proposals to change the immigration laws. Free Movement Network and Finnish Refugee Council declared that if the amendments will be approved by parliament, hundreds of rejected asylum seekers will be end up living abandoned in the street without any support and hundred others in detention centers will be exposed to the arbitrary discrimination. (#75)

Vapaa liikkuvuus -verkosto järjesti torstaina 6.3.2014 seminaarin sisäministeriön lakiluonnoksesta vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamiseksi. Mannerheim-sali keräsi odotettua enemmän kuulijoita ja seminaari oli erittäin onnistunut. Oli selvää, että lakiesitystä vastustetaan laajasti ja keskustelussa nousi esille monia kriittisiä näkökulmia. (#56)

Organizing against borders-discussion event with migrant activists on the 28th of May (#30)

Diskurssissa Vapaa liikkuvuus -verkoston jäseniä nimitetään pääasiallisesti aktivisteiksi ja mielenosoittajiksi, mutta analogioiden kautta aktivistit määrittyvät valtamediassa myös talonvaltaajiksi ja vastamediassa antirasisteiksi.

***Kapinaa hukkatiloja vastaan.** Talonvaltauksset ovat tuttuja monista eurooppalaisista suurkaupungeista. Valtauksilla halutaan ottaa kantaa tehotomaan asuntopolitiikkaan, tyhjen tilojen hukkaamiseen ja esimerkiksi vapaiden nuorisotilojen puuttumiseen. Vallattuja tiloja kutsutaan usein "autonomisiksi sosiaalikeskuksiksi". Monet valtauksset ovat päätyneet laillisiin vuokrasopimuksiin. [...] Kalasataman sosiaalikeskus sai huomiota 2010–2011, kun myöhemmin Helsingin kaupungilta kiinteistöä vuokrannut Vapaa liikkuvuus -verkosto majoitti pihalla ulkomaalaisia romaneita. (Å)*

Next Thursday at the cafe the anti-racist group Antirasismi X will tell us about their activities (#67)

For the last cafe this spring we have visitors from the organization of young refugees from Germany and from an antiracist network from Sweden to discuss with us. Welcome! (#32)

Diskurssi tulkitsee aktivistiverkoston motiiveiksi kamppailun yksittäisten viranomaispäätösten ja laajemmin byrokraattisten käytänteiden ja syrjivän järjestelmän muuttamiseksi. Diskurssissa ongelmina näyttäytyvät viranomaisten tavat käsitellä siirtolaisilmiötä ja kohdella siirtolaisia. Erityisesti aktivistiverkoston omissa julkaisuissa kyseenalaistetaan ja haastetaan valtiollisten toimijoiden näkökantoja, myös ironian keinoin.

Helsingin kaupunginpolitiikka on Tuomisen mukaan tekopyhää. "Puhutaan auttamisesta, mutta käytännössä näiden ihmisten elämää vain seurataan, ei kohenneta." Verkosto on kiinnittänyt huomiota viranomaisten tapaan puuttua asioihin. "Ihmisten tarpeeseen nukkua sisätiloissa on vastattu

laittamalla poliisi sakottamaan. Emme voineet vain jäädä katsomaan sivusta tällaista." Vapaa liikkuvuus -verkosto kannattaa Tuomisen mukaan sellaista politiikkaa, että romanit saavat itsenäisesti ottaa elämänsä haltuun. (C)

Seminaari sisäministeriön lakiesityksestä (vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttaminen) keräsi paljon kuulijoita. Yksimielisesti puheenvuoroista kävi ilmi, että lakia vastustetaan. Läpimennässään laki ei vahvistaisi vapaaehtoista paluuta, vaan pakotettua palauttamista. Maanantaina Vapaa liikkuvuuden nettisivuilta luettavissa kattava seminaariraportti. (#13)

Minister of the Interior Päivi Räsänen argued the current law to functions as a "pull factor." Apparently, the Ministers message for people escaping conflicts is: do not come to Finland, or you will have to live on the street (#56)

Although the government proposal states that the detention of children will be limited, children's detention will actually be normalized by the new law. Similarly, unaccompanied children's detention, contrary to earlier promises of the government, will be continued. (#60)

Ongelman määrittelyssään diskurssi kytkeytyy perusoikeusdiskurssin problematisointiin. Ongelman asetteluun kytkeytyy myös poliittinen ulottuvuus, mutta diskurssin merkityksenannossa tyytymättömyys ja epäluottamus poliittista järjestelmää ja päättäjiä kohtaan nousevat hallitsevampaan asemaan, toisin kuin myöhemmin käsittelemässäni *politisoivassa diskurssissa*. Vastarinnan diskurssi rakentaakin kuvaa aktivistien tuntemasta epäluottamuksesta virallisia instituutioita kohtaan sekä aktivistiverkoston kansalaislähtöisestä vaikuttamisesta ja epähierarkkisesta organisoitumisesta. Diskurssissa ratkaisuksi konstruoituu ennen kaikkea kansalaislähtöinen protesti eri muodoissaan. Diskurssi hyödyntää merkityksenannossaan voimakkaasti vastakainasettelua, jonka kautta aktivistiverkoston toiminta määrittyy ensisijaisesti jonkin asiakysymyksen vastaiseksi. Käänteisesti myös viranomaisten toiminta määrittyy siirtolaisten ja aktivistien vastaiseksi. Näin aktivistiverkoston toiminta representoituu kamppailuksi. Aktivistiverkoston julkaisuissa mielenosoituksia koskevia kirjoituksia on vain kuusi kappaletta mutta yhteensä neljäntoista julkaisuun on liitetty valokuva johon yhdistyy vahva mielikuva mielenosoituksesta. Kun otetaan huomioon, että kaikkiin verkoston tekemiin julkaisuihin ei ole liitetty kuvaa ja suuri osa julkaisuihin liitetystä visuaalisesta aineistosta on itse asiassa tapahtumajulisteita, voidaan todeta, että pääosassa aktivistiverkoston julkaisemista kuvista representoituu nimenomaan protesti. Tämä merkityssuhde korostuu visuaalisen ilmaisun voimakkaammasta symbolisesta vaikutuksesta johtuen. Vastamediassa diskurssin mukainen merkityksellistäminen korostuu esimerkiksi lyhyinä iskulauseina, mutta jäsentyy myös muissa julkaisuissa mm. silloin kun julkaisuissa kuvataan aktivistiverkoston tavoitteita tai varoitetaan poliisioperaatiosta:

Against fortress Europe! (#62)

Against racism and borders! (#22)

Maailmanlaajuinen mielenosoitus ISISiä vastaan - Kobanen ja Ihmisyden puolesta! Global Rally against ISIS - for Kobane - For Humanity (#80)

WARNING: EU-WIDE POLICE OPERATION AGAINST REFUGEES AND MIGRANTS. An EU-wide police operation with the name "MOS MAIORUM" is taking place from 13th to 26th of October. During two weeks 18.000 police forces will chase people without papers. They want to find out about our migration routes and arrest as many of us as possible. Please warn all people without papers! [lisäksi kuva jossa ylläksittu passintarkastajan hahmo] (#64)

Myös sanomalehtikirjoituksissa aktivistien toimintaa jäsentää diskurssin puitteissa nimenomaan vastustamisen akti, mutta valtamedia asettaa aktivistit eksplisiittisemmin perinteisten vaikuttamiskeinojen ulkopuolelle mm. kuvaamalla syömälakkoja sekä mielenosoittajien kiinniottoja, vihjaamalla verkoston asenteellisuudesta sekä luomalla erottelua aktivistien ja perinteisempien valtio-orientoituneiden järjestöjen välille. Positioimalla aktivistit vallitsevan yhteiskuntajärjestyksen vastaiseksi samalla depolitisoidaan aktivistien agenda ja toiminnan luonnetta. Diskurssi viittaakin vallankäyttäjiin ja valtarakenteisiin, joiden haastajaksi aktivistiverkosto määrittäytyy. Diskurssi asettelee vastakkain jäykät, hierarkkiset ja hitaat tai viivyttelevät viranomaiset sekä joustavat, nopeat ja asymmetriset aktivistit.

Kolme kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta afganistanilaista miestä on verkoston mukaan ollut syömättä ja juomatta viime maanantaista lähtien. He ovat oleskelleet eduskuntatalon edessä protestina päätökselle palauttaa heidät Afganistaniin. (W)

Vapaa liikkuvuus -verkosto sai keskiviikkona tietää naisen käännättämisestä, ja pikaisesti järjestetty mielenilmaus kokosi parikymmentä osallistujaa Metsälän vastaanottokeskukselle. Poliisi otti paikalla kiinni kolme mielenosoittajaa, jotka myöhemmin päästettiin vapaiksi. (B)

Vapaa liikkuvuus -verkosto aloitti No border -nimisenä vuonna 1999. Toimii Suomen ja Euroopan unionin "siirtolaisviamielistä" politiikkaa vastaan muun muassa järjestämällä lakineuvontaa, majoitusapua ja mediakampanjoita.[...] Yhdistystä ei ole rekisteröity, eikä se saa valtion tukea. Oman arvionsa mukaan verkosto on estänyt kymmeniä turvapaikanhakijoiden käännätyksiä Suomesta. (H)

Vapaa liikkuvuus on outo lintu kansalaisjärjestöjen joukossa. Se ei ole sääntömääräisissä kokouksissa julkilausumia tehtaileva rekisteröity yhdistys vaan tilanteen mukaan toimiva verkosto.[...] Mikä sitten erottaa Vapaan liikkuvuuden muista järjestöistä? Ainakin äkkiväärä asenne ja riippumattomuus. "Olemme rakkikoiria, joka kritisoi niin myötäilevien kansalaisjärjestöjen kuin viranomaistenkin toimintaa. Ymmärrän, että tilanne ei ole sama kuin järjestöillä, jotka ovat ihmisten työpaikkoja." Toinen verkoston etu on valmius toimia nopeasti. Konkreettisesti tämä tarkoittaa neuvontaa, poliittisia kampanjoita sekä muun muassa ruoka- ja majoitusapua romanikerjäläisille. (G)

Mielenosoittajia oli paikalla muutama kymmenen. "Kaupunginhallitus on viivytännyt päätöstä jo liian kauan. Se on ihmeellistä, koska asiaa on pyydetty esityslistalle käsiteltäväksi useaan otteeseen", tokaisi mielenosoitukseen saapunut Heidi Auvinen. (Q)

Diskurssiin vetoavat ja siten sen toimijoiksi jäsenyivät pääasiallisesti Vapaa liikkuvuus -verkosto ja sen aktivistit sekä kansainväliset kumppaniaktivistiryhmät. Aktivistiverkoston some-

julkaisuissa jaetaan usein kumppaniaktivistiryhmien tekemiä julkaisuja, jotka korostavat aktivistien verkostuneisuutta ja verkoston aatteen yleismaailmallisuutta sekä ilmentävät globaalien ajan yhteisöllisyyttä ja solidaarisuutta.

Protesti jatkuu Berliinin Oranienplatzilla [kuva mielenosoituksista] (#38)

Haluamme liikkua kaupungilla joutumatta väkivallan tai sen uhan kohteiksi. Feminismin puolesta, rasismia vastaan – Malmössä, Helsingissä ja kaikkialla! (#15)

Berliinin valtauksat jatkuvat. Edellisten häätöjen jälkeen majapaikkana on kirkko. [kuva valtaajista osoittamassa mieltä](#45)

Austrian group stay.love.resist made a video about resistance against deportations. [linkki videoon] (#61)

Vastarinnan diskurssi painottaakin kansalaislähtöisyyttä, inhimillisyyttä ja solidaarisuutta. Diskurssi hyödyntää legitimoinnissaan pääasiallisesti moralisointia vetoamalla stereotyyppiseen vastakkainasetteluun yksilöiden ja valtiollisten instituutioiden välillä joka liittyy valtarakenteisiin ja valtiollisiin toimijoihin negatiivisia arvotuksia. Diskurssi siis rakentaa oikeutusta aktivistiverkoston vastarinnalle epätasapainoisen kamppailuasetelman sekä näennäisen vaihtoehtottomuuden kautta.

5.2.4 Kollektiivisen toiminnan diskurssi

Kollektiivisen toiminnan diskurssi kuvaa aktivismia yhteisöllisenä toimintana ja rakentaa aktivistiverkostosta kuvan kollektiivina ja globaalien ajan sosiaalisena yhteisönä. Diskurssissa siirtolaisten ja aktivistien marginalisoinnin tai ulossulkemisen tulkitaan synnyttävän vaihtoehtoisia elämäntapoja, osallisuutta ja kulttuuria. Diskurssissa aktivisteja nimetään esimerkiksi verkostolaisiksi, veljiksi ja siskoiksi, artisteiksi, muusikoiksi, vapaaehtoisiksi, osallistujiksi, talkoolaisiksi ja jäseniksi. Diskurssissa aktivistien tavoitteiksi merkityksellistyvät yhdessä toimiminen ja solidaarisuuden osoittaminen, tilojen avaaminen ja luominen osallistumiselle, potentiaalisten kannattajien mobilisointi sekä siirtolaisten voimaannuttaminen.

Vapaa liikkuvuus -verkosto aikoo kunnostaa sosiaalikeskus Sataman pihamaan Kalasatamassa, kertoo verkoston aktiivi Markus Himanen. Verkosto on saanut jo kyselyjä majapaikasta. "Piha rai-vataan talkoovoimin ja sen jälkeen voimme vetää pihalle uudet kaapelit niitä varten, jotka sinne haluavat majoittua", Himanen sanoo. (M)

The Free Movement Network hosts an open, free-of-charge café every second Thursday from 6 PM to 8 PM in Elokolo at Toinen Linja 31 (Kallio District). The Café is meant for all those who love freedom and hate borders. You are welcome regardless of what it says on your passport or whether you have one at all. We offer hanging out in nice company and sometimes program (talks, movies etc.) concerning migrants' rights. [...] Welcome! (#2)

Haitaristi Kimmo Pohjonen esitti romanimuusikko Ilia Silen kanssa Helsingin Rautatieasemalla joululauluja. Pohjolan mukaan tempaus oli solidaarisuuden osoitus hyljeksityille romaneille.

”Tämä on sympatian ja empatian osoittamista ihmisille, joita jostakin syystä suomalaiset ei tuppaa hyväksymään. Haluamme osoittaa, että Suomessa olevien romanikerjäläisten kanssa voi ihan elää harmoniassa.” [...] Tilaisuudessa julkaistiin myös joulukorttisarja, joka on suomalaistaiteilijoiden ja asunnottomien romanien yhteisprojekti. Taiteilijat Rosa Liksom, Marja Hakala, Ritva Harle, Satu Kalliokuusija Elviira Davidow ovat maalanneet asunnottomien EU-kansalaisten ottamien valokuvien jatkeeksi kollaasin, joiden pohjalta kortit on tehty. (Ä)

Vapaan liikkuvuuden ja Kiila ry:n yhteishankkeessa 9 Gatherings kehitetään ja tehdään uudenlaista yhteistyötä kulttuurisektorin ja prekaarissa asemassa elävien siirtolaisten ja heidän tukijoidensa kesken. Huomenna kansalaistorilla järjestetään yksi hankkeen tapahtumista. (#36)

Romanien seuraan Senaatintorilla liittyy heitä tukevia kaupunkilaisia, Vasemmistonuoret sekä Vapaa liikkuvuus –verkosto. Viikonlopun aikana Senaatintorilla pidetään useita puheenvuoroja ja musiikkiesityksiä. Lauantaina järjestetään Kukkia ja kerjääjiä -tapahtuma, jossa kerätään rahaa romanisiirtolaisille ja helsinkiläisille asunnottomille. (U)

Vapaa liikkuvuus -verkosto kannattaa Tuomisen mukaan sellaista politiikkaa, että romanit saavat itsenäisesti ottaa elämänsä haltuun. (C)

Diskurssin mukainen merkityksellistäminen rakentuu valtamediaa voimakkaammin vastamedia-assa. Diskurssiin vedotaan valtamediassa pienemmissä määrin ja diskurssi peittyy mielikuviltaan ja tunneyhtymiltään vahvempien diskurssien kuten vastarinnan diskurssin alle. Perusoikeusdiskurssin ja vastarinnan diskurssin tapaan diskurssi problematisoi siirtolaisten yhteiskunnallista asemaa, erityisesti siirtolaisten epätasa-arvoista ja erottelevaa sisällyttämistä, ts. siirtolaisten sisällyttämistä ensisijaisesti hallinnan kohteina rajoitetuin oikeuksin ja vaikuttamismahdollisuuksin. Diskurssi nojaa samaan ongelmanasetteluun kuin perusoikeusdiskurssi ja vastarinnan diskurssi, mutta diskurssin keskeisestä merkityssisällöstä johtuen ongelmanmäärittelyssä painottuu emotionaalinen ulottuvuus mikä ilmenee viittauksina yhteiskunnan negatiiviseen asenteeseen siirtolaisia kohtaan sekä kuvauksina viranomaisbyrokratiasta, jotka luovat diskurssin merkitysjärjestelmässä kuvaa empatian ja inhimillisyyden kokemuksen puutteesta. Diskurssin käyttäjinä ovat kirjoituksissa ensisijaisesti aktivistit. Keskeisiksi toimijoiksi esitellään heidän ohellaan taitelijat ja muusikot, radiotoimittajat sekä laajemmin *kulttuurisektori*, joka luo siltaa siirtolaisten ja yhteiskunnan välille. Diskurssi konstruoi ratkaisuksi yhdessä toimimisen, yhteisöllisyyden sekä globaalin solidaarisuuden. Diskurssin merkitysjärjestelmässä korostetaan ilmaisua ja osallistumista sekä julkisen tilan haltuunottamista erityisesti taiteen kautta. Diskurssi esittää ratkaisuna myös keskustelun, vuorovaikutuksen sekä kokemusten jakamisen tietoisuuden lisäämiseksi ja ymmärryksen saavuttamiseksi. Aktivistiverkoston omilla julkaisuilla viitataan toistuvasti keskustelutilaisuuksiin, seminaareihin ja muihin verkoston tai sen sidosryhmien järjestämiin tapahtumiin, mikä on luontevaa sillä verkoston Facebook -ryhmä toimii ymmärrettävästi myös tiedostusalustana. Diskurssi liittyy aktivistiverkoston toimintaan vahvoja positiivisia konnotaatioita korostamalla sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia, jolloin

toiminta jäsentyy luonteeltaan rakentavaksi deliberaation ja luovan taiteen kautta. Seuraavat katkelmat ilmentävät diskurssin rakentumista aktivistien julkaisuissa:

Don't forget Coffee Without Borders in Ekolo tomorrow starting at 6pm. Free coffee and discussions, solidarity with migrants - see you there! (#85)

Tule tukemaan ihmisten vapaata liikkuvuutta ja siirtolaisten oikeuksia elokuvateatteri Kino Engeliin. Näytöksen tuotto menee suoraan Oikeudet ilman rajoja ry:lle joka on Vapaa liikkuvuus -verkoston toimintaa tukeva yhdistys. [kuva naisesta tanssimassa](#2)

Gathering for Migrants' Rights III and IV. Join us in discussing migrants' rights [juliste] (#46)

9 Gatherings @ Lahiradio 100,3 MHz. Asylum seeker, refugee, undocumented migrant or an immigrant Roma in Finland? Yes, 9 Gatherings is their new voice in Finnish society. Artists and activists in Helsinki are gathered to help their cause and represent their needs, to introduce and to intermediate them, through art and protest, through care and advocacy. (#44)

Vapaa liikkuvuus -verkoston tukibileet-fundraising party! By the Free Movement Network. Esintymässä / Live music by Soft Power, Sofa Pets, Spectral Rays, Laiskat Silmät, Cake Shop Girl and Boy, Wolfensteind3d. [juliste] (#74)

Vapaa liikkuvuus -verkosto esittäytyy Talvifoorumissa Tampereella 15. marraskuuta: Mitä tapahtuu Euroopan rajoilla? Luento ja keskustelu klo 14.00-15.00 Työväenmuseo Werstaalla. [Linkki] Talvifoorumi 2014: solidaarisuutta yli rajojen. (#83)

Diskurssin legitimointistrategiaa luonnehtii moralisointi ja arvovaltaistaminen vetoamalla mm. taiteen perinteeseen, jonka kautta herätetään tunteita ja ajatuksia inhimillisen olemisen moninaisuudesta ja itseisarvosta, yhteisöllisyydestä ja osallistuvuudesta sekä yhteiskunnallisesta reflektiosta ja kritiikistä. Vaihtoehtokulttuurista ja vallitsevien asiantilojen haastamista ilmentävät esimerkiksi aktivistiverkoston julkaisuihin liitetyissä kuvissa näkyvät omatekoiset banderollit ja seiniin maalatut tagit. Diskurssin tulkinnassa taiteellinen ilmaisu luovassa ja laajentavassa muodossaan tarjoaa keinon sosiaalisiin instituutioihin ja kulttuurisiin käytänteisiin nivoutuneiden valtasuhteiden ja uskomusten haastamiseen. Kulttuurisen toiminnan kautta ulossuljettuja siirtolaisia tehdään näkyväksi ja itseasiassa jäsennetään osaksi yhteiskuntaa.

Tervetuloa kuulemaan puheenvuoroja siirtolaisuudesta ja yhteiskunnallisesta taiteesta Vapaa liikkuvuus -verkoston järjestämään tapahtumaan! [Linkki] "9 Gatherings: Siirtolaisuus, taide ja muutokset" [kuvassa hymyilevä lapsi] (#28)

Romanisiirtolaisten ja taiteilijoiden yhdessä toteuttama upea korttisarja on tullut joulumyyntiin! Taitoa ja tietoa liikkuvalla väelle -projektissa taiteillut kortit ovat ostettavissa katumyynnistä Ison numeron tapaan 5€ 6 korttia. Hirundosta voi myös ostaa lasten tekemiä Onnenkortteja päiväkeskuksen toiminnan tukemiseksi. (#86)

ROMANITARINAT-Inhimillisiä näköaloja romanikysymykseen meillä ja muualla [linkki Rauhankasvatusinstituutin tapahtumaan] (#25)

Ekspressiivisyyden, performatiivisuuden ja näkyvyyden korostamisen kautta diskurssi kytkeytyy vastarinnan diskurssiin, mutta ei kuitenkaan nojaa merkityksenannossaan niin vahvasti eroteluun tai vastakkainasetteluun. Diskurssissa representoidaan yhdessä toimivia, keskusteluun ja ymmärrykseen pyrkiviä, globaalissa maailmassa eläviä aktivisteja, joiden vastakohtaksi asetuu negatiivisesti siirtolaisiin suhtautuva, syrjivä ja takapajuinen suomalaisyhteiskunta. Yhteisöllisyys - aktivistiverkoston puheessa toistuva *me*, sekä solidaarisuus nousevat kuitenkin päällimmäiseksi vastakkainasettelun sijaan. Merkitystä vahvistetaan rinnastamalla aktivistiverkoston mm. perheeseen, mutta lisäksi korostamalla globaalille ajalle ominaista, rajat ylittävää sosiaalista verkostoitumista:

Tangierissa olevat siirtolaiset ovat aloittaneet oman blogin kokemuksistaan. Migrants in Tangier have started a blog about their experience of travelling. [Linkissä] Sexion Doundou, to encourage our brothers and sisters to feel free and live their lives. You never know when it will end. Against racism and borders! (#22)

This Friday! For the last cafe this spring we have visitors from the organization of young refugees from Germany and from an antiracist network from Sweden to discuss with us. Welcome! (#32)

Today our guest from the German group Youth without Borders will be talking about the migrant self-organizing in Tampere at 4 PM [kuvassa sosiaalifoorumin ohjelma, jossa mainittu mm. dokumenttielokuva, ideariihi, työpaja ja näyttely, rauhoittavia tansseja, turvapaikkaa etsimässä-peli] (#34)

Cultural Center of Finnish Kurds calls for people to show solidarity with the Kurdish city of Kobanê, that has been under attack by ISIS since March 2014. Join the demonstration Saturday 1st of November (#80)

5.2.5 Vapauden diskurssi

Vapauden diskurssi esittää aktivistiverkoston toiminnan kamppailuna vapauden ja liikkuvuuden aatteiden puolesta. Diskurssin tulkinnessa aktivistien toimintaa selittää ihmisten vapauksia ja luonnollista liikkuvuutta rajoittavat kontrollijärjestelmät sekä niiden laajentuminen. Diskurssi rakentuukin vahvasti vastakkainasettelun kautta. Diskurssissa aktivistit määrittävät vapautta rakastaviksi ihmisiksi, liikkuvaksi väestöksi sekä valtiokeskeistä kansalaisinstituutiota haastaviksi aktivisteiksi. Diskurssin merkitysjärjestelmään kuuluvat olennaisesti myös paperittomat ja laittomat siirtolaiset, aktivistien haastaessa näitä kategorisointeja. Diskurssissa aktivistien tavoitteeksi määrittyy vapaa liikkuvuus, maailma ilman rajoja sekä uusliberalismin ehdoilla etenevän globalisaatiokehityksen ja siirtolaisilmiön hallintaan kytkeytyvän turvallistamisen haastaminen.

Ei ole olennaista tehdä eroa kansalaisen ja ei-kansalaisen välillä nykymaailmassa, jossa ihmiset, pääoma ja tavarat liikkuvat", Katja Tuominen, 30, tiivistää verkoston tavoitteet. Vapaan liikkuvuuden sivuilla sama asia todetaan vielä suoremmin: "Kaikilla ihmisillä on syntyperästä riippumatta oltava vapaus liikkua ja asettua asumaan minne haluavat." (G)

Tule tukemaan ihmisten vapaata liikkuvuutta ja siirtolaisten oikeuksia (#2)

The Café is meant for all those who love freedom and hate borders. You are welcome regardless of what it says on your passport or whether you have one at all. (#3)

Diskurssi konstruoi ongelmaksi maahanmuuton hallintaan ja laittoman maahantulon torjuntaan kytkeytyvät kontrollijärjestelmät. Diskurssissa problematisoidaan viranomaisten toimivaltuuksien laajentumista ja mielivaltaa, ristiriitaisia menettelytapoja ja hallintobyrokratiaa, poliisin väkivaltaa ja menettelyjen epäinhimillisyyttä. Kuvatunlaista ongelman määrittelyä esiintyy valta- ja vastajulkisuudessa, tosin valtajulkisuudessa lähinnä aktivistien lausuntojen kautta.

"Tapauksesta jäi mieleen poliisin ja ulkomaalaisviraston likainen peli. Käännyttyä ja minä jäämme kaipaamaan perustelua sille, miksei ulkomaalaisvirasto ottanut asiaa uudelleen käsiteltäväkseen." Seurakunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan viranomaisten päätöksen. Nainen haki Suomesta turvapaikkaa 2005 ja sai kielteisen vastauksen (B)

"Puhutaan auttamisesta, mutta käytännössä näiden ihmisten elämää vain seurataan, ei kohenneta." Verkosto on kiinnittänyt huomiota viranomaisten tapaan puuttua asioihin. "Ihmisten tarpeeseen nukkua sisätiloissa on vastattu laittamalla poliisi sakottamaan. [...] "He ovat EU-kansalaisia, joille kuuluu oikeus liikkua maasta toiseen. Tässä ei pitäisi olla mitään epäselvää." Vapaa liikkuvuus -verkosto haluaa selvittää, mikä viranomaisten toiminnassa on lainmukaista. (C)

Tuomisen mukaan suomalainen turvapaikkakäytäntö on kaukana ylevästä ideasta, jossa analysoidaan, kuka on turvapaikan tarpeessa. "Nykyisellään turvapaikkajärjestelmässä kyse on enemmän työvoiman kontrollista kuin suojelun takaamisesta. Säilöönottokeskus on mekanismi, jonka kautta säädellään ei-kansalaisten oikeuksia oleskella ja tehdä työtä", Tuominen sanoo (G)

In Calais France refugees wait to cross to UK. Now the authorities have decided to destroy the three main camps, which shelter around 700 people. (#33)

"At least 6,400 Sudanese asylum seekers, and another 367 Eritreans, left Israel for their home countries by the end of June. Home to approximately 50,000 African asylum seekers, Israel recognized only two Eritreans and one Sudanese as refugees in that same time" [kuvassa afrikkalaissiirtolaisia piikkilanka-aidan takana pidellen käsissään Israelin lippua] #43

The proposed law change concerning voluntary return would significantly increase the number of undocumented migrants in Finland. The legislative revision concerning detention of foreigners would normalize the detention of migrant children and give wider powers to officials governing the detention. (#60)

Vastamediassa diskurssi konstruoi näkemystä eurooppalaisesta maahanmuuton hallinnasta dilemmana, jossa kontrollia painottava politiikka ja lainvalvontatoimet tosiasiallisesti synnyttävät ja lisäävät laitonta maahanmuuttoa ja paperittomuutta.

Räsänen pakottamassa pakolaisia paperittomiksi (#58)

Sisäministeriön esitys vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamiseksi sisältää merkittäviä heikennyksiä ulkomaalaisen oikeusasemaan. Siinä ehdotetaan, että kielteisen päätöksen saaneita turvapaikanhakijoita, joita Suomi ei kykene palauttamaan, viedään mahdollisuus tilapäiseen oleskelulupaa ja oleskelunsa virallistamiseen. Ehdotuksen toteutuminen lisäisi todennäköisesti merkittävästi paperittomien siirtolaisten määrää Suomessa. (#9)

Vastamediassa diskurssi hyödyntää merkityksenannossaan iskulauseita, jotka korostavat diskurssin ydinsanomaa:

Freedom not Frontex! (#24)

Paperittomuus tai paluu kriisialueille (#56)

Against fortress Europe! No one is illegal! (#62)

Säilö=vankila (#79)

Hallitus tekee pakolaisista paperittomia (#73)

Euroopan muurit purettava (#56)

Coffee without borders (#7)

Say no to a life without rights! Say no to detention of children! (#65)

Diskurssi rationalisoi ongelman aseteluaan vastamediassa viittaamalla byrokratian ja kontrollin kustannuksiin sekä näennäiseen hyödyttömyyteen siirtolaistulvien rajoittamisessa. Diskurssi vetoaa myös aktivistiverkoston asiantuntija-auktoriteettiin siirtolaiskysymyksessä ja hyödyntää legitimoinnissaan narrativisointia erityisesti kuvatessaan viranomaisten toimintaa. Legitimointiin liittyy vahva moraalinen ulottuvuus, mikä ilmenee Eurooppaan pyrkineiden ihmisuhrien esille nostamisena, vapauksiin puuttumisen kritisointina sekä yleisemmin valvonnan ja pakkovalan negatiivisena arvottamisena.

Euroopan unionin siirtolaispolitiikka pohjautuu kontrollille. Unionin ulkorajavalvontaan käytetään miljardeja euroja joka vuosi. Euroopan ulkorajoille kuolee satoja ihmisiä joka vuosi, koska he ovat pakotettuja yrittämään yhä vaarallisempia keinoja ylittäessään rajaa. (#56)

Koko kesän jatkunut katastrofi merellä sai taas uusia uhreja. [Linkki] *“28 Deaths south off the Coast of Lampedusa”* [kuva sota-aluksesta, johon siirretään siirtolaisia veneestä] (#37)

Euroopan torjuntataistelu pakolaisia vastaan maksoi jälleen satojen ihmisten hengen. "Meressä ajelehtii niin paljon ruumiita", merivoimien tiedottaja kertoi uutistoimisto Reutersille. Hänen mukaansa Libyan rannikkovartiostolla ei ole resursseja etsiä eloonjääneitä" [Linkki] "200 ihmisen pelätään hukkuneen Välimerellä sunnuntaina" (#50)

Valtamediassa ratkaisu jäsentyy joko yksittäistä päätöstä koskevaksi mahdolliseksi oikaisuksi tai laajemmin poliittiseksi kysymykseksi, jota varten aktivistiverkoston kuvataan kampanjoivan nimenomaan julkisuuden keinoin. Valtamediassa siis esitetään diskurssin mukaista ongelmanasettelua, muttei täysin vahvisteta sitä tai asetuta sen kannalle. Vastamediassa diskurssin merkitysjärjestelmässä ratkaisuna näyttäytyy siirtolaisten aseman virallistaminen tarpeetonta byrokratiaa poistamalla, hallituksen ja viranomaisten toimien vastustaminen, organisoitu toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi sekä vapauksien toteuttaminen.

Organizing against borders-discussion event with migrant activists on the 28th of May (#30)

We believe that sharing experiences and by working together we can change the unfair policies. (#46)

”Suomen maahanmuuttopolitiikassa ei ole järkeä. Samalla kun rakennetaan muureja Eurooppaan, yritetään houkutella tulijoita esimerkiksi töihin. Ei sellainen toimi. Pitäisi miettiä keinoja, miten maahantuloa voisi helpottaa” #56

Mielenosoitus: Ei paperittomuudelle, ei lasten säilöönnotolle! / Demonstration: Say no to a life without rights! Say no to detention of children! (#65)

Markus Himanen – Project Coordinator and Johanna Raekallio – Art Coordinator are guests of the journalist Artur Kopani this Wednesday and willing to tell us [...] how are they going to change the negative attitude and bad perception in Finnish society, how are they going to push the government and local authorities to dismiss discriminatory policies and erase unnecessary bureaucratic procedures. (#44)

Lakiehdotuksista käydään tänään 30.9.2014 lähetekeskustelu eduskunnassa. Vapaa liikkuvuus -verkosto tuomitsee lakiesitykset perus- ja ihmisoikeuksien vastaisena. (#58)

Diskurssissa tavalliset ihmiset, globaalin ajan liikkuva väestö sekä heihin kuuluvat hädänalaiset siirtolaiset asettuvat vastakkain ihmisten liikettä rajoittavien byrokraattien ja poliisiviranomaisten sekä väkivaltaisten kansallismielisten ääriliikkeiden kuten natsien ja fasistien kanssa. Vastakkainasettelun kautta keskeisinä toimijoina diskurssissa korostuvat poliisi- ja maahanmuuttoviranomaiset, Suomen valtio sekä Eurooppa. Diskurssi kehystääkin kamppailua yksilön vapauksien ja valtion harjoittaman pakkovallan väliseksi. Diskurssi tuo esille globalisaatiokehityksen suuntaa ohjaavaan uusliberalistiseen ideologiaan sisältyviä ristiriitaisia arvotuksia esimerkiksi vapauden ja tasa-arvon välillä. Diskurssin vastakkainasettelut kytkeytyvät vahvasti myöhemmin käsiteltävään konfliktin kehukseen. Diskurssissa myös haastetaan siirtolaisia demonisoivaan diskurssiin kytkeytyviä käsityksiä yhteiskunnan tarpeesta puolustautua siirtolaisia vastaan. Vastamediassa diskurssi polemisoi viranomaisten toimintaa sota-metaforan avulla, johon liittyvät viittaukset esimerkiksi Euroopan torjuntataisteluun, linnake-Eurooppaan ja Euroopan muureihin. Aktivistiverkoston julkaisemissa kuvissa poliisin toimenpiteiden kohteina tai mielenosoittajina ovat usein afrikkalaistaustaiset siirtolaiset, mikä vahvistaa mielikuvaa syrjivistä instituutioista. Esimerkiksi julkaisuun koskien Israelin käännättämiä afrikkalaisia on liitetty kuva piikkilanka-aidan takana olevista afrikkalaisista, jotka pitelevät daavidintähdellä varustettua Israelin lippua mikä herättää mielikuvia toisen maailmansodan aikaisista keskitysleireistä. Diskurssin merkitysjärjestelmään voidaan liittää myös valtamedian kuvaukset viranomaisista rajoittamassa siirtolaisten vapauksia: käännättämässä, häätämässä, sakottamassa, kieltämässä ja kriminalisoimassa siirtolaisia.

Turvapaikkaa hakenut ruandalaisnainen käännytettiin torstaina Suomesta Ruandaan. Hänet haettiin aamulla Helsingin Metsälän vastaanottokeskuksesta, käytettiin käräjäoikeudessa ja vietiin myöhään iltapäivällä Helsinki-Vantaan lentokentälle.(B)

Työryhmä esittää kerjäämisen kieltämistä [...] Työryhmän mielestä myös luvattoman leiriytymisen kieltämistä järjestyslailla tulisi harkita. (K)

Miehet ovat yöpyneet taivasalla, koska poliisi ei ole antanut heidän pystyttää telttaa." Helsingin poliisi vahvistaa, että miehet ovat oleskelleet eduskuntatalon edustalla useamman päivän. Poliisin mukaan teltan pystytys estettiin perustuen sääntöön, joka kieltää leiriytymisen ilman maanomistajan lupaa. (W)

Helsinki purkaa leirit Kalasataman kalliolta ja sosiaalikeskus Sataman pihalta. [...] Leirejä ilmestyy myös Finlandia-talon edustalle ja Kulosaareen. Poliisipartiot jakelevat häätöilmoituksia. [...] Leirissä on tulipalo. Seuraavana päivänä leiristä katkaistaan sähköt. (O)

Valtamediassa siirtolaisia jäsennetäänkin pääsääntöisesti hallinnan kohteina, myös vapaan liikkuvuuden alueella oleskellessaan. Kuvaukset vahvistavat mielikuvaa aktivistiverkostosta siirtolaisten vapauksien ja liikkuvuuden puolestapuhujana.

5.2.6 *Politisoiva diskurssi*

Politisoiva diskurssi määrittää Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivismin poliittiseksi toiminnaksi, jota jäsentävät vapaan liikkuvuuden ja tasa-arvon aatteet. Diskurssin merkitysjärjestelmässä aktivistiverkoston toiminta näyttäytyy legitiiminä kamppailuna raja- ja maahanmuuttopolitiikan muuttamiseksi. Diskurssi ei hyödynnä merkityksenannossaan yhtä vahvasti jotain tiettyjä nimeämiskäytäntöjä kuten edellä kuvatut diskurssit. Diskurssiin voidaan kuitenkin liittää puhe aktivistiliikkeestä, kansalaisista, poliittisista päättäjistä ja puolueista sekä tukensa osoittavista ihmisistä ja järjestöistä. Diskurssissa aktivistiverkosta motivoi halu siirtolaisten yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi, joka konkretisoituu solidaarisuuden osoittamisena, äänen antamisena äänettömille sekä järjestelmän muuttamisena. Valtamediassa viitataan suoraan politiikan tekemiseen kun taas vastamediassa merkitykset rakentuvat vahvemmin suoran toiminnan kautta.

Vapaa liikkuvuus -verkosto kannattaa Tuomisen mukaan sellaista politiikkaa, että romanit saavat itsenäisesti ottaa elämänsä haltuun [...] "Haluumme vaikuttaa tulevaisuuteen nyt", Katja Tuominen summaa (C)

Vapaa liikkuvuus -verkosto aloitti No border -nimisenä vuonna 1999. Toimii Suomen ja Euroopan unionin "siirtolaisvihamielistä" politiikkaa vastaan muun muassa järjestämällä lakineuvontaa, maajoitusapua ja mediakampanjoita. Verkostoon kuuluu Suomessa kymmeniä aktiiveja, Euroopassa tuhansia (H)

Aktivistiverkosto ajaa Suomeen vapaampaa oleskelulupapolitiikkaa. Vapaa liikkuvuus -verkosto pitää suomalaista turvapaikkakäytäntöä takapajuisena. [...] "Haluumme helpompaa oleskelulupapolitiikkaa - koskee se sitten työntekoa, perhesidettä, opiskelua tai muuta." (G)

How can we help refugees, political asylum seekers and Roma immigrants to overcome the racism, discrimination and prejudices that our society offer to them when they ask for job, apartment

and other basic social services? [...] We will going to explore the possible answers and gather support for immigrants. (#52)

Diskurssi konstruoi ongelmaksi nimenomaan siirtolaisten tilanteen sekä muutoksen tarpeessa olevan valtajärjestelmän. Ajan hengen mukaisesti diskurssissa kyseenalaistetaan perinteistä poliittista vaikuttamista ja poliittisten instituutioiden kankeutta sekä tuodaan esille poliittisen järjestelmän kohtaamaa tyytymättömyyttä ja epäluottamusta. Erityisesti valtamediassa diskurssi nostaa esille päätöksentekoprosessit ja niiden hitauden, joka voidaan jäsentää diskurssin viitekehyksessä eräänlaiseksi institutionaaliseksi muutosvastarinnaksi.

Myös ohikulkumatkalla olleet Ben Zyskowicz ja Kimmo Sasi pysähtyivät Senaatintorille seuraamaan tilannetta. [...] Lyhyen keskustelun lopputulos ei tyydyttänyt Himasta: "Sitä samaa sössötystä, mitä aina. Kannatetaan sellaista politiikkaa, mikä tekee ihmisarvoisen elämän mahdottomaksi", Himanen suomi. (Q)

Katja Tuominen Vapaa Liikkuvuus ry:stä kummasteli, että vaikka lainmuutokselle ovat antaneet tukensa niin presidentti, pääministeri, puolueet, korkeimman hallinto-oikeuden puheenjohtaja kuin poliisin ylijohdajaltakin, ei kukaan ole ollut valmis käyttämään valtaansa käännytyksen estämiseksi. (J)

"Kaupunginhallitus on viivyttänyt päätöstä jo liian kauan. Se on ihmeellistä, koska asiaa on pyydetty esityslistalle käsiteltäväksi useaan otteeseen", tokaisi mielenosoitukseen saapunut Heidi Auvinen. Joukko Romanian romaneita majoittuu parhaillaan sosiaalikeskus Sataman pihassa, jonka vuokrasopimus päättyi toukokuun lopussa. Asia jäi Helsingin kaupunginhallituksessa maanantaina pöydälle, joten häätöä ei ainakaan vielä lähipäivinä ole tiedossa. Lisäksi leirin häätöä varten tarvitaan käräjäoikeuden päätös. (Q)

Sisäministeri Anne Holmlundin (kok) toukokuussa asettamassa työryhmässä oli jäseniä sisäasiainministeriön maahanmuutto- sekä poliisiosastoilta, oikeusministeriöstä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä ja Helsingin kaupungilta. Oikeusministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön edustajat jättivät raporttiin eriävän mielipiteen. "Aikataulu on ollut hirveän nopea. Tässä vaiheessa on liian aikaista sitoutua esityksen eri kohtiin", perusteli lainsäädäntöneuvos Camilla Busck-Nielsen oikeusministeriöstä torstaina. "Kun jokin teko kriminalisoidaan, teon pitäisi olla tarkkarajaisesti määritelty. Ei ole ehditty tarpeeksi pohtia, millainen kerjääminen sitten olisi kiellettyä." (K)

Diskurssin tulkinnassa ratkaisuksi jäsenyyttä politiikan, viranomaiskäytänteiden ja yhteiskunnan muuttaminen. Keinoiksi määrittyvät kansalaislähtöinen poliittinen toimijuus, poliittinen kampanjointi ja päättäjiin vetoaminen. Keskiöön nousee politisointi eli siirtolaisten yhteiskunnallisen aseman ja vapaan liikkuvuuden edistämisen nostaminen politiikan teon kohteeksi. Vaikka diskurssin merkitysjärjestelmässä ratkaisuna painottuu siirtolaiskysymyksen julkiseksi tekeminen, diskurssi legitimoit myös aktivistiliikkeille ominaista suoraa toimintaa. Valtamediassa korostuu päättäjiin vetoaminen ja yleiseen mielipiteeseen vaikuttaminen mielenosoitusten kautta kun taas vastamediassa painottuu voimakkaammin kansalaislähtöinen poliittinen osallistuminen eri muodoissaan ja hallituksen politiikan kritisointi.

Verkosto vetoaa poliitikkoihin ja virkamiehiin romanien majoittamisen järjestämiseksi (E)

Nelisensataa ihmistä marssi eilen maanantaina käännytyspäätöksen saaneiden isoäitien Eveline Fadayelin ja Irina Antonovan puolesta. "Anne sano seis!" vaati korttelin mittainen väkijoukko sisäministeri Anne Holmlundilta (kok). Mielenosoitusta johtanut Pär Silén vaati toimia Holmlundin lisäksi maahanmuuttoministeri Astrid Thorsilta (r). Silénin mukaan Thorsilla olisi halutessaan laillinen valta sivuuttaa maahanmuuttoviraston virkamiesten käännytyspäätökset. (J)

Senaatintorilla kiisteltiin romanien oikeuksista. Senaatintorilla osoitettiin mieltä romanien oikeuksien puolesta maanantaina. Tapahtuman järjestivät Vapaa liikkuvuus -verkosto ja sosiaalikeskus Sataman pihalla majoittuvat romanit. Mielenosoittajat vaativat Helsingin kaupunkia lopettamaan romanivastaiset toimet ja tukemaan kolmannen sektorin toimijoita romaneiden majoituksen järjestämisessä. (Q)

Tukiryhmän mielestä nälkälakko nosti turvapaikkapolitiikan epäkohdat julkisuuteen. Lakkolaisten takana oli useita kansalaisjärjestöjä sekä pappeja. (Y)

Hallitus on päättänyt 25.9.2014 esittää kahta lakimuutosta, jotka toteutuessaan heikentävät huomattavasti ulkomaalaisten ihmisoikeuksia Suomessa. [...] Lakiehdotuksista käydään tänään 30.9.2014 lähetekeskustelu eduskunnassa. Vapaa liikkuvuus -verkosto tuomitsee lakiesitykset perus- ja ihmisoikeuksien vastaisena. (#58)

Vastamediassa diskurssin mukaista merkityksenantoa ei ole yhtä helppo paikallistaa tiettyihin katkelmiin vaan diskurssin rakentumista kuvaavat toistuvat julkaisut, joissa ihmisiä kutsutaan osallistumaan verkoston toimintaan (mobilisointi ja osallistaminen) tai tuomitaan sisäministeriön, hallituksen tai EU:n toimia (epäluottamuksen osoittaminen).

Diskurssi legitimoii kuvauksiaan moralisoinnin, rationalisoinnin, arvovaltaistamisen keinoin. Moralisoimalla illegitimoidaan vallitsevaa raja- ja maahanmuuttopolitiikkaa vetoamalla inhimillisyyden, vapauden, tasa-arvon sekä oikeudenmukaisuuden periaatteisiin ja arvoihin. Rationalisointia hyödynnetään samantapaisesti kyseenalaistaen viranomaismenettelyiden järkevyyttä, kustannustehokkuutta sekä perusteita.

Helsingin kaupungin politiikka on Tuomisen mukaan tekopyhää. (C)

"Edellyttämme omilta viranomaisilta sekä poliittisilta päättäjiltä vahvempaa moraalista selkärangkaa. Meidän on kannettava yhteistä kuormaa rohkeammin, nähtävä jokaisen ihmisen kiistan arvo kirkkaammin ja lopetettava vastuun välittelemisen", papit korostivat ja vaativat päätöksen oikaisemista. (X)

Euroopan unionin siirtolaispolitiikka pohjautuu kontrollille. Unionin ulkorajavalvontaan käytetään miljardeja euroja joka vuosi. Euroopan ulkorajoille kuolee satoja ihmisiä joka vuosi, koska he ovat pakotettuja yrittämään yhä vaarallisempia keinoja ylittäessään rajaa. "Suomen maahanmuuttopolitiikassa ei ole järkeä. Samalla kun rakennetaan muureja Eurooppaan, yritetään houkutella tulijoita esimerkiksi töihin. Ei sellainen toimi. Pitäisi miettiä keinoja, miten maahantuloa voisi helpottaa" (#56)

Diskurssi jäsentää aktivistiverkostoa asiantuntijana ja välittäjänä siirtolaiskysymyksessä ja tuo esille legitiimejä yhteistyökumppaneita kuten poliittisia järjestöjä tai puolueiden edustajia sekä tunnustettuja kansalaisjärjestöjä. Näin diskurssi konstruoi asiantuntijana ja intressiryhmänä näyttäytyvälle verkostolle tietynlaista poliittista pääomaa.

Kiitos mielenosoituksessa puhuneet Kaisa Väkiparta, Suomen Pakolaisapu; Ala Saeed, Irakin naisten yhdistys; Anna Kontula, vas; Nasima Razmyar, SDP; Outi Alanko-Kahiluto, vihr; Elisabeth Nauclér, RKP; Markus Himanen, Vapaa liikkuvuus –verkosto. Kiitos verkostolaiset, Suomen Pakolaisavun vapaaehtoiset, Rhythms of Resistance sekä kaikki muut osallistuneet! (#73)

Seksuaalinen tasavertaisuus (Seta), Suomen Amnesty ja Vapaa liikkuvuus -verkosto kampanjoivat parhaillaan homouteensa kohdistuvien vainojen vuoksi kolme kertaa turvapaikkaa hakeneen zimbabwelaismiehen puolesta. (N)

Romanit osoittavat mieltään [...] Helsingin kaupunkia vaaditaan luopumaan romanien oleskelun häiritsemisestä Helsingissä ja järjestämään romaneille inhimilliset majoitusolot. Romanien seuraan Senaatintorilla liittyy heitä tukevia kaupunkilaisia, Vasemmistonuoret sekä Vapaa liikkuvuus –verkosto. (U)

Politisoiva diskurssi merkityksellistää aktivistiverkoston toimintaa metaforisesti kamppailuksi, joka saa agendastaan johtuen jopa globaaleja ulottuvuuksia. Diskurssissa keskeinen vastakkainasettelu rakentuu poliittisten aktivistien sekä viivyttelävien, vastuuta välttelevien ja konservatiivisten valtainstituutioiden ja päättäjien välille. Diskurssin merkitysjärjestelmässä aktivistiverkosto asemoituu politiikan kentällä vasemmalle mitä ilmentävät merkityksellistettyjen arvojen lisäksi suorat viittaukset vasemmistonuoriin, työväenliikkeeseen, vihreisiin, sosiaalidemokraatteihin, vasemmistoon, talonvaltaajiin sekä eurooppalaiseen No Borders-liikkeeseen.

5.3 Määrittelykamppailun kehystäminen

Tässä luvussa tarkastelukohteena on tutkimusaineistossa ilmenevän diskursiivisen määrittelykamppailun kehystäminen mediakäytänteenä ja sosiokulttuuristen käytänteiden ja tulkintatapojen ilmentäjänä. Tutkimuksessani hahmotan kehysten avulla ns. diskurssikäytännön tasoa, joka toimii välittäjänä tekstuaalisen ja sosiokulttuurisen kontekstin välillä (Fairclough 1997, 81). Aiemmin esittämäni määritelmän mukaan kehystämisessä on kyse tietynlaisen näkökulman tai tulkintatavan tarjoamisesta aihepiirin rajaamisella sekä joidenkin ulottuvuuksien korostamisella ja toisten häivyttämisellä (Nieminen & Pantti 2009, 97–98). Tunnistamani kehykset ilmentävät median sisällön tuotannon ja kulutuksen käytänteitä, joissa ilmiöitä sijoitetaan rutiniinomaisesti tiettyyn viitekehykseen. Toisaalta ymmärrän kehykset laajemmin yhteiskunnallisiin käytänteisiin ja valtaan kytkeytyvinä kognitiivisina ja diskursiivisina organisointitapoina, jotka jäsentävät ja arvottavat ympäröivää maailmaa. Tässä luvussa tarkastelen yksityiskohtaisesti millaisia kehyksiä aineistossa rakentuu, kuinka kehystäminen kytkeytyy aiemmin tunnistamiini diskursseihin ja niiden tuottamiin representaatioihin sekä millaista todellisuutta koskevaa neuvottelua kehysten puitteissa tapahtuu. Näin tuon ilmi miten kehykset ilmentävät median rutinoituneita tapoja kuvata aiheita ja pohdin kehysten taustalla olevia ideologioita ja sosiokulttuurisia prosesseja yhteiskuntatieteellisen teorian valossa. Analyysin ja tulkinnan tuloksena

olen tunnistanut aineistosta yhteensä viisi kehystä, jotka on esitetty alla olevassa kuviossa. Kuvio havainnollistaa kuinka kehykset toimivat ikään kuin linsseinä, joiden kautta hahmotamme ja tulkitsemme siirtolaisuutta ja aktivismia.

KUVIO 1. Aktivistiverkostoa ja siirtolaiskysymystä jäsentävät kehykset valta- ja vastajulkisuudessa.

5.3.1 Konflikti

Konfliktin kehys näyttäytyy hallitsevana kehyksenä valta- ja vastamedian aineistossa. Joukkotiedotusvälineiden uutisointia koskevissa tutkimuksissa on todettu, että media kehystää säännöllisesti aiheita eri osapuolten välisen konfliktin ja erimielisyyden kautta samalla korostaen ristiriitoja ja eriäviä näkökulmia osapuolten välillä. Konfliktin on todettu olevan keskeinen kriteeri uutiskynnyksen ylittämiseksi. (ks. esim. de Vreese 2004, 36–38, Neuman et al. 1992, 64–66) Aiheiden valitseminen niiden myyntiarvon tai houkuttelevuuden perusteella on voimistunut median markkinoitumisen myötä - konflikti myy (Nieminen & Pantti 2009, 22). Tämän tutkimuksen aineistossa siirtolaisuutta ja siirtolaisten oikeuksia ajavaa aktivismia kehystetään ristiriitaisiksi ilmiöiksi samalla ohjaten tulkintaa käynnissä olevasta yhteiskunnallisesta kamppailusta. Konfliktin kehyksen toimintalogiikka perustuu ennen kaikkea vastakkainasetteluun. Kehystämässä hyödynnetään etenkin siirtolaisten hädänalaisuutta korostavan diskurssin sekä siirtolaisuutta demonisoivan diskurssin välistä jännitettä. Kehyksen sisällä vastakkaisina näkökulmina esiintyvät siirtolaisten määrittely uhkana tai uhrina. Tähän liittyy edelleen vastakkainasettelua yhteiskunnan ja sen ulkopuolelle tai marginaaliin asemoitujen siirtolaisten välillä sekä turvallisen Suomen ja siirtolaisten turvattomien lähtömaiden välillä. Konfliktin kehys ilmentää

osaltaan siirtolaisuudesta käytävää diskursiivista määrittelykamppailua. Tässä suhteessa kehystämisen voidaan ymmärtää heijastavan yhteiskunnallisia olosuhteita ja muutosta eli suomalaisen yhteiskunnan pyrkimyksiä jäsentää siirtolaisilmiötä, toiseutta sekä yhä globaalimpaa maailmaa.

Konfliktin kehys kytkeytyy myös aktivistiverkostoa kuvaaviin diskursseihin, jotka hyödyntävät merkityksenannossaan vastakkainasettelua. Sanomalehtikirjoituksissa esiintyvässä aktivismia vähättelevässä diskurssissa sekä valta- ja vastamediassa rakentuvassa vastarinnan diskurssissa aktivismia kehystetään pääasiallisesti viranomaisten sekä siirtolaisten ja heitä tukevien aktivistien välisen vastakkainasettelun kautta. Valtaosassa sanomalehtikirjoituksia kuvataan yhteenottoja ja eriäviä näkemyksiä Helsingin kaupungin, sen virastojen ja virkamiesten sekä romanien ja heitä tukevien Vapaa liikkuvuus -verkoston aktivistien välillä. Toinen valtamedian kehystämä vastakkainasettelu rakentuu siirtolaisten ja heitä tukevien aktivistien sekä siirtolaisia käännöttävien ja aktivistien toimintaa rajoittavien ja vaateet sivuttavien viranomaisten välille. Huomionarvoista on, että yli kolmannes sanomalehtikirjoituksista liittyy mielenosoituksiin, joissa Vapaa liikkuvuus -verkosto on ollut mukana, kun taas vastamediassa mielenosoituksia koskevien kirjoitusten osuus on melko pieni. Valtamediassa konfliktin kehystä voidaankin luonnehtia osin depolitisoivaksi sen asemoidessa siirtolaisia ulkopuoliseksi, aktivisteja marginaaliin sekä luonnehtiessa aktivismia yhteiskuntarauhaa tai -järjestystä rikkovaksi toiminnaksi.

Aktivistien some-julkaisuissa konfliktin kehys ohjaa vastarinnan diskurssin vastakkainasetteluun rajoja ylittävien siirtolaisten ja alueella olevien paperittomien sekä heitä valvovan, jahtaavan, kiinniottavan ja sortavan poliisin välillä. Mielenkiintoista on, että sanomalehtikirjoituksissa mainitaan maahanmuuttovirasto ja poliisi sekä aktivistien Facebook-kirjoituksissa sisäministeriö ja poliisi, mutta viittauksia johtavaan rajavalvontaviranomaiseen eli rajavartiolaitokseen ei esiinny. Toisaalta on huomioitava, että useissa Euroopan maissa ei ole erillistä rajavartiolaitoviranomaista vaan rajavalvontaa ja ulkomaalaisvalvontaa suorittaa poliisi ja useissa aktivistien kirjoituksissa viitattiin nimenomaan muiden maiden poliisiviranomaisten operaatioihin. Rajaturvallisuuteen viitataan myös välillisesti Euroopan rajaturvallisuusviraston kautta sillä kahdessa aktivistijulkaisussa esiintyy iskulause *Freedom not Frontex*. Joka tapauksessa voidaan todeta, että tutkimusaineistossa rajavartiolaitos ei eksplisiittisesti määriy siirtolaisuudesta käytävän kamppailun osapuolena.

Hallitsevin konflikti kehystyy valta- ja vastamediassa yksilöiden ja valtiovallan välille. Aktivistien kuvataan vastustavan mielestään epäoikeudenmukaista ja syrjivää turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmää ja sen perustana olevaa lainsäädäntöä sekä valta- että vastamediassa. Konfliktin kehys ohjaa tulkintoihin arvokamppailusta ja problematisoi yksilöiden ja valtiovallan välistä suhdetta postmodernissa maailmassa. Erityisesti aktivistien julkaisuissa asettuvat vastakkain siirtolaismyönteisyys ja siirtolaisvastaisuus, rasismi ja rasisminvastaisuus, yksilönvapaudet ja valtion pakkovalta sekä nationalistiset ja globaalit arvot. Kehyttäminen kytkeytyy vahvasti perusoikeusdiskurssin, vapausdiskurssin ja politisoivan diskurssin konstruoimisiin representaatioihin aktivistiverkostosta. Ensinnäkin sorretut vähemmistöt ja heidän oikeuksiaan ajavat valveutuneet ja vakaumukselliset aktivistit asettuvat vastakkain tietämättömän ja välinpitämättömän valtaväestön sekä institutionaalisen syrjinnän kanssa, joka sijoittaa siirtolaisten oikeuksien ajamisen ihmisoikeuskamppailun viitekehykseen. Toiseksi kehystetään ristiriitaa yksilön vapauksien ja valtion pakkovallan ja rajoittavien kontrollitoimien välille tarjoten tulkintapaa vapauksien puolesta käytävästä kamppailusta rajoittavia, repressoivia ja byrokraattisia lakeja ja viranomaiskäytänteitä vastaan. Kolmanneksi konfliktin kehys ohjaa näkökulmaan poliittisesta kamppailusta, jossa poliittiset aktivistit haastavat konservatiivisia ja vastuuta välitteleviä poliittisia päättäjiä. Konfliktin kehys toimii siis useilla ulottuvuuksilla ja sen määrittävänä piirteenä on ristiriidan ja jännitteen luominen vastakkainasettelun keinoin, mikä osaltaan lisää kirjoitusten kiinnostavuutta.

5.3.2 Turvallisuus

Sanomalehtiaineistossa turvallisuuden kehys rakentuu yhdeksi hallitsevaksi kehykseksi. Tämän tutkimuksen aineistossa turvallisuuden kehys jäsentää siirtolaisilmiötä ja siihen liittyviä kamppailuja yhteiskunnan turvallisuuden ja siirtolaisiin eri muodoissa liitetyn turvattomuuden viitekehyksessä. Kehys ohjaa siirtolaisuutta demonisoivan diskurssin merkitysmaailmaan, jossa siirtolaisuutta kuvataan ulkopuolelta tulevaksi ilmiöksi, jota määritellään turvallisuusuhkana viittamaalla rikollisuuteen, majoitusolosuhteiden aiheuttamaan turvattomuuteen, lastensuojeluun, leviäviin sairauksiin, luvattomaan oleskeluun ja järjestyshäiriöihin. Kehyttämisessä tukeudutaan vahvasti virkamiesten lausuntoihin ja päätöksiin (esim. poliisijohtajan tai palotarkastajan), mutta myös kuvauksiin, joissa siirtolaiset ja heitä tukevat aktivistit asetetaan vastakkain järjestystä ylläpitävän virkavallan kanssa. Näin turvallisuuden kehys kytkeytyy aktivisteja vähättelevän diskurssin merkitysjärjestelmään, jossa siirtolaisten oikeuksia ajavat aktivistit määrittyvät ensisijaisesti viranomaispäätösten ja -toimien vastustamisen, talonvaltausten ja ka-

pinoinnin kautta. Tuotetussa representaatioissa poliisi joutuu puuttumaan, häätämään, kiinniottamaan, sakottamaan sekä estämään siirtolaisia ja aktivisteja, mikä luo kuvaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumisesta. Kehystämisen kytkeytyy myös siirtolaisten negatiiviseen ja poissulkevaan representointiin sillä lehtikirjoitusten aiheena ovat toistuvasti kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet eli maasta poistettavat siirtolaiset. Turvallisuuden kehityksessä tulkintaa ulkopuolelta tulevasta uhkasta luodaan myös korostamalla perusasetelmaa, jossa Suomi näyttäytyy vastakohtana siirtolaisten kotimaille, joita luonnehtivat tuhot, hengenvaara, eri ihmisryhmien vainot ja kriisit. Sanomalehtikirjoituksissa turvallisuuden kehys välittää tulkintaa, jonka mukaan siirtolaiset ikään kuin tuovat mukanaan turvattomuuden ja muodostavat uhkan suomalaisille silloinkin kun siirtolaiset ovat tosiasiallisesti itse vaarassa kadulla asuminen, tulipalojen, sairastumisten tai kantaväestön väkivallan tähden.

Turvallisuuden kehys voidaan ymmärtää osaksi siirtolaisuuden ja maahanmuuton turvallistamista. Useat tutkijat ovat tarkastelleet siirtolaisuuden kehystämistä turvallisuuskysymykseksi (ks. Bigo 2002; Huysman 2000 ja 2006; Nyers & Rygiel 2012; Sasse 2005). Jonkinlainen uhkakehys on havaittu myös aiemmissa suomalaista maahanmuuttojournalismia koskevissa tutkimuksissa (Horsti 2005; Lindström 2013). Barry Buzanin, Ole Waeverin ja Jaap de Wilden mukaan turvallistaminen on puheakti, jolla rakennetaan yhteistä ymmärrystä siitä mihin tulisi kollektiivisesti suhtautua uhkana. Turvallistaminen on luonteeltaan intersubjektivistista, sosiaalisesti rakentuvaa ja diskursiivista. Turvallisuuskysymyksissä jotain ilmiötä tai asiaa dramatisoidaan ja luokitellaan turvallisuuskysymykseksi, mikä luo perustaa vastatoimien tarpeellisuudelle ja oikeutukselle. Buzanin et al. mukaan turvallistamisen retoriseen rakenteeseen jäsentyy jonkin asian esittäminen eksistentiaalisena uhkana, joka edellyttää tietynlaisia toimia ja oikeuttaa tavanomaisesta menettelystä tai säännöistä poikkeamisen. Sosiaalisesti rakentuvana turvallistaminen kytkeytyy yhteiskunnallisiin valtasuhteisiin, jolloin onnistunut turvallistaminen on riippuvainen paitsi yleisön hyväksynnästä myös turvallistamistoimijan asemasta. Turvallistavina toimijoina ovat yleensä poliitikot, hallitukset, virkamiehet, intressiryhmät, jotka näyttävät puhuvan jonkun yhteisön turvallisuuden puolesta. (Buzan et al. 1998, 26, 33, 40) Tämän tutkimuksen kontekstissa tätä havainnollistaa tilan antaminen virkavallalle sanomalehtikirjoituksissa joko lausuntojen, kantojen tai toiminnan kuvaamisen kautta. Turvallistamispuhe tekee näkyväksi asiantuntijavaltaa ja teknokraattisesti jäsentyvää raja- ja maahanmuuttopolitiikkaa. Jef Huysmans tuo esille, että turvallisuusnäkökulma voi nousta esille kontekstista johon ilmiö tai asia sijoitetaan sen sijaan että suoranaisesti määritellään asia uhkana (Huysmans 2006, 3). Esimerkiksi tämän tutkimuksen aineistossa siirtolaisuuden sijoittaminen perinteisten, tunnistettujen turvallisuusongelmien kuten rikollisuuden yhteyteen näyttäisi yhdistävän siirtolaisuuteen

turvallisuuteen liittyviä merkitysyhteyksiä. Buzanin et al. mukaan turvallisuus näyttäytyy itseensä viittaavana käytänteenä ja turvallistamisesta on monin paikoin tullut institutionalisoitunutta (Buzan et al. 1998, 24, 27). Toisin sanoen turvallistamispuheen ymmärretään itsessään pohjaavan turvallisuuskäytänteisiin ja samanaikaisesti luovan merkitysjärjestelmää, joka organisoii sosiaalisia suhteita ja toimintaa turvallisuuden rationaliteetin kautta (Huysmans 2006, 24–25). Asioiden määrittely turvallisuuskysymyksiin siirtää ne turvallisuuden logiikan ja toimintatapojen alaisiksi, mikä usein merkitsee yksilöiden vapauksien rajoittamista jollakin tapaa. Huysmansin mukaan on osuvampaa lähestyä turvallistamista käänteisesti, jolloin on olennaisempaa ymmärtää turvattomuus poliittisesti ja sosiaalisesti rakentuneena ilmiönä (Huysman 2006, 4). Vastaavasti Didier Bigo liittyy turvallistamisen institutionaaliseen hallintaan, jossa poliitikot, turvallisuusalan ammattilaiset ja hallinnolliset käytänteet hyödyntävät vallankäytössään epävarmuutta ja pelkoa (Bigo 2002, 65–66). Modernien yhteiskuntien katsotaankin kehittyneen ns. riskiyhteiskunniksi, joita luonnehtii epävarmuus ja riskien ja turvallisuuden hallinnan prosessit, jotka itsessään synnyttävät riskejä ja turvattomuuden tunnetta (Beck 1992, 19–21). Näkökulma korostuu tämän tutkimuksen tulosten valossa.

Turvallistamista on luonnehdittu politisaation äärimuodoksi sen kehystäessä aihetta tietynlaista politiikkaa edellyttäväksi tai politiikan yläpuolella olevaksi. Onnistuessaan turvallistaminen siirtää asioita pois tavallisen poliittisen menettelyn ja ääripäässä koko julkisen keskustelun piiristä. (Buzan et al. 1998, 23) Tässä tutkimuksessa turvallisuuden kehysten sisällä on havaittavissa myös eri katsantokantojen välistä kamppailua, jota esiintyy sekä sanomalehtikirjoituksissa, että aktivistien omissa Facebook -kirjoituksissa. Tämä osoittaa, ettei siirtolaisuutta ole turvallistamispuheesta huolimatta täysin turvallistettu. Siirtolaisuuden konstruointia uhkakuvaiksi nakertaa erityisesti siirtolaisten hädänalaisuutta korostavan diskurssin merkityksenanto, jossa siirtolaisia määrittäväksi tekijäksi rakentuu suojelun ja avun tarve. Aktivistit hyödyntävät yleistä turvallisuusperusteista kehystämistä tarjoten vaihtoehtoista näkökulmaa, jossa turvattomuuden kohteena ovatkin siirtolaiset johtuen heidän heikosta asemastaan lähtömaissaan ja Suomessa. Turvallisuusuhkan sijaan siirtolaisia rinnastetaan sorrettuihin vähemmistöihin vedoten universaaleihin ihmisoikeuksiin ja solidaarisuuteen. Uhkaksi konstruoituu yksilöitä polkeva, jähmeän byrokraattinen järjestelmä, jota aktivistit kritisoivat sanomalehtikirjoitusten haastatelussa sekä omissa kirjoituksissaan. Aktivistikirjoituksissa turvallisuuden kehys ilmenee eksplisiittisemmin kuvauksina ja viittauksina siirtolaisten kohtaamaan rasismiin ja väkivaltaan sekä heidän kotimaidensa turvattomuuteen sekä rajanylityksen vaarallisuuteen. Valtamediassa suhtautuminen ei ole täysin yhtenevää, esimerkiksi käännytettävät naiset ja mummot sekä raskaana

olevat paperittomat naiset kuvataan suojelun ja avun tarpeessa olevina, kun taas siirtolaismiesten kuvauksissa miehet ovat itse keräämässä rahaa tai osoittamassa mieltään käännytyspäätöstä vastaan. Tämä voi ilmentää suomalaisten suhtautumisen sukupuolittuneisuutta, mikä heijastuu uhkakuvien konstruointiin, mikäli naiset nähdään useammin uhreina ja miehet uhkina.

5.3.3 *Humanitaarisuus*

Tutkimukseni aihetta lähestyttiin tutkimusaineistossa myös humanitaarisuuden kehuksesta. Joukkotiedotusvälineiden viestintää koskevissa tutkimuksissa on aiemmin havaittu, että media toistuvasti kehystää aiheita humanitaarisesta näkökulmasta. Esimerkiksi Russel Neumanin et al. mukaan inhimillistä ulottuvuutta korostavaa kehystämistä kuvaa pyrkimys liittää tarinaan inhimilliset kasvot tai emotionaalinen ulottuvuus (Neuman et al. 1992, 69–72). Kyse on siis mediasisällön personalisoinnista dramatisoinnin ja tunteellistamisen keinoin, joilla herätetään ihmisten mielenkiintoa aihetta kohtaan (Semetko&Valkenburg 2000, 95–96). Humanitaarisen kehystämisen taustalla on ajatus siitä, että median tuottamat inhimillisen kärsimyksen kuvaukset voivat synnyttää vastaanottajassa tunteellisia reaktioita kuten myötätuntoa, ymmärrystä, huolta ja sääliä, mikä laajentaa ihmisten samaistumiskykyä oman välittömän ympäristönsä ulkopuolelle (Neuman et al. 1992, 69–72). Toisaalta kehystäminen ilmentää humanitaarista ideologiaa ja asettuu osaksi länsimaisen humanitarismin käytäntöjä ja toimintalogiikkaa (ks. esim. Johansson 2013).

Tutkimusaineistossa humanitaarinen kehystäminen kytkeytyy siirtolaisuuden hädänalaisuutta korostavan diskurssin rakentamiin representaatioihin avun ja suojelun tarpeessa olevista siirtolaisista ja diskurssin välittämiin oikeudenmukaisuuden ja inhimillisyyden arvoihin. Humanitaarinen kehys ohjaa myös perusoikeusdiskurssin tulkintoihin ihmisarvosta ja universaaleista ihmisoikeuksista sekä kollektiivisen toiminnan diskurssin tulkintoihin globaalista yhteisöllisyydestä ja solidaarisuudesta. Sanomalehtikirjoituksissa humanitaarisuuden kehys nojaa kuvauksiin sotaa tai vainoja pakenevista ihmisistä, kadulla asuvista köyhistä, terveydenhuollon ulkopuolelle jäävistä odottavista äideistä, huostaanoton uhkan alla elävistä lapsiperheistä sekä pakolla turvattomaan maahan poistettavista henkilöistä. Vastamediassa siirtolaisia kehystetään väkivallan ja institutionalisoituneen syrjinnän kohteina sekä mielivaltaisen byrokratian rattaisiin joutuneina ihmisinä. Esimerkiksi Katazyna Marciniak ja Imogen Tyler ovat todenneet että siirtolaisten puolesta toimivat järjestöt ja liikkeet kuten Sans-Papiers hyödyntävät usein julkiuusstrategioita, joilla he pyrkivät inhimillistämään siirtolaisia ja tekemään heistä samaistumi-

sen kohteita suurelle yleisölle ja haastamaan siirtolaisia dehumanisoivia ja ksenofobisia kuvauksia, joita hyödynnetään myös siirtolaisvirtojen hallintakeinojen legitimoinnissa (Marciniak & Tyler 2014, 8). Valta- ja vastamediassa humanitaariseen kehystämiseen liittyy keskeisesti moralisointi. Vastamediassa kehystäminen rakentuu uutisjuttujen kärkkään kommentoinnin, siirtolaisten kokemusten välittämisen, tunnelatautuneiden kannanottojen ja iskulauseiden sekä maahanmuuttojärjestelmän ja siirtolaisten yhteiskunnallisen aseman problematisoinnin kautta. Sanomalehtikirjoituksissa kehystämisessä hyödynnetään kuvauksia siirtolaisten olosuhteista Suomessa ja kotimaissaan. Kokonaisuudessaan humanitaarinen kehys jää valtamediassa mielikuvien voimakkuuden osalta heikommaksi esimerkiksi turvallisuuden kehykseen verrattuna sillä humanitaarinen näkökulma jää helposti vahvoja tunteita herättävien uhkakuvien varjoon. Vastaavalla tavalla esimerkiksi Karina Horsti on todennut turvapaikanhakijoita koskevan uutisoinnin ihmisoikeusnäkökulman esiintyvän enemmänkin mahdollisuutena ja kumoutuvan uhkakehyksen ja laittomuuden kehyksen sisään rakentuvan vähättelyn kautta (Horsti 2005, 154–158). Valtamediassa empatiaa ja moraalisia arvioita välitetään lähteiden eli mielenosoittajien, aktivistien, kansalaisjärjestöjen ja uskonnollisten toimijoiden kautta. Lähes poikkeuksetta siirtolaiset eivät itse pääse ääneen sanomalehtikirjoituksissa. Peter Nyersin ja Kim Rygielin mukaan humanitarismi turvallistamisen vastakkaisena diskursiivisena regiiminä kehystää siirtolaisia ensisijaisesti humanitaarisina hahmoina, joiden uhriasema tekee heistä samalla äänettämiä ja rajoittaa heidän aktiivista toimijuuttaan (Nyers & Rygiel 2012, 8).

Tämän tutkimuksen tulosten valossa humanitaarisen kehystämisen voidaan ymmärtää välittävän sosiokulttuurisen makrotason olettamuksia ja ymmärrystapoja koskien maailmaa ja toiseutta. Tulkintaa tukevat Keith Testerin ajatukset humanitarismista kulttuurisena ilmiönä, joka kietoutuu nykypäivänä vahvasti mediakulttuuriin. Humanitarismista on tullut naturalisoitu osa länsimaista kulttuuria ja moraalista maisemaa. Humanitarismissa on Testerin mukaan kyse siitä miten länsi, historiallisena ja institutionalisoituneena vauraan maailman yhteisönä ymmärtää moraalisen vastuunsa köyhempiä ja heikompiosaisia maailmanosia ja asukkaita kohtaan. Humanitarismi siis pohjaa tietynlaisiin käsityksiin maailmasta ja lännen suhteesta muihin, joita Testerin mukaan jäsentävät imperialistinen perintö ja oletukset lännen moraalista ylivallassa. (Tester 2010, xii-x, 7–9) Michael Barnettin ja Thomas Weissin mukaan humanitaarinen toiminta on 1900-luvulla muotoutunut valistavasta ja sieluja pelastavasta toiminnasta, sotien tuhojen lievittämisestä sekä kehitys- ja kriisiavusta yhä laajemmaksi ja hajanaisemmaksi avunannon kokonaisuudeksi ja humaanimman maailman symboliksi saavuttaen legitimeettiä globaalilla agendalla. Vaikka näytämme elävämme humanitarismin kulta-aikaa, humanitarismi

määrittäytyä kiistanalaisena sillä sen perusta jäsentyy politiikan, vallan ja etiikan suhteisiin (Barnett & Weiss 2008, 1–15, 21–26). Myös tässä tutkimuksessa havaittu humanitaarinen kehystämisen voidaan asettaa osaksi länsimaisen humanitarismin perinnettä.

5.3.4 *Talous*

Talouden kehys ilmentää mediatuotannon käytänteitä, jossa markkinavetoisen maailman ilmiöitä ja tapahtumia tarkastellaan taloudellisten tekijöiden, motiivien ja vaikutusten kautta. Tämä osoittaa kuinka kehystämisen mediakäytänteenä eli tekstin tuottamisen ja kuluttamisen tapana on sidoksissa sosiokulttuurisiin käytänteisiin (Fairclough 1997, 81). Russell Neuman et al. liittävät mediassa usein esiintyvän taloudellisen kehystämisen kapitalististen sosiaalisten suhteiden ja arvojen vahvistamiseen, talouden terminologian käytön laajentamiseen ja inhimillisen käyttäytymisen arvottamiseen (Neuman et al. 1992, 62–64). Taloudellisen kehystämisen voidaan ymmärtää heijastavan uusliberalismin ideologista hegemoniaa. Talouden näkökulman painottuminen ja aiheiden käsittely taloudellisten arvokriteerien mukaan on myös liitetty median markkinoitumiseen (Nieminen & Pantti 2009, 22–23). Tutkimusaineistossani talouden kehys kytkeytyy siirtolaisuutta koskevien diskurssien merkityksenantoon, jossa siirtolaiset kuvataan uhkina tai uhreina myös taloudellisesta näkökulmasta. Siirtolaisuuden kehystämisen talouden näkökulmasta representoi siirtolaisuuden syiksi taloudelliset tekijät ja tuo esille siirtolaisuuteen liittyviä taloudellisia uhkakuvia. Kehystämisen näkyy erityisesti Itä-Euroopan romaneita koskevissa kirjoituksissa, joissa Suomeen tulon taustalla ilmaistaan olevan rahan tarve ja romanien kuvataan hankkivan tuloja kerjäämällä, katusoitamisella, lehtiä tai kortteja myymällä sekä pulloja kerjäämällä. Toisaalta romanit liitetään taskuvarkaisiin eli omaisuusrikollisuuteen ja heidän harjoittamansa kerjääminen taloudelliseen hyväksikäyttöön ja rikollisuuteen. Valtamediassa rakennetaan myös kuvaa siirtolaisuuden taloudellisista kustannuksista tuomalla esille Helsingin kaupungin roolia majoittumisten tai paluurahan maksajana. Mielenkiintoista on, että aineistossa siirtolaisuuden kustannuksia ei käsitellä laajemmin, vaan kehystämisessä korostuu lähinnä siirtolaisten taloudellinen asema ja siihen liittyvien arvottuneiden tulkintojen välittäminen. Toisaalta siirtolaisten heikko taloudellinen asema tuodaan esille kirjoituksissa paperittomien terveydenhuoltopalveluista, joka konstruoi kuvaa siirtolaisten hädänalaisesta asemasta. Vastamediassa taloudellinen kehystämisen kytkeytyy nimenomaan siirtolaisten hädänalaista asemaa korostavaan diskurssiin ja sen tuottamaan representaatioon avun tarpeessa olevista köyhistä siirtolaisista. Aktivistiverkoston julkaisuissa taloudellinen kehystämisen tapahtuu siirtolaisten taloudellisen aseman ja siihen liitettyjen syiden problematisoinnin kautta. Julkaisuissa

tuodaan esille mm. siirtolaisaseman tuomat ongelmat koskien toimeentuloa tai sosiaalipalveluiden saatavuutta, siirtolaisten taloudellinen hyväksikäyttö asianajotoimistojen ja marjanpaimintayritysten toimesta sekä valtionhallinnon toimien edistämisen yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntyminen.

Niin vasta- kuin valtamediassa myös aktivistiverkoston toimintaa kehystetään talouden kautta. Aktivistien julkaisuissa viitataan keräyksiin, jäsenmaksuihin, tuotemyyntiin, lahjoituksiin, varainkeruutapahtumiin sekä siirtolaisten voimaannuttamiseen työllistämisen kautta. Valtamediassa tuodaan esille aktivistiverkoston toiminnan rahoittaminen tukitapahtumien ja yksityishenkilöiden lahjoitusten kautta valtion tuen sijaan. Tässä suhteessa kehystämisen voidaan katsoa johdattavan kollektiivisen toiminnan diskurssin mukaiseen merkityksellistämiseen, jossa aktivisteja kuvataan kollektiivina korostaen toiminnan yhteisöllistä luonnetta. Näin kehys tarjoaa näkökulmaa, jossa aktivistiyhteisö asettuu vastakkain valtiovallan kanssa ja aktivistiverkoston kollektiivinen identiteetti rakentuu aktivistien jaettujen kontribuutioiden ja yhteisen toiminnan varaan. Valtamediassa taloudellisen kehystämisen voidaan osaltaan ymmärtää ilmentävän yhteiskunnallisia valtasuhteita tehden näkyväksi eri toimijoiden taloudellista valtaa. Kirjoituksissa viitataan Helsingin kaupungin omistusoikeuteen, sen laatimisiin vuokrasopimuksiin, kaupungin lupaamaan käyttöoikeuteen ja rahanantoon sekä toisaalta kerjäämisen kieltämiseen ja työvoiman kontrolliin viranomaisten toimesta. Kuvaukset luovat erottelua päätösvaltaa omaavien tahojen ja siirtolaisten sekä heitä tukevien aktivistien välille: ne tarjoavat tietynlaista tulkintatapaa siitä kenellä on esimerkiksi omistusoikeuteen perustuen valta vaatia, päättää, oikeuttaa, kieltää ja häätää.

5.3.5 *Hallinta*

Hallinnan kehys lähestyy siirtolaisuutta ja sitä ajavaa aktivismia hallinnan näkökulmasta. Hallinnan kehys on tunnistettu aiemmissa suomalaista maahanmuuttojournalismia koskevassa kehysanalyysisessä tutkimuksessa (mm. Horsti 2005, Lindström 2013). Tutkimusaineistossa siirtolaiset ja aktivistit kehystyvät osaksi valtasuhteiden verkostoa. Michel Foucault'n teoriassa hallinnallisuus (*governmentality*) määrittyy vallankäytön muodoksi, mikä on käsitteenä hyödyllinen kuvaamaan kuinka valtion harjoittaman vallan ymmärretään hajautuvan erilaisiin instituutioihin, rakenteisiin, käytäntöihin, toimintatapoihin ja toimijaverkostoihin. Hallintavalta on keskeistä valtioiden olemassaololle sillä se on mahdollistanut jatkuvan uudelleenmäärittelyn koskien sitä mikä kuuluu valtion toimivaltaan. (Foucault 1991, 100–103) Mitchell Dean

hahmottaa hallinnallisuutta totuuden, vallan ja identiteetin ulottuvuuksien kautta. Hallintaa ilmentävät ensinnäkin sitä jäsentävät ja sen tuottamat tieto- ja totuuskäsitykset (*episteme*), toisekseen vaikuttamisen ja hallitsemisen keinot, mekanismit, toimintatavat, tekniikat, teknologiat ja välineet (*techne*) sekä kolmanneksi yksilölliset ja kollektiiviset identiteetit, joiden kautta hallinta toimii ja joita se tuottaa liittämällä statuksia, kykyjä ja ominaisuuksia hallinnan kohteina oleville sekä hallintavaltaa käyttäville toimijoille (*ethos*). (Dean 2010, 40–44) Tässä tutkimuksessa hallinnan kehystä ilmentää se, kuinka mediateksteissä tuodaan esille hallinnan taustalla olevia siirtolaisia ja siirtolaismyönteisiä aktivisteja koskevia ymmärrystapoja, siirtolaisuuden ja aktivismin hallintakeinoja sekä siirtolaisia ja aktivisteja toimijoina hallintavallan verkostossa.

Valtamediassa hallinnan kehys näkyy viittauksina viranomaispäätöksiin ja -toimenpiteisiin, lainsäädäntöön ja oikeusjärjestelmään, turvapaikanhakujärjestelmään, -käytäntöön ja -prosessiin, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, omistussuhteisiin, sekä päätöksentekorakenteisiin tai hallinnollisiin yksiköihin kuten eduskuntaan, sisäministeriöön osastoihin, kaupunginhallitukseen, maahanmuuttovirastoon, sairaanhoitopiireihin ja asiantuntijoiden työryhmiin. Vastamediassa hallinnan kehystä ilmentävät viittaukset rajoihin ja rajakontroleihin, turvapaikka- ja oleskelulupajärjestelmään, sosiaalipalveluihin, viranomaisten valvontaan ja byrokraatiaan, ulkomaalaislainsäädäntöön ja sen vaikutuksiin koskien siirtolaisten oikeusasemaa, sekä siirtolaisia koskeviin ennakkokäsityksiin. Hallinnan kehys kytkeytyy turvallisuuden kehysten uhkakuviin ja maahanmuuton turvallistamiseen sillä hallinnan kehys tekee näkyväksi rajojen ja maahanmuuton hallinnan kompleksista todellisuutta. Niin valta- kuin vastamediassa keskeisenä ulottuvuutena hallinnan näkökulmasta nousee esille liikkuvuuden hallinta, johon voidaan liittää rajojen ylittämisen, työvoiman ja maassa oleskelun kontrolli. Tämä kuvastaa sitä kuinka tästä globalisoituvan maailman ominaispiirteestä on tullut kohde hallinnalle ja pyrkimyksille määritellä ihmisiä ja väestöjä tietynlaisina subjekteina heidän liikkumisen sääntelyn kautta (Nyers & Rygiel 2012, 3). Liikkuvuuden ja siihen liitettyjen uudenlaisten turvallisuusuhkien hallintapyrkimyksistä johtuen esimerkiksi Euroopan unionin raja- ja maahanmuuttokäytänteet ovat muotoutuneet monitasoisiksi ja yhä kauemmas levittäytyneiksi hallintajärjestelmiksi. Näiden maantieteellisistä rajoista irtautuneiden monitahoisten kontrolli- ja erottelujärjestelmien on nähty tuottavan paitsi symbolisia rajoja Euroopan ja muun maailman välille, myös erilaisia oikeudellisia statuksia ja hierarkioita niin Euroopan unionin kansalaisten, kolmannen maan kansalaisten kuin myös siirtolaisten keskuuteen (Rigo 2009, 80, 99, 137–138).

Valtamediassa hallinnan kehys näkyy erityisesti viranomaislähteiden esille tuomisena ja viranomaisten kielenkäytön sisällyttämisenä uutistarinoihin. Sanomalehtikirjoituksissa kehystämisen nojaa vahvasti siirtolaisuutta koskevien diskurssien tuottamiin representaatioihin siirtolaisista uhkina tai uhreina, mikä määrittää siirtolaisia ensisijaisesti hallinnan kohteiksi. Valtamediassa siirtolaisia kuvataan pääasiassa nimettöminä hahmoina tai ryhminä kuten romaneina, irakilaismiehinä, ruandalaisnaisina, paperittomina, joille ei pääasiallisesti anneta suoraa puheoikeutta tai ääntä. Siirtolaiset määrittyvät kohteiksi rutiininomaisina näyttäytyvissä hallinnollisissa prosesseissa eivätkä esimerkiksi viranomaisten kanssa käytävän tai laajemman yhteiskunnallisen keskustelun osapuoliksi, joina suomalaisaktivisteja representoidaan. Uutisjutuissa siirtolaisia käännytetään, siirretään paikasta toiseen, häädetään, majoitetaan ja heidän puolestaan osoitetaan mieltä tai heitä otetaan suojelukseen. Näiden kuvausten voidaan katsoa häivyttävän siirtolaisten aktiivista toimijuutta. Karina Horsti on turvapaikanhakijoita koskevaa journalismia analysoidessaan havainnut vastaavanlaisen hallinnan kehysten. Horsti liittää turvapaikanhakijoiden kuvaamisen *passiivisina tavaroina* tai *kurittomina eläiminä* laajemmin mielikuvallisten rajojen tuottamiseen Suomen ja Euroopan ympärille. (Horsti 2005, 179) Maahanmuuton hallinta ja siirtolaisten asema ovatkin viime vuosina herättäneet keskustelua kriittisen tutkimuksen perinteessä. Enrica Rigon mukaan postkolonialistisessa Euroopassa siirtolaiset sisällytetään lähtökohtaisesti hallinnan kohteiksi, samalla tuottaen uudenlaisia alamaisuuden muotoja (Rigo 2009, 154–155). Toisin sanoen kyse on siirtolaisten rajoittuneesta, negatiivisesta tunnustamisesta, jossa yhteiskunta sisällyttää siirtolaiset vain laillisina tai laittomina työntekijöinä tai rikosoikeudellisen tai hallinnollisen rankaisun kohteina (Rigo 2009, 74). Tämän ns. inklusiivisen eksluusion, siirtolaisten alistamisen valtion vallankäytön kohteiksi suomatta heille yksinomaan kansalaisille suotuja oikeuksia ja turvaa, on nähty olevan siirtolaisten oikeuksia koskevan yhteiskunnallisen kamppailun ytimessä mikä selittää sen ilmentymistä myös tutkimusaineistossani (mm. Marciniak & Tyler 2014, 13).

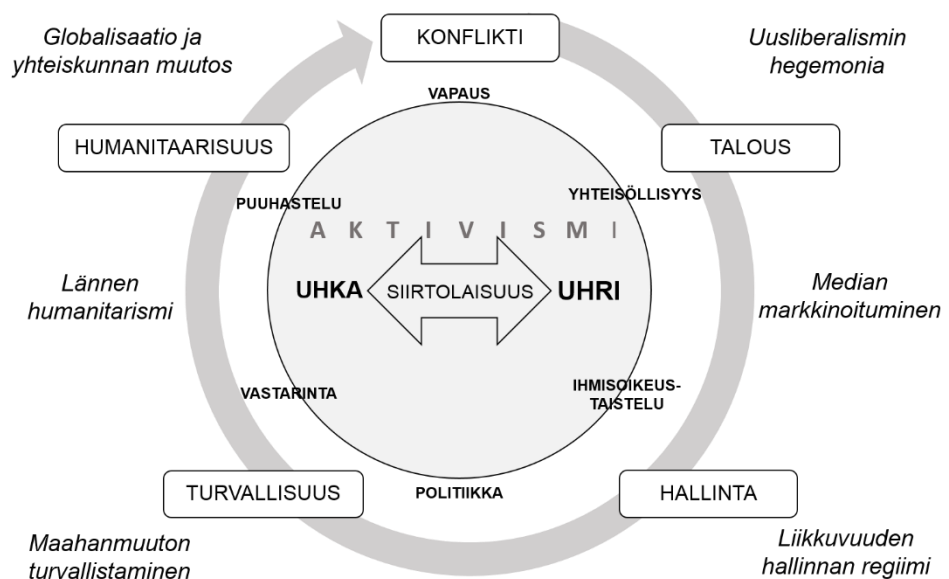
Tutkimusaineistossa hallinnan kehysten sisällä jäsentyy valtiovallan ja aktivistien välinen valtakamppailu. Vastamediassa tuodaan esille vallitsevaa hallinnan regimiä koskevia kriittisiä näkemyksiä. Aktivistien Facebook-kirjoituksissa kritisoidaan mm. säilöönottojen normalisointia, byrokraattisia prosesseja, vapaaehtoisen paluun järjestelmän vakiinnuttamista, syrjiviä käytänteitä ja oikeusturvaa heikentäviä lakiesityksiä sekä vaaditaan esimerkiksi siirtolaisten aseman virallistamista. Toisaalta myös vastamediassa näkyy hallinnan kieli, mikä voi kertoa hallinnan mekanismien läpitunkevuudesta sekä synnyttämästä tarpeesta tai mahdollisuudesta hyödyntää hallinnan itse tuottamia tiedon ja asiantuntijuuden muotoja sen haastamisessa. Hal-

linnan harjoittamista määrittelevien rationaliteettien onkin todettu olevan luonteeltaan diskursiivisia. Hallinnan perustelu nojaa tietynlaiseen käsitteistöön sekä tiedolliseen ja moraaliseen merkityssisältöön, jota hyödynnetään eri yhteyksissä ja mahdollisesti eri näkökulmista (Rose 1999, 27–29). Hallinnan kehukseen voidaan näin ollen liittää myös vastamedian vapausdiskurssin, kollektiivisen diskurssin, vastarinnan diskurssin sekä politisoivan diskurssin merkitysjärjestelmiin kytkeytyvät kuvaukset aktivistien mobilisaatiosta, verkostoitumisesta ja deliberaatiosta sekä siirtolaisten voimaannuttamisesta ja itseorganisoinnista. Nämä kuvaukset havainnollistavat hallintaan liittyvää problematiikkaa. Ne voidaan ymmärtää pyrkimyksiksi kyseenalaistaa hallinnan regiimiä ja vedota liberalistisen hallintavallan keskiössä olevaan ajatukseen hallinnan vapaudesta ja kansalaislähtöisestä vastuunkantamisesta. Tämä näkökanta tuo ilmi hallinnan dilemman: *hallintaa perustellaan vapaiden ja vastuullisten kansalaissubjektien tai – kollektiivien toiminnan edistämiseksi, vaikka juuri tämän toiminnan tuottamiseen ja ohjaamiseen hallinta nojaa* (Kaisto & Pyykkönen 2010, 11). Ilpo Helénin mukaan hallintaan liittykin paradoksi, sillä sen määrittely itseään rajoittavana itse asiassa edellyttää epäsuorasti valtiovallan rajoittamattomuutta. Koko yhteiskunnan edun turvaaminen edellyttää mahdollisuutta vaikuttaa laajasti eri elämänalueille. (Helén 2010, 34–35). Näin hallinta näyttää jatkuvasti laajenevan hienovaraisin keinoin yhä useammille ulottuvuuksille, myös diskursiivisesti.

6 POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena on ollut tarkastella millaista määrittelykamppailua Vapaa liikkuvuus -verkosto käy siirtolaisuuden puolesta valta- ja vastajulkisuudessa. Tarkemmin ottaen olen pyrkinyt selvittämään miten aktivistiverkoston ajama asia merkityksellistetään, miten aktivistiverkostoa representoidaan ja miten määrittelykamppailua kehystetään. Tutkimuksen empiirinen aineisto muodostui valtamediaa edustavan Helsingin Sanomien sanomalehtikirjoituksista (n=28) sekä vastamediaa edustavan Vapaa liikkuvuus -verkoston sosiaalisessa mediassa tekemistä päivityksistä (n=95), joita olen analysoinut diskurssi- ja kehysanalyysiä hyödyntäen. Alla olevassa kuviossa olen havainnollistanut tutkimukseni tulosten muodostamaa kokonaisuutta. Kuvio havainnollistaa analyysi- ja tulkintaprosessiani jäsentänyttä liikettä kielellisen mikrota-son ja sosiokulttuurisen makrotason välillä sekä diskursiivisen merkityksenannon monikerrok-sisuutta: merkitysten rakentumista mediateksteissä, merkitysten rakentumisen ja tulkinnan kyt-keytymistä mediatuotannon ja kulutuksen tapoihin ja laajempaan yhteiskunnalliseen konteks-tiin. Kuvion on tarkoitus selkeyttää sitä kuinka tutkimuksessani tunnistetut merkityksiä ja rep-resentaatioita tuottavat diskurssit ovat sidoksissa median tapoihin kehystää ilmiöitä sekä millä tavoin diskursiivisen merkityksenannon ja tulkinnan tavat ovat sidoksissa laajempiin yhteis-kunnallisiin ideologioihin, käytänteisiin, valtasuhteisiin ja kehityssuuntiin.

KUVIO 2. Diskursiivinen määrittelykamppailu siirtolaisuuden puolesta valta- ja vastajulkisuudessa.

Tutkimusaineistossa Vapaa liikkuvuus -verkoston agendaksi jäsenyi siirtolaisten oikeuksien edistäminen, mikä asetti tutkimukseni ytimeen siirtolaisuuden merkityksellistämisen tarkastelun. Kokonaisuutena siirtolaisuus jäsenyyt tutkimusaineistossa mielikuviltaan ja merkityksiltään kiistanalaisena ilmiönä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että mediajulkisuudessa käydään siirtolaisuudesta diskursiivista määrittelykamppailua, jossa siirtolaisia merkityksellistetään uhkan ja hädänalaisuuden vastakkaisista merkitysyhteyksistä. Hädänalaisuutta korostavassa diskurssissa korostuu siirtolaisten suojelun ja avun tarve sekä siirtolaisten representointi uhreina. Representaatiota rakennetaan kuvaamalla siirtolaisuuden syyksi turvattomuus lähtömaissa, korostamalla siirtolaisten heikkoa yhteiskunnallista asemaa, rinnastamalla siirtolaiset muihin vähemmistöihin, moralisoimalla viranomaisten toimintaa sekä vetoamalla oikeudenmukaisuuden ja inhimillisyyden arvoihin. Valtamediassa hallitsevana esiintyvässä siirtolaisia demonisoivassa diskurssissa korostuu puolestaan mielikuva siirtolaisten ulkopuolisuudesta ja siirtolaisten representointi uhkana. Siirtolaisia merkityksellistetään turvattomuuden lisääjinä viittaamalla rikollisuuteen, luvattomaan oleskeluun, majoitusolosuhteiden puutteisiin ja leviäviin sairauksiin. Lisäksi siirtolaisia määritellään negatiivisessa ja poissulkevassa mielessä hallinnan kohteina korostaen heidän ulkopuolisuuttaan ja häivyttäen heidän aktiivista toimijuuttaan. Tutkimukseni tekee näkyväksi kuinka siirtolaisuutta hahmotetaan uhriuteen ja uhkaan liittyvien stereotyyppien kautta. Keskeisenä havaintona on, että eri toimijat näyttävät operoivan mediajulkisuudessa jaetun merkitysjärjestelmän puitteissa. Esimerkiksi ajaessaan omaa agendaansa aktivistit viittaavat siirtolaisuutta demonisoivaan diskurssiin sen tuottamia merkityksiä kritisoiden, haastaen ja ironisoien. Toisena keskeisenä havaintona on, että valtamediassa siirtolaisuutta demonisoivaa diskurssia tuotetaan viittaamalla viranomaislähteisiin ja omaksumalla hallintokieltä ja siirtolaisten hädänalaisuutta korostavaa diskurssia viittamalla lähteinä aktivisteihin, avustus- ja ihmisoikeusjärjestöihin sekä uskonnollisiin toimijoihin. Tämä korostaa asiantuntijoiden valtaa ja kriittisesti ajatellen myös heidän vastuutaan maailman ilmiöiden määrittelyssä sekä median ja kansalaistoimijoiden roolia vallan haastajina. Tutkimus jäsentää valta- ja vastajulkisuuksien dynaamista suhdetta kuvaamalla kuinka siirtolaisten puolesta toimivien aktivistit onnistuvat nostamaan aiheita valtavirtaan, haastavat valtamedian kuvauksia sekä kehittävät vaihtoehtoisia puheen ja osallistumisen muotoja.

Tutkimukseni vastaa myös kysymykseen siitä miten aktivistiverkostoa representoidaan julkisuudessa. Siirtolaisten oikeuksia ajavaa aktivismia hahmottavat aineistossa useat, toisiinsa kytkeytyvät diskurssit. Tutkimuksessa tunnistettiin kuusi diskurssia, joiden merkityksellistämisen kautta Vapaa liikkuvuus -verkostosta konstruoituu erilaisia representaatioita. Aineistossa siir-

tolaisten oikeuksia ajavaa aktivismia vähätellään, aktivismia hahmotetaan yhteisöllisenä toimintana, aktivismia kuvataan järjestelmän vastaiseksi vastarinnaksi, aktivismia rinnastetaan ihmisoikeustaisteluun, aktivismia kuvataan vapauden ja liikkuvuuden aatteiden edistämiseksi ja aktivismi ymmärretään poliittiseksi toiminnaksi. Tutkimukseni tulokset ilmentävät kielen interpersonaalista funktiota eli kuinka kielenkäytöllä määritellään ihmisten tai toimijoiden asemaa maailmassa sekä rakennetaan identiteettejä. Kielenkäytöllä konstruoidaan Vapaa liikkuvuus -verkoston toimijuutta. Diskurssit paikallistavat aktivistiverkoston ympäröivään maailmaan ja toimijaverkoston tarjoten vaihtoehtoisia kuvauksia ja tulkintoja aktivistiverkostosta, sen jäsenistä, toiminnasta, toiminnan luonteesta ja suhteista muihin toimijoihin. Tutkimukseni tarjoaa näkökulman siihen kuinka aktivistiverkosto identifioi itseään ja miten aktivisteja määritellään muiden toimesta.

Valtamedian suhtautuminen aktivistiverkoston näyttäytyy tutkimustulosteni valossa osin ristiriitaisena. Valtamediassa mielikuviltaan vahvimpana merkityssuhteena rakentuu aktivistiverkoston marginalisointi kuvaamalla aktivismia negatiivisessa tai trivialisoivassa mielessä protestointina, virkavallan vastustamisena tai puuhasteluna. Toisaalta valtamedia myös legitimoii aktivistiverkoston toimintaa liittämällä aktivistit uutisoinnissa arvovaltaisten kansalaisjärjestöjen joukkoon tai viittamalla verkoston siirtolaiskysymyksen asiantuntijana. Ristiriitaisuus voi kertoa esimerkiksi piilevistä yhteiskunnallisista asenteista tai kaupallistuneen median viihdearvoa korostavista käytänteistä. Vastamediassa aktivistit voivat itse tuottaa sisältöä ja siten merkityksellistää toimintaansa. Tutkimusaineistossa aktivistien viestinnässä pyrittiin pääosin tiedottamaan aktivistiverkoston toiminnasta ja mobilisoimaan kannattajia. Suuressa osassa viesteistä kritisoitiin samalla päättäjien tai viranomaisten toimintaa. Aktivistien kielenkäytön havaittiin olevan vapaamuotoisempaa ja kärkkäämpää eli arvo- ja tunnelatautuneempaa. Aktivistien julkaisuissa hallitseviksi representaatioiksi muodostuivat kuvaukset aktivistiverkostosta kollektiivina ja globaalisti verkottuneena yhteisönä, aktivistien käymä kamppailu syrjivää järjestelmää vastaan sekä aktivistien aatteellinen toiminta vapauden puolesta. Valtamediassa kuvauksia legitimoitiin pääosin arvovaltaistamisen ja narrativisoinnin keinoin kun taas vastamediassa tukeuduttiin nojattiin vahvemmin moralisointiin. Sekä valta- että vastamedian tavoissa määritellä aktivisteja hyödynnettiin vahvasti vastakkainasettelua, eritoten suhteessa viranomaisiin.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymää määrittelykamppailua kehystetään konfliktin, turvallisuuden, humanitaarisuuden, talouden ja hallinnan näkökulmista. Hallitsevina näyttäytyvät konfliktin, turvallisuuden ja hallinnan kehukset.

Tutkimuksessa diskursiivista merkityksenantoa tarkastellaan laajemmassa sosiokulttuurisessa kontekstissa pohtien merkitysten ja tulkinnan tapojen kytkeytymistä ideologioihin ja valtasuh-teisiin. Tutkimukseni tulosten perusteella mediateksteissä ilmenevän määrittelykamppailun voidaan tulkita havainnollistavan suomalaisyhteiskunnan sisäistä arvokamppailua ja laajempaa pyrkimystä jäsentää siirtolaisilmiötä, toiseutta sekä globalisoituvaa maailmaa. Tutkimukseni yhtenä johtopäätöksenä on, että myös siirtolaisuutta ja aktivismia koskevien mediaesitysten si-sältöä ja näkökulmia määrittävät yhä enemmän pyrkimys lisätä esitysten kiinnostavuutta, dra-maattisuutta ja viihteellisyttä. Näin tutkimuksessani tunnistettu kehystäminen kuvaa median markkinoitumisen vaikutusta median tuotannon ja kulutuksen tapoihin sekä laajemmin uusli-beralistisen ideologian hegemoniaa markkinavetoisessa maailmassa. Tutkimuksessa havaitun hädänalaisuutta korostavan diskurssin ja siirtolaisagendan humanitaarisen kehystämisen voi-daan puolestaan tulkita havainnollistavan inhimillisyyden ja solidaarisuuden arvojen kasva-nutta merkitystä länsimaisissa yhteiskunnassa, mutta toisaalta tekevän näkyväksi länsimaisen humanitarismin imperialistista perintöä ja olettamusta lännen paremmuudesta suhteessa muu-hun maailmaan.

Tutkimukseni lisää kriittistä ymmärrystä globaalin ajan hallintavallasta ja sen diskursiivisesta tuottamisesta. Yhtenä tutkimukseni keskeisenä johtopäätöksenä on, että siirtolaisuuden repre-sentointi ilmentää globaalin ajan liikkuvuuden hallinnan monitahoisia totuuksia, tekniikoita ja identiteettejä. Hallintaan kytkeytyy myös tutkimuksessa havaittu siirtolaisilmiön ja maahan-muuton turvallistaminen. Siirtolaisiin diskursiivisesti assosioitu turvattomuus legitimoii vallan-käyttöä sekä monimuotoisten hallintajärjestelmien olemassaoloa ja laajentamista. Toisaalta me-diajulkisuudessa käytävä diskursiivinen määrittelykamppailu osoittaa että siirtolaisuutta ei ole täysin turvallistettu eikä aihepiiriä depolitisoitu. Tutkimuksen tulokset kertovat kansalaisyhteis-kunnasta kumpuavasta vastavallasta. Diskursseihin ja tulkintakehyksiin sisäänrakennetut jän-nitteet ilmentävät laajemmassa mielessä todellisuutta koskevien ymmärrystapojen välistä neu-vottelua ja kamppailua.

Viimeisen vuoden aikana siirtolaisuutta koskeva yhteiskunnallinen keskustelu on kiihtynyt me-diassa. Tutkimusaineistoni on pääosin vuosina 2015–2016 tapahtunutta turvapaikanhakijoiden räjähdysmäistä kasvua edeltävältä ajalta. Tutkimukseni tarjoaa kuitenkin käsitteellisiä työkaluja ja ymmärrystä myös parhaillaan käytävän keskustelun jäsentämiseen sillä kielenkäytön, merki-tyksellistämisen ja tulkinnan tavat ovat vahvasti kulttuurisesti juurtuneita. Viimeaikaisen uutisoinnin seuraaminen vahvistaa käsitystä siitä, että tässä tutkimuksessa tunnistetut diskurssit jä-sentävät edelleen aihekulttuuria koskevaa keskustelua vaikka diskurssien painoarvoissa onkin

tapahtunut muutoksia. Huomionarvoista on myös, että diskursiiviseen määrittelykamppailuun julkisuudessa osaaottavien toimijoiden joukko on tämän tutkimuksen tekemisen jälkeen laajentunut. Kun keskustelu on lisäksi polarisoitunut, voidaan todeta että tuorempi aineisto tuottaisi todennäköisesti monisyisempiä kuvauksia Vapaa liikkuvuus -verkostosta. Mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde olisikin esimerkiksi siirtolaisvastaisia ja siirtolaismyönteisiä toimijoita koskevan merkityksellistämisen vertailu, mikä aihepiirinä mahdollistaa useita erilaisia kysymyksenasetteluita.

Olen väistämättä pohtinut tutkimukseni hyödynnettävyyttä myös työnantajani rajavartiolaitoksen näkökulmasta. Tutkimus palvelee osin laitoksen tietotarpeita hahmottaessaan nykyajan kompleksista viestintä- ja informaatioympäristöä sekä tuottaessaan ymmärrystä yhteiskunnassa vallitsevista suhtautumistavoista siirtolaisuuteen ja rajoihin. Tämän tutkimuksen empiirisessä aineistossa ei esiintynyt suoria viittauksia rajavartiolaitokseen. Perinteisesti niukassa tiedotuslinjassa pitäytynyt rajavartiolaitos on siirtolaisilmiön myötä ollut viimeisen vuoden aikana runsaasti esillä julkisuudessa. Lisääntyneen näkyvyyden myötä rajavartiolaitosta ja sen toimintaa merkityksellistetään enenevässä määrin ja monimuotoisemmin tavoin julkisuudessa. Tämä luo tarvetta rajavartiolaitoksen julkisuuskuvaan koskevalle tutkimukselle. Tutkimukseni teoreettis-metodologista viitekehystä ja analyysimallia hyödyntäen olisi mahdollista tarkastella esimerkiksi kuinka valtamedia tai erilaiset kansalaistoimijat merkityksellistävät nimenomaan rajavartiolaitosta.

Tutkimukseni rakentaa myös pohjaa yleisesti viranomaistoiminnan ja erityisesti rajavartiolaitoksen viestinnän ja toimintamallien kehittämiseksi. Vaikka tutkimusajankohdan aineistossa ei rajavartiolaitosta sinänsä ole mainittu, on todennäköistä, että jos tutkimukseni aineisto olisi vuoden 2015 loppuosalta, viittauksia rajavartiolaitokseen löytyisi useita. Kun siirtolaisuutta, rajoja ja rajakontrolleja koskeva keskustelu rakentuu pitkälti eri toimijoiden väliseen vastakainasetteluun, tutkimukseni herättää kysymyksen siitä voisiko rajavartiolaitos omalla viestinnällään ja avoimuudellaan olla aktiivisesti mukana vähentämässä julkisen keskustelun polarisoitumista. Toisaalta tutkimukseni tuo esille miten rajavartiolaitoksen, muiden viranomaisten ohella, tulee kyetä jatkuvasti seuraamaan omaa toimialaansa koskevaa julkista keskustelua ja sitä muokkaavaa laajempaa yhteiskunnallista ja globaalia kontekstia. Tämä merkitsee, että rajavartiolaitoksen on vahvistettava omaa asiantuntemustaan median, viestinnän ja yhteiskuntasuhteiden alalla sekä kehitettävä laaja-alaisesti sidosryhmäyhteistyötään.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseni tarkoituksena on ollut tarkastella miten kielenkäytöllä kuvataan ja merkityksellistetään aktivistiverkoston siirtolaisuuden puolesta käymää kamppailua. Tarkoitukseni ei ole ollut selvittää aktivistien, tiedostusvälineiden tai viranomaisten esittämien kuvausten totuudenmukaisuutta vaan tuoda ilmi sosiaalisen todellisuuden vaihtoehtoisia jäsenystapoja. Vaikka kielenkäytön analysointi ja tulkinta on väistämättä laajalti kuvailevaa, olen pyrkinyt tutkimuksessani pureutumaan pintaa syvemmälle ja tuottamaan kriittistä ymmärrystä tutkimuskohteestani. Lähestymistapani ytimessä on ollut käsitys kielenkäytön ja diskursiivisen merkityksenannon sidonnaisuudesta sosiaalisiin prosesseihin. Käsitykseni mukaan mediatekstit ilmentävät yhteiskunnallisia intressiristiriitoja ja valtasuhteita. Nivomalla yhteen kielellistä mikrotasoa ja sosiokulttuurista makrotasoa tutkimuksessani tehdään näkyväksi kuinka siirtolaisuus ja aktivismi jäsentyvät vakiintuneiden puhetapojen, stereotyyppisten mielikuvien ja laajemman sosiokulttuurisen merkitysjärjestelmän välittämällä. Samalla tuodaan ilmi kuinka merkityssuhteita legitimoidaan ja arvotetaan, mikä valottaa mediajulkisuuden merkitystä ihmisten ajattelutapojen muovaajana ja vallan välineenä.

Konstruktionistisesta näkökulmasta tarkasteltuna tutkimuksessani en ole yksinomaan kuvannut todellisuutta vaan itse asiassa tuottanut erilaisia merkityksiä tutkimuskohteestani samalla rakentaen omaa versiotani sosiaalisesta todellisuudesta. Tästä syystä tutkimukseni luotettavuuden kannalta on myös tärkeää reflektoida mistä lähtökohdista olen lähestynyt tutkimuskohdettani sekä arvioida kriittisesti tutkimusprosessiani kokonaisuutena. Tieteellisessä työssä on aina tunnustettava oma riippuvaisuutensa, äärellisyytensä ja historiallinen ehdollisuutensa (Gadamer 2004, 10). Jäsentäessäni tutkimukseni teoreettismetodologista viitekehystä olen pyrkinyt ankkuroimaan tutkimustani tieteenfilosofisiin lähtökohtiin ja tuomaan ilmi metodologisia valintojani. On selvää, että olen hahmottanut tutkimuksen tekemistä länsimaisista arvoista ja tiedekäsityksestä käsin. Taustani rajaupseerina puolestaan merkitsee, että minulla on kokemuspohjaisia ymmärrystä rajoista, rajojen hallinnasta sekä niihin liittyvistä jännitteistä, mutta myös siirtolaisten vaikeista tilanteista. Esiymmärrykseni on yhtäältä voinut edistää syvällisempien tulkintojen tekemistä, mutta toisaalta se on voinut tiedostamattani vaikuttaa tulkintoihini siirtolaisuudesta ja aktivismista. Tutkimuksessani olen kuitenkin pyrkinyt omaksumaan riippumattoman tieteenharjoittajan roolin kohdistaen työni laajemmalle yleisölle ja tieteelliselle yhteisölle (Mills 1972, 172–173).

Diskurssianalyttisten tutkimusten luotettavuuden tärkeimpänä kriteerinä on pidetty tulkintoja perusteltavuutta ja siten niiden vakuuttavuutta (Jokinen et al. 1999, 234; Anttila 2006, 415). Tutkimukseni tulokset ovat muodostuneet monivaiheisen ja -tasaisen analyysi- ja tulkintaprosessin kautta. Olen pyrkinyt etenemään aineistolähtöisesti, mutta myös tarkastelemaan aineistosta esille nousevia merkityssuhteita kokonaisvaltaisemmin aiempaan tutkimukseen ja melko kattavaan kirjallisuusaineistoon tukeutuen. Olen hyödyntänyt diskurssianalyysia ja kehysanalyysia rinnakkain hahmottaakseni syvällisemmin merkityksenannon ja tulkinnan eri tapoja ja tasoja. Kuvatessani kuinka olen soveltanut diskurssianalyysia ja kehysanalyysia olen mielestäni samalla muotoillut analyysimallin, jota on mahdollistaa hyödyntää vastaavankaltaisten ilmiöiden tutkimisessa laajemmin. Olen pyrkinyt esittämään tutkimukseni tulokset aineistoon tukeutuen ja lukuisten suorien lainausten avulla siten että lukija pystyy itse tekemään tulkintoja teksteistä ja seuraamaan tulkinta- ja päättelypolkujani. Tässä luvussa olen vielä erikseen arvioinut kriittisesti rooliani tulkitsijana ja tutkimukseni luotettavuutta. Vaikka tutkimusprosessini on hahmottunut aineiston ja tutkijan välisenä vuoropuheluna, luonnollisesti vain tietyt merkityspotentiaalit ovat nousseet esille. Periaatteessa vaihtoehtoiset tulkinnat ja painotukset sekä tutkimuskohteena olevan ilmiön koostaminen uudelleen eri tavoin on siis mahdollista (Anttila 2006, 307). Tutkimusprosessissa on lopulta aina kyse tiettyjen näkökulmien avaamisesta ja toisten sulkemisesta (Eskola & Suoranta 2003, 141). Tästä perspektiivistä tarkasteltuna myös tämä tutkimus tarjoaa vain rajatun näkökulman monimerkitykselliseen ja kompleksiseen aiheeseen.

LÄHTEET

Ahvenisto, Inkeri & Mäki, Kirsi (toim.) (2006). Kansalaisvaikuttaminen ajassa: Näkökulmia suomalaiseseen kansalaisvaikuttamiseen suurlakosta 2000-luvulle. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran julkaisu: Väki Voimakas n:o 19. Jyväskylä: Gummerus.

Anderson, Bridget; Sharma, Nandita & Wright, Cynthia (2009). Editorial: Why No Borders? REFUGE, Canada's Journal on Refugees, 26(2), 5–18.

Anttila, Pirkko (2006). Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi.

Barnett, Michael & Weiss, Thomas G. (toim.) (2008). Humanitarianism in Question: Politics, Power, Ethics. Ithaca: Cornell University Press.

Bigo, Didier (2002). Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease. Alternatives, 27(Special Issue), 63–92.

Beck, Ulrich (1992/1986). Risk Society: Towards a New Modernity. Kääntänyt Mark Ritter. London: SAGE Publications.

Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1966). The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge. New York: Penguin Books.

Bonifazi, Corrado; Okólski, Marek; Schoorl, Jeannette & Simon, Patrick (toim.) (2008). International Migration in Europe. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Burr, Vivien (1995). An Introduction to Social Constructionism. E-kirja 2006. London: Routledge.

Buzan Barry, Ole Waever & Jaap de Wilde (1998). Security: A New Framework for Analysis. Colorado: Lynne Rienner Publishers.

Castells, Manuel (2008). *The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance*. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 78–93.

Castells, Manuel (1997). *The Power of Identity. The Information Age: Economy, Society and Culture Vol. II*. Oxford: Blackwell Publishing.

Cottle, Simon (toim.) (2003). *News, Public Relations and Power*. London: SAGE Publications.

Creswell, John W. (2013). *Qualitative inquiry & research design: choosing among five approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim A. (toim.) (2010). *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical perspectives*. New York: Routledge.

D'Angelo, Paul (2002). *News framing as a Multiparadigmatic Research Program: A response to Entman*. *Journal of Communication*, 52(4), 870–888.

Deacon, David toim. (2007). *Researching Communications: A Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis*. London: Hodder Arnold.

Dean, Mitchell (2010). *Governmentality: Power and Rule in Modern Society*. 2. painos. London: SAGE Publications.

Della Porta, Donatella (2000). *Edustuksellisten demokratioiden uudet haasteet*. Suomentanut Tiina Rättilä. *Valtiotieteellinen yhdistys. Poliitikka*, 42(4), 234–248.

Della Porta, Donatella & Diani, Mario (2006). *Social Movements: An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.

De Vreese, Claes H. (2010). *Framing the Economy: Effects of Journalistic News Frames*. Teoksessa: D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim. A. (toim.). *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. New York: Routledge, 187–214.

De Vreese, Claes H. (2004). The effects of frames in political television news on issue interpretation and frame salience. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 81(1), 36–52.

Entman, Robert (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58.

Eskola, Jari & Suoranta Juha (2003). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Euroopan komissio (2007). *Europe's Demographic Future: Facts and figures on challenges and opportunities*. Euroopan komission julkaisu. Luxembourg: European Communities.

Fairclough, Norman (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.

Fairclough, Norman (1997) *Miten media puhuu? Suomentaneet Virpi Blom & Kaarina Hazard*. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1991). *Governmentality*. Teoksessa: Burchell, Graham; Gordon, Colin; Miller, Peter. *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*. Chicago: University of Chicago Press, 87–105.

Foucault, Michel (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*. Toim. Colin Gordon. New York: Pantheon Books.

Foucault, Michel (2005/1969). *Tiedon arkeologia*. Suomentanut Tapani Kilpeläinen. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1976). *The History of Sexuality. Volume 1: An Introduction*. Kääntänyt Robert Hurley. New York: Pantheon Books.

Fraser, Nancy (1992). Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy. Teoksessa: Calhoun, Craig (toim.). Habermas and the Public Sphere. Massachusetts: MIT Press, 109–142.

Freedman, Jane (2008). The French "Sans-Papiers" Movement: An Unfinished Struggle. Teoksessa: Pojmann, Wendy (toim.). Migration and Activism in Europe since 1945. New York: Palgrave, 81–98.

Förbom, Jussi (2012). Vapaa liikkuvuus: Siirtolaisten kamppailut eivät ole irrallisia muista yhteiskunnallisista muutoksista. Pax-verkkolehti 05/2012. Viitattu 12.1.2015.
<<http://www.pax.fi/node/25348>>

Gadamer, Hans-Georg (2004). Hermeneutiikka: ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Suomentanut Ismo Nikander. Tampere: Vastapaino.

Gamson, William A. & Mogdigliani, Andre (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37.

Gergen, Kenneth J. (1985). The Social Constructionist Movement in Modern Psychology. *American Psychologist*, 40(3), 266–275.

Gergen, Kenneth J. (1999). *An Invitation to Social Construction*. London: SAGE Publications.

Gitlin, Todd (1980). *The Whole World is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkley: University of California Press.

Goffman, Erving (1986). *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.

Habermas, Jürgen (2004). Julkisuuden rakennemuutos: tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta. Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.

Habermas, Jürgen (1976). Tieto ja intressi. Teoksessa: Tuomela, Raimo & Patoluoto, Ilkka (toim.). Yhteiskuntatieteiden filosofiset perusteet I. Helsinki: Gaudeamus, 118–141.

Hall, Stuart. (1997). Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. London: SAGE Publications.

Helén, Ilpo (2010). Hyvinvointi, vapaus ja elämän politiikka: Foucault'lainen hallinnan analytiikka. Teoksessa: Kaisto, Jani & Pyykkönen, Miikka (toim.). Hallintavalta: Sosiaalisen, politiikan ja talouden kysymyksiä. Helsinki: Gaudeamus, 27–48.

Herkman, Juha (2011). Poliitiikka ja mediajulkisuus. Tampere: Vastapaino.

Himanen, Markus (2010). Ihmisten vapaa liikkuvuus vs. pääoman vapaa liikkuvuus. Internet-julkaisu. Helsinki: Ylioppilasteatterin tietotoimisto. Viitattu 12.1.2015.

<<http://yttt.fi/2010/11/ihmisten-vapaa-liikkuvuus-vs-paaoman-vapaa-liikkuvuus/>>

Holmberg, Jukka (2004). Etusivun politiikkaa: Yhteiskunnallisten toimijoiden representointi suomalaisissa sanomalehti uutisissa 1987–2003. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Horsti, Karina (2005). Vierauden rajat: Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Husa, Sari (1995). Foucault'lainen metodi. Niin & näin, 3/1995, 42–28.

Huysmans, Jef (2000). The European Union and the Securitization of Migration. *Journal Common Market Studies*, 38(5), 751–777.

Huysmans, Jef (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. New York: Routledge.

Hämäläinen, Hanne (2011). Aktivistit vasta- ja valtajulkisuudessa – vastademokratian visuaaliset kehykset aktivistien Internet-sivustoilla ja Helsingin Sanomissa 2000-luvulla. Helsingin yliopisto. Pro Gradu tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Härkönen, Anita (2015). Sankareita vai rikollisia? Greenpeacen syksyn 2013 iskun mediakuva suomalaisessa sanomalehdistössä. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Inglehart, Ronald (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton: Princeton University Press.

Johansson, Frank (toim.) (2013). *Hyvän tekeminen ja valta: humanitarismin kriittistä tarkastelua*. Suomentanut Kati Pitkänen. Helsinki: Gaudeamus

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Jones, Jeffrey P. (2005) *Entertaining politics: New Political Television and Civic Culture*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.

Juppi, Pirita (2004). *Keitä me olemme? Mitä me haluamme? Eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdistössä*. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kaisto, Jani & Pyykkönen, Miikka (toim.) (2010). *Hallintavalta: Sosiaalisen, politiikan ja talouden kysymyksiä*. Helsinki: Gaudeamus.

Karppinen, Emmi (2013). *Työntekijä, uhri vai suomalaisuuden peili? Diskurssianalyttinen tutkimus maahanmuuttokeskustelusta Helsingin Sanomissa vuosina 2000–2012*. Pro gradu-tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Karvonen, Erkki (2000). Tulkintakehys ja kehystäminen. *Tiedotustutkimus* 2000:2, 78–84.

Karkulehto, Sanna & Valjus, Kati toim. (2005). *Valtamedia/Vastamedia: Kirjoituksia media-kulttuurista*. Oulu: Oulun yliopisto.

Koponen, Juuso (2015). Maahanmuuttajat sekä maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskeskustelu sanomalehden sivuilla. Pro gradu-tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Kunelius, Risto; Noppari, Elina; Reunanen, Esa (2009). Media vallan verkoissa. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kuypers, Jim A. (2002). Press Bias and Politics: How the Media Frame Controversial Issues. Westport: Praeger Publishers.

Kuypers, Jim. A (2010). Framing Analysis from a Rhetorical Perspective. Teoksessa: D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim. A (toim.). Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives. New York: Routledge, 286–311.

Leiviskä, Pekka (2014). Missä heitä kuunneltaisiin? Kuinka Tampereen Torikokousliike ja Occupy Wall Street –liike pyrkivät vaikuttamaan julkisoissa. Pro gradu-tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lippmann, Walter (1922). Public Opinion. New York: Harcourt, Brace and Company.

Lindström, Salli (2013). Hyvä-paha maahanmuutto: Kehysanalyysi suomalaisesta maahanmuuttojournalismista. Pro gradu-tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Luhtakallio, Eeva (2010a). Local Politicizations. A Comparison of Finns and French Practicing Democracy. Helsinki: Helsinki University Press.

Luhtakallio, Eeva (2010b). Visuaaliset aineistot sosiologiassa – Kehysanalyysi kuvien tutkimisen välineenä. Sosiaalitutkimuksen kvalitatiiviset menetelmät kurssi 13.10.2010. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 18.12.2015. <http://blogs.helsinki.fi/tklehton/files/2010/10/Kvali-kurssi_EL102010_verkkoon-1.pdf>

Luostarinen, Matti (2007). Uusi mediayhteiskunta: Blogit ja sosiaalinen media innovaatioyhteiskunnan muutoksessa. Helsinki: Books on Demand.

- Marciniak, Katarzyna & Tyler, Imogen (2014). *Immigrant protest: Politics, aesthetics, and everyday dissent*. New York: State University of New York Press.
- McCombs, Maxwell (2005). A Look at Agenda-setting: past, present and future. *Journalism Studies*, 5(4), 543–557.
- McCombs, Maxwell & Shaw, Donald (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187.
- McNevin, Anne (2011). *Contesting citizenship: Irregular Migrants and New Frontiers of the Political*. New York: Columbia University Press.
- Metsämäki, Mikko & Nisula, Petteri (2006). *Aktivistit: Suomalaisten kansalaisliikkeiden tarina*. Helsinki: Edita.
- Meyrowitz, Joshua (1999). Understandings of Media. *ETC: A Review of General Semantics*, 56(1), 44–53.
- Mills, Charles Wright (1982). *Sosiologinen mielikuviutus*. Suomentanut Antti Karisto. Helsinki: Gaudeamus.
- Neuman, Russel; Just, Marion; Crigler, Ann (1992). *Common knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. Chicago: University of Chicago Press.
- No Border Network (2004). Presentation of the No Border Network. Internet-sivusto. Viitattu 25.1.2016. <<http://www.noborder.org/about.php.html>>
- No Border UK (2012). About No Borders. Internet-sivusto. <Viitattu 25.1.2016. <http://noborders.org.uk/aboutnoborders>>
- Nyers, Peter & Rygiel, Kim toim (2012). *Citizenship, Migrant Activism and the Politics of Movement*. New York: Routledge.
- Paloheimo, Heikki ja Matti Wiberg (2012). *Politiikan perusteet*. Helsinki: WSOYpro.

Palonen, Kari. Four Times of Politics: Policy, Polity, Politicking and Politicization (2003). *Alternatives: Global, Local, Political*, 28(2), 171–186.

Pietikäinen, Sari (2000). Discourses of differentiation: Ethnic representations in newspaper texts. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Pojmann, Wendy (toim.) (2008). *Migration and Activism in Europe since 1945*. New York: Palgrave.

Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. London: SAGE Publications.

Pynnönen, Anu (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Working Paper 379/2013. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Raittila, Pentti toim. (2004a). *Etnisyys ja rasismi journalismissa*. Suomen journalistiliitto, Mediakriittinen julkaisusarja 6. Tampere: Tampereen yliopisto.

Raittila, Pentti (2004b). Venäläiset ja virolaiset suomalaisten toisina – Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.

Raittila, Pentti toim. (2007). *Keskusteluja etnisyydestä mediassa: Suomalaisten, maahanmuuttajien ja tutkijoiden tulkintoja*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja 102/2007. Tampere: Tampereen yliopisto.

Reed, Thomas V. (2005). *The Art of Protest: Culture and Activism from the Civil Rights Movement to the Streets of Seattle*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Reese, Stephen (2001). Prologue - Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. Teoksessa: Gandy, Oscar H.; Grant, August E.; Reese, Stephen; (toim.). Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 7–33.

Rigo, Enrica (2009). Rajojen Eurooppa. Suomentaneet Antti Paakkari; Taina Rajanti; Miika Saukkonen & Eetu Viren. Helsinki: Like.

Rogers, Wendy (2003). Social Psychology: Experimental and Critical Approaches. Philadelphia: Open University Press.

Ronkainen, Suvi; Pehkonen Leila; Yläne-Lindblom Sari & Paavilainen Eija (2011). Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro.

Rosanvallon, Pierre (2008). Vastademokratia: politiikka epäluulon aikakaudella. Suomentanut Tapani Kilpeläinen. Tampere: Vastapaino.

Rose, Gillian (2007). Visual Methodologies: An introduction to the interpretation of visual materials. 2 painos. London: SAGE Publications.

Rose, Nikolas (1999). Powers of Freedom: Reframing Political Thought. Cambridge: Cambridge University Press.

Sasse, Gwendolyn (2005). Securitization or Securing Rights? Exploring the Conceptual Foundations of Policies towards Minorities and Migrants in Europe. Journal of Common Market Studies, 43(4), 673–693.

Saukkonen, Pasi (2008). Kansalaisjärjestöt ja yhteiskunnalliset liikkeet – Johdanto. Teoksessa: Saukkonen, Pasi (toim.). Suomen Poliittinen Järjestelmä-verkkokirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 15.12.2015. <<http://blogs.helsinki.fi/vol-spj/kansalaisjarjestot/>>

Saukkonen, Pasi (2012). Suomalaisen yhteiskunnan poliittinen kulttuuri. Teoksessa: Paakkunainen, Kari (toim.). Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia. Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitoksen julkaisuja 2012:1. Helsinki: Helsingin yliopisto, 27–52.

Semetko, Holli & Valkenburg, Patti (2006). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 50(2), 93–109.

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa (2014). *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino.

Sivula, Jenni (2013). *Maahanmuuttokriittisten heimo: Internetyhteisö sosiaalisena ja poliittisena muotona*. Pro gradu-tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Suchman, Mark C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.

Taylor, Verta & Van Dyke, Nella (2004). Get up, Stand up: Tactical Repertoires of Social Movements. Teoksessa: Snow, David; Soule, Sarah & Kriesi, Hanspeter (toim.). *The Blackwell Companion to Social Movements*. Oxford: Blackwell Publishin, 262–293.

Tester, Keith (2010). *Humanitarianism and Modern Culture*. University Park: Pennsylvania University Press.

Tilastokeskus (2014). *Maahanmuuttajaväestö lähes kymmenkertaistunut 20 vuodessa*. Uutisia 25.3.2014. Viitattu 15.12.2015. <http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2014/uutinen_010_2014-03-25.html>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2013). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vapaa liikkuvuus -verkosto (2015). *Verkoston internet-sivusto*. Viitattu 12.1.2015. <<http://www.vapaaliikkuvuus.net/>>

Vapaa liikkuvuus -verkosto (2015). *Facebook -sivusto*. Viitattu 6.2.2015. <<https://fi-fi.facebook.com/vapaaliikkuvuus/>>

Van Gorp, Baldwin (2010). Strategies to Take Subjectivity Out of Framing Analysis. Teoksessa: D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim. A. Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives. New York: Routledge, 84–109.

Van Leeuwen, Theo & Wodak, Ruth (1999). Legitimizing Immigration Control: A Discourse-Historical Analysis. *Discourse Studies*, 1(83), 83–118.

Volkmer, Ingrid (2014). *The Global Public Sphere: Public Communication in the Age of Reflective Interdependence*. Cambridge: Polity Press.

Wanner, Phillippe (2002). Migration Trends in Europe. Euroopan neuvoston julkaisu. European Population Papers Series No.7. Strasbourg: European Council.

Wodak, Ruth & Meyer, Michael (toim.) (2009). *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2. painos. London: SAGE Publications.

Ylä-Anttila, Tuomas (2010). *Politiikan paluu: Globalisaatioliike ja julkisuus*. Tampere: Vastapaino.

Tutkimusaineisto

Helsingin Sanomat. 17.7.2015 [koostettu digitaalisesta arkistosta]. <<http://www.hs.fi/lehtiar-kisto/>>

- A. *Ruandalaisnainen käännytetään Suomesta tänään*. Kotimaa 29.11.2007. (A)
- B. *Turvapaikkaa hakenut ruandalaisnainen käännyttiin torstaina*. Kotimaa 30.11.2007. (B)
- C. *Romanikerjäläiset saivat yösjän Rajasaaren talonvaltaajilta*. Kaupunki 26.6.2008. (C)
- D. *Liikuntavirasto haluaa romanit pois Rajasaaresta*. Kaupunki 27.6.2008. (D)
- E. *Romanit asuvat Rajasaarella ainakin selvitysten ajan*. Kaupunki 1.7.2008. (E)
- F. *Vapaa liikkuvuus -verkosto etsii auttajia romanialaisille*. Kaupunki 25.7.2008. (F)
- G. *Aktivistiverkosto ajaa Suomeen vapaampaa oleskelulupapolitiikkaa*. Kotimaa 17.11.2009. (G)
- H. *Fakta: Rekisteröimätön yhdistys*. Kotimaa 17.11.2009. (H)
- I. *Romaneita uhattiin lasten huostaanotolla*. Mielipide 5.3.2010. (I)
- J. *"Mummot jäävät Suomeen!"*. Kotimaa 1.6.2010. (J)
- K. *Työryhmä esittää kerjäämisen kieltämistä*. Kaupunki 25.6.2010. (K)
- L. *Romanien köyhyys helpottuu koulunkäynnin avulla*. Mielipide 3.12.2010 (L)

- M. *Sosiaalikeskus kunnostaa pihan romanien käyttöön.* Kaupunki 17.12.2010. (M)
- N. *Homous on harvoin riittävä peruste turvapaikalle.* Kotimaa 24.2.2011. (N)
- O. *Sinnikkäät leiriytyjät.* Kaupunki 22.3.2011. (O)
- P. *Fakta: Kalasatamassa yöpyy vain osa romaneista.* Kaupunki 25.3.2011. (P)
- Q. *Senaatintorilla kiisteltiin romanien oikeuksista.* Kaupunki 7.6.2011. (Q)
- R. *Paperittoman naisen on hankala saada abortti.* Kotimaa 27.9.2011. (R)
- S. *Tuhannet paperittomat jäävät ilman terveydenhuoltoa.* Kotimaa 28.9.2011. (S)
- T. *Räsänen: Lakia turvapaikan saannista ei tarpeen höllentää.* Poliitikka 2.2.2012. (T)
- U. *Romanit osoittivat mieltään – leiriytyivät Senaatintorille.* Kaupunki 10.5.2012. (U)
- V. *Tapahtumia perjantaina 11.toukokuuta. Loppu rasismille – katto siirtolaisille! Ihmiset* 11.5.2012. (V)
- W. *Järjestö: Syömälakkoillut mies sai sairauskohtauksen Helsingissä.* Kotimaa 16.9.2012. (W)
- X. *Viranomaiset taivuttelivat afgaanimiehiä lopettamaan syömälakon.* Kotimaa 26.10.2012. (X)
- Y. *Afgaanimiehet lopettivat syömälakkonsa.* Kotimaa 20.11.2012. (Y)
- Z. *Asunnottomien yökahvila laajentaa aukioloaan.* Kaupunki 29.12.2012. (Z)
- Å. *Kapinaa hukkatiloja vastaan.* Kaupunki 28.5.2013. (Å)
- Ä. *Rautatieasemalla kuultiin joululauluja romanitivistillä.* Kaupunki 26.11.2014. (Ä)

Vapaa liikkuvuus -verkosto. 6.2.2015 [koostettu Facebook -sivustolta]. Tilapäivitykset [alla esitetty otsikko/ensimmäinen lause]. <<https://fi-fi.facebook.com/vapaaliikkuvuus/>>

1. *Vapaa liikkuvuus verkosto esittää: Häätanssi.* 3.2.2014. (#1)
2. *Tule tukemaan ihmisten vapaata liikkuvuutta ja siirtolaisten oikeuksia.* 3.2.2014. (#2)
3. *Coffee without borders.* 6.2.2014. (#3)
4. *Solidarity with the refugee struggle in Helsinki.* 20.2.2014. (#4)
5. *Free cafe this week.* 6.2.2014. (#5)
6. *Huomenna elokuviin!* 15.2.2014. (#6)
7. *Coffee without borders.* 28.2.2014. (#7)
8. *Coffee without borders next Thursday, welcome!* 28.2.2014. (#8)
9. *Sisäministeriön esitys vapaaehtoisen paluun järjestämisen vaikuunnuttamiseksi sisältää merkittäviä heikennyksiä ulkomaalaisen oikeusasemaan.* 3.3.2014. (#9)
10. *Vapaa liikkuvuus -verkosto järjestää seminaarin sisäministeriön lakiesityksestä.* 3.3.2014.(#10)
11. *Vapaa liikkuvuus -verkoston seminaari vapaaehtoisesta paluusta.* 3.3.2014. (#11)
12. *Coffee without borders.* 6.3.2014. (#12)
13. *Seminaari sisäministeriön lakiesityksestä keräsi paljon kuulijoita.* 6.3.2014. (#13)
14. *Raportti Vapaa-liikkuvuus-verkoston seminaarissa vapaaehtoisesta paluusta pidetyistä puheenvuoroista.* 12.3.2014. (#14)
15. *Take Back The Night!* 15.3.2014. (#15)

16. *Coffee without borders.* 17.3.2014. (#16)
17. *Free cafe this week, welcome!* 17.3.2014. (#17)
18. *Tonight! See you there!* 20.3.2014. (#18)
19. *Undocumented migrants have made several coordinated fence jumps in Melilla during last few weeks.* 29.3.2014. (#19)
20. *Coffee without borders.* 31.3.2014. (#20)
21. *Coffee, not borders! Free cafe this week!* 31.3.2014 (#21)
22. *Tangierissa olevat siirtolaiset ovat aloittaneet oman blogin kokemuksistaan.* 12.4.2014. (#22)
23. *Coffee without borders with special programme.* 12.4.2014. (#23)
24. *This week we'll hear more about March to Brussels -action. Freedom not Frontex!* 14.4.2014. (#24)
25. *ROMANITARINAT-Inhimillisiä näköaloja romanikysymykseen meillä ja muualla.* 18.4.2014. (#25)
26. *Lakiyritykset värväävät palkkioin turvapaikanhakijoita.* 22.4.2014. (#26)
27. *Coffee without borders: Lampedusa in Hamburg.* 5.5.2014. (#27)
28. *Tervetuloa kuulemaan puheenvuoroja siirtolaisuudesta ja yhteiskunnallisesta taiteesta Vapaa liikkuvuus -verkoston järjestämään tapahtumaan!* 16.5.2014. (#28)
29. *Coffee without borders: Right to stay for All.* 25.5.2014. (#29)
30. *Organizing against borders-discussion event with migrant activists on the 28th of May.* 25.5.2014. (#30)
31. *Organizing against borders-discussion event with migrant activists.* 25.5.2014. (#31)
32. *Coffee without borders: Right to stay for All.* 27.5.2014 (#32)
33. *In Calais, France, refugees wait to cross to UK.* 27.5.2014. (#33)
34. *Today our guest from the German group Youth without Borders will be talking about the migrant self-organizing in Tampere.* 28.5.2014. (#34)
35. *On taas se aika vuodesta.* 16.8.2014. (#35)
36. *Romanien Elävä kirjasto roskalavapaviljongilla sekä kaikille avoimet paperinukke- ja onnenkorutyöpajat liikkuvan väestön tukemiseksi.* 20.8.2014. (#36)
37. *Koko kesän jatkunut katastrofi merellä sai taas uusia uhreja.* 25.8.2014. (#37)
38. *Protesti jatkuu Berliinin Oranienplatzilla.* 26.8.2014 (#38)
39. *Calaisin pormestari epäilee kaupunkinsa olevan "laittomien siirtolaisten" panttivankina.* 6.9.2014. (#39)
40. *Calaisin siirtolaiset kuvaavat pormestarin panttivankiskenaariota.* 6.9.2014. (#40)
41. *Gathering for Migrants' Rights III.* 8.9.2014. (#41)
42. *9 Gatherings radio program will start on Wednesday at Lähiradio (100.3Mhz)!* 8.9.2014. (#42)
43. *At least 6,400 Sudanese asylum seekers, and another 367 Eritreans, left Israel for their home countries by the end of June.* 9.9.2014. (#43)

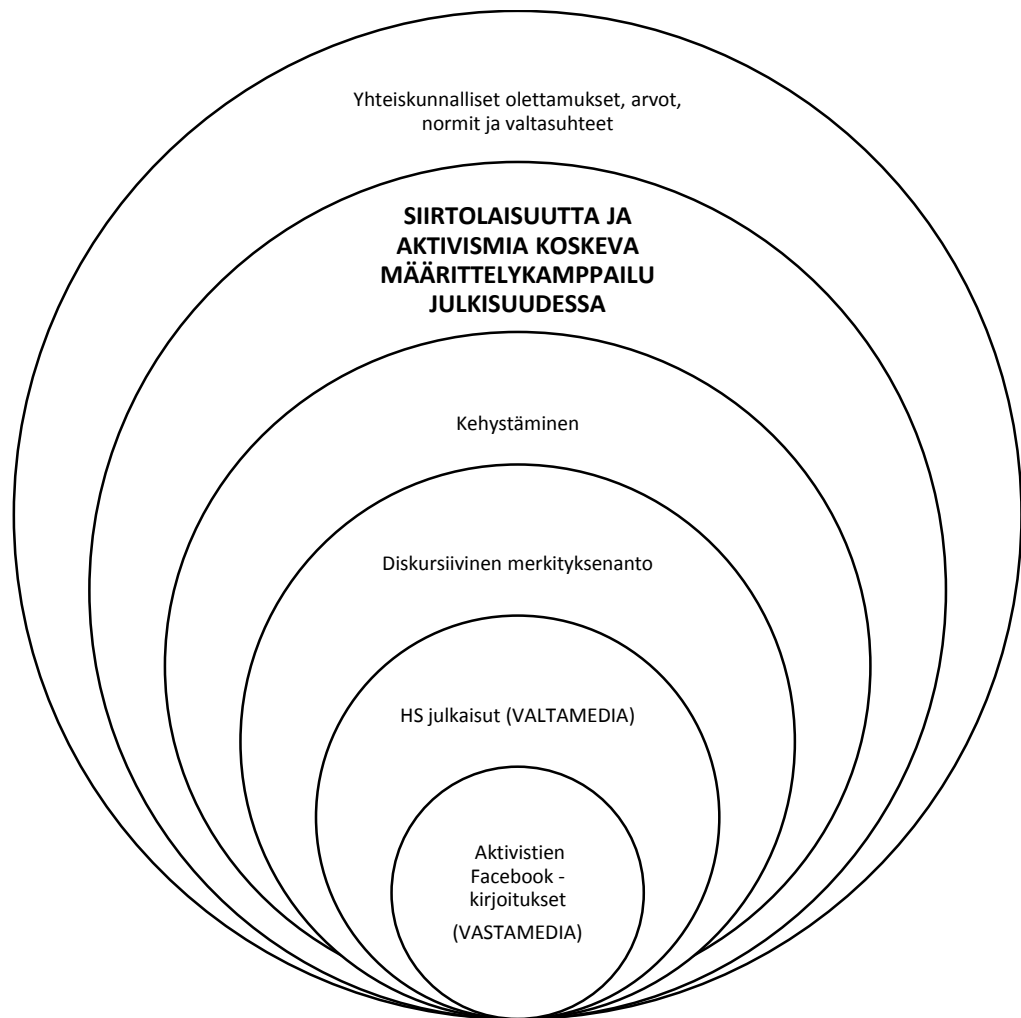
44. *9 Gatherings @ Lahiradio 100,3 MHz.* 9.9.2014. (#44)
45. *Berliinin valtauokset jatkuvat.* 11.9.2014. (#45)
46. *Join us tomorrow.* 12.9.2014. (#46)
47. *Coffee without borders.* 14.9.2014. (#47)
48. *Coffee without borders.* 14.9.2014. (#48)
49. *Coffee Without Borders is back!* 14.9.2014. (#49)
50. *Euroopan torjuntataistelu pakolaisia vastaan maksoi jälleen satojen ihmisten hengen.* 15.9.2014. (#50)
51. *Gathering for Migrant's Rights IV.* 19.9.2014. (#51)
52. *Finland! Home sweet home?! Not yet!* 23.9.2014. (#52)
53. *There will be a European wide police-control operation against migration with frontex and europol.* 24.4.2014. (#53)
54. *Berliiniläinen Refugee struggle for freedom-ryhmä on vallannut paikallisen "SAK:n" toimitaloja.* 25.9.2014. (#54)
55. *Eduskunnalle tänään lähtenyt "vapaaehtoisen" paluun lakihanke on susi.* 25.9.2014. (#55)
56. *Paperittomuus tai paluu kriisialueille -seminaarin raportti.* 29.9.2014. (#56)
57. *Koska verkoston sivut kaatuivat kriittisellä hetkellä, julkaisemme tässä uudelleen viime keväänä pidetyn "vapaaehtoista" paluuta koskevan seminaarin raportin.* 29.9.2014. (#57)
58. *Hallitus on päättänyt 25.9.2014 esittää kahta lakimuutosta, jotka toteutuessaan heikentävät huomattavasti ulkomaalaisten ihmisoikeuksia Suomessa.* 30.9.2014 (#58)
59. *Coffee Without Borders tomorrow, welcome!* 1.10.2014. (#59)
60. *People have been asking about the new laws, since the information is only available in Finnish.* 3.10.2014. (#60)
61. *Austrian group stay.love.resist made a video about resistance against deportations.* 5.10.2014. (#61)
62. *!!!!!!EU WIDE POLICEOPERATION FROM 13TH-26TH OCT 2014!!!!!!!* 7.10.2014. (#62)
63. *Listen to the 9 Gatherings program @ Lahiradio 100.3 MHz now!* 8.10.2014. (#63)
64. *WARNING..! MOS MAIORUM OCTOBER, 13.-26. 2014* (#64)
65. *Mielenosoitus: Ei paperittomuudelle, ei lasten säilöönnotolle!* 9.10.2014. (#65)
66. *Coffee without borders.* 11.10.2014. (#66)
67. *Next Thursday at the cafe the anti-racist group Antirasismi X will tell us about their activities.* 11.10.2014. (#67)
68. *Seminaari liikkuvan väestön majoituksesta.* 14.10.2014. (#68)
69. *As many of you know, the EU wide police operation Mos Maiorum started on Monday with the aim to apprehend irregular migrants.* 15.10.2014. (#69)
70. *Vapaa liikkuvuus -verkoston varainkeruubileet.* 18.10.2014. (#70)
71. *Join us to the demonstration on Wednesday 11am!* 21.10.2014. (#71)

72. *Thank you all for participating today!* 22.10.2014. (#72)
73. *Kiitos mielenosoituksessa puhuneet.* 22.10.2014. (#73)
74. *Vapaa liikkuvuus -verkoston tukibileet-fundraising party.* 24.10.2014. (#74)
75. *The latest 9 Gatherings radio program is available now!* 27.10.2014. (#75)
76. *Coffee without borders.* 28.10.2014. (#76)
77. *Coffee without borders this Thursday!* 28.10.2014. (#77)
78. *Tervetuloa bileisiin tänään.* 28.10.2014. (#78)
79. *Säilö = vankila.* 29.10.2014. (#79)
80. *Cultural Center of Finnish Kurds calls for people to show solidarity with the Kurdish city of Kobanê.* 30.10.2014. (#80)
81. *Varainkeruubileissä 28.10.2014 kerättiin lipputuloina 527€ verkoston romanityöhön.* 3.11.2014. (#81)
82. *Tomorrow, Wednesday 5th of November 6pm at Lähiradio 100.3 MHz the topic of 9 Gatherings radio program is the situation and rights of Roma migrants.* 4.11.2014. (#82)
83. *Vapaa liikkuvuus -verkosto esittäytyy Talvifoorumissa Tampereella.* 6.11.2014. (#83)
84. *Coffee Without Borders.* 11.11.2014. (#84)
85. *Don't forget Coffee Without Borders in Ekolo tomorrow starting at 6pm.* 12.12.2014. (#85)
86. *Romanisiirtolaisten ja taiteilijoiden yhdessä toteuttama upea korttisarja on tullut joulumyyntiin!* 19.11.2014. (#86)
87. *Today the last live show of 9 Gatherings radio for now.* 19.11.2014. (#87)
88. *Keskiviikkona romanimuusikoiden kanssa Kimmo Pohjonen, Iila Sile, Merikukka Kiviharju, Rauha-täti ja kumppanit joulukorttien julkaisukonsertissa Rautatientorilla.* 22.11.2014. (#88)
89. *Coffee Without Borders.* 24.11.2014. (#89)
90. *9 Gatherings Radio Program brings this Wednesday immigrants voices from Finland!* 2.12.2014. (#90)
91. *Coffee without borders - last one this year.* 7.12.2014. (#91)
92. *Welcome to the last Coffee Without Borders of the year!* 7.12.2014. (#92)
93. *Vapaa liikkuvuus -verkoston joulukeräys.* 12.12.2014. (#93)
94. *9 Gathering radio program is back live this Wednesday on Lähiradio 100.3 MHz.* 16.12.2014. (#94)
95. *Free Movement Network advices every Monday about residence and working permits, asylum system and Finnish bureaucracy.* 23.12.2014. (#95)

LIITELUETTELO

Liite 1. Tutkimuksen teoreettismetodologinen viitekehys (1 sivu)

Liite 2. Vapaa liikkuvuus -verkostoa representoivat diskurssit (3 sivua)

KUVIO 1. Tutkimuksen teoreettismetodologinen viitekehys

TAULUKKO 1: Vapaa liikkuvuus -verkostoa representoivat diskurssit

	Vähättelevä diskurssi	Perusoikeus-diskurssi	Vastarin-nan dis-kurssi	Kollektiivisen toiminnan dis-kurssi	Vapauden diskurssi	Politisoiva diskurssi
Organisoiva periaate	Aktivismi performanssina ja "leikkinä"	Aktivismi perus- ja ihmisoikeusliikkeenä	Aktivismi protestina, vastarintana ja kamppailuna	Aktivistit kollektiivina, jopa globaalina yhteisönä	Aktivismi vapauden ja liikkuvuuden aatteiden puolesta	Aktivismi poliittisena toimintana
Selitys toiminnalle	Esiintyminen, puuhastelu, häirintä, naiivius	Kansalaisuudesta riippumattomat oikeudet ja liikkuvuus globaalin ajan ideologiana ja siihen kytkeytyvä tarve edistää siirtolaisten oikeuksia	Vaihtoehtoisen/erimielisen näkökulman esittäminen Viranomaisten toiminnan valvominen ja vastustaminen	Siirtolaisten ja aktivistien marginalisointi synnyttää vaihtoehtoisia elämäntapoja, osallisuutta ja kulttuuria	Ihmisten vapauksia ja luonnollista liikkuvuutta rajoittavat laajentuvat kontrollijärjestelmät	Siirtolaisten aseman nostaminen yhteiskunnalliseen keskusteluun Raja – ja maahanmuuttopoliitiikan muuttaminen
Nimeäminen	Aktiivit, nuoret, muusikot, taitelijat, puuhahmukset, poliisin kiinniotamat, yksityishenkilöt	Ihmisoikeusaktivistit, siirtolaisten oikeuksia ajavat aktivistit, "proimmigrants", auttajat Pakolaiset, turvapaikanhakijat, oikeudettomat/illegaalit	Aktivistit, mielenosoittajat, talonvaltaajat, kiistan osapuoli, anti-rasistit, laittomat siirtolaiset, nuoriso	verkostolaiset, brothers&sisters, artistit, vapaaehtoiset, osallistujat, muusikot, jäsenet	vapautta rakastavat ihmiset, liikkuva väestö, laittomat siirtolaiset, paperittomat	aktivistiliike, kansalaiset, järjestöt, tukensa osoittavat ihmiset ja mielenosoittajat
Tulkinta motiiveista	itsensä ilmaisuus, metelin pitäminen, julkisuus-hakuisuus	Oikeudettomien puolustaminen, siirtolaisten yhteiskunnallinen tunnustaminen, oikeudenmukaisempi yhteiskunta	Kamppailu yksittäisten päätösten ja laajemmin koko järjestelmän muuttamiseksi	Tilojen avaaminen ja luominen osallistumiselle; potentiaalisten kannattajien mobilisointi; siirtolaisten voimaannuttaminen	Tavoitteena maailma ilman rajoja ka uusliberalismin ehdoilla etenevän globalisaatio-kehityksen haastaminen	Siirtolaisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen; solidaarisuuden osoittaminen; äänen antaminen äänettömille
Ongelman määrittely	Sinisilmäisyys, kiistely, viranomais-toimien estäminen, sopimusten rikkinen,	Siirtolaisten asettaminen "oikeudettomaan tilaan"; siirtolaisten heikko oikeusturva, syrjivä ja epäoikeudenmukainen turvapaikka- ja maahanmuuttajajärjestelmä	Syrjivä politiikka, hallinto ja yhteiskunta; viranomaisten byrokraatia ja mieli-valta	suomalaisessa yhteiskunnassa vallitseva negatiivinen asenne; siirtolaisten sulkeminen yhteiskunnan ulkopuolelle; viranomaisten empatian puute	Kontrollijärjestelmät johtavat inhimillisiin katastrofeihin ja maksavat miljardeja; viranomaisten toimivaltuuksien laajeneminen ja mieli-valta; ristiriitaiset menettelyt ja byrokraatia; poliisilain väkivalta	Siirtolaisten tilanne; rappeutunut tai muutoksen tarpeessa oleva valtajärjestelmä Päätöksen-teon hitaus Muutosvastarinta

Tarjottu ratkaisu	Keskustelun tiivistäminen, neuvottelu/tai-vuttelu, viran-omaisten tiu-kempi linja	Taistelu oi-keuksien puo-lesta, muutok-senhaku oi-keusjärjestel-män puit-teissa, tietoi-suuden lisää-minen, siirto-laisten autta-minen ja tuke-minen, soli-daarisuuden osoitus	Protesti eri muodois-saan (vas-tustus) ; val-tainstituuti-oiden haas-taminen	Yhdessä toi-miminen ja solidaarisuus; ilmaisu ja osallistuminen taiteen kautta; julkisen tilan haltuunottami-nen; keskus-telu, vuorovai-kutus ja koke-musten jaka-minen	Yksittäisten päätösten oi-kaisu; politiikan ja käytän-teiden muutta-minen; viran-omaisten vas-tustaminen; organisoitu toiminta ta-voitteiden saavutta-miseksi; va-pauksien to-teuttaminen	Poliittinen kampan-jointi; päät-täjiin vetoa-minen; julki-suus; kan-salaislähtiö-nen poli-tiikka; vasta-demokratia
Legitimaatio-strategia (van Leeu-wen&Wodak 1999)	Rationali-sointi: aktivistien toi-minnan tulok-setto-muus/hyödyt-ömyys arvovaltaista-minen: rationaaliset viranomaiset, pieni mielen-osoittaja-joukko tarinallistami-nen: kuvauk-set aktivistien mielenilmauk-sista, tem-pauksista ja puuhastelusta	Moraalistami-nen ja tarinal-listaminen: siirtolaisten in-himillistämi-nen rationalisointi: ihmisoikeudet luonnollisia ja fundamentaa-lisia arvovaltaista-minen: aktivistiver-kosto ihmiso-i-keusjärjestönä	Moraalista-minen: yksilöt vs. ”paha” val-tio; epätasa-painoinen valta-ase-telma oikeu-tuksena	Arvovaltaista-minen: yhteis-kuntakriittikija uusien merkitysten raken-taminen tai-teen luovan tradition kautta moraalistami-nen: yhdessä toimi-minen hy-veenä	Rationali-sointi: byro-kratian ja kontrollin kus-tannukset ja hyödyttömyys siirtolaistul-vien rajoitta-misessa moraalistami-nen: ihmisuhrit; yk-silön vapauk-siin puuttumi-nen, valvonta ja pakkovalta ”pahaa” arvovaltaista-minen: jär-jestö asian-tuntijana siir-tolaiskysy-myksessä	Arvovaltais-taminen: verkosto asiantunti-jana ja välit-täjänä siirto-laiskysy-myksessä; legitiimien yhteistyöta-hojen esiin-tuonti rationali-sointi: kyseenalais-tetaan viran-omaisten päättömiä ja perustele-mattomia toimia moraalista-minen: inhi-millisyyden, vapauden ja tasa-arvon korostami-nen

Vastakkainasettelut (me/ne)	Järjestystä ylläpitävät, rationaaliset viranomaiset vs. pieni joukko häiriöisiä aktivisteja	Siirtolaismyönteiset aktivistit ja järjestöt, ihmisoi-keusjärjestöt, uskonnolliset toimijat, hädänalaisessa asemassa olevat siirtolaiset vs. epäoikeudenmukainen turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmä	Joustavasti toimiva verkosto, ha- jautettu valta, suora demokratia vs. jäykät insti- tuutiot, hier- rarkkinen valta valveutu- neet kansa- laiset vs. rappeutu- neet päättä- jät/virkamie- het	"Me"- yh- dessä toimivat aktivistit; yh- teistyössä siir- tolaisten kanssa toi- miva kulttu- risektori; kes- kustelevat ja ymmärryk- seen pyrkivät ihmiset; glo- baalisti verkot- tunut aktivis- tiyhteisö vs. negatiivisesti siirtolaisiin suhtautuva, syrjivä, taka- pajuinen suo- malainen yh- teiskunta;	Tavalliset ih- miset ja glo- baalin ajan liikkuva vä- estö vs. liikettä ja elä- mää rajoitta- vat viranomai- set vapaus vs. valtion pakko- valta vapaus vs. tasa-arvo	Poliittiset aktivistit vs. viivyttävät, vastuuta välttelevät, konservatiiviset poliiti- kot vasemmisto vs. oikeisto
Analogiat/ metaforat	Talonvaltaa- jat, toisinajat- telijat, kapina, peli, leikki	Työväenliike, vasemmisto, rasisminvas- tainen liike, fe- ministit, vä- hemmistöt kamppailu, rakkikoira, [ih- misoi- keus]taistelu	Talonval- tausliike, fe- ministit, rakkikoira	perhe, ver- kosto	Linnake Eu- rooppa; Eu- roopan torjun- tataistelu; nat- sit; fasistit; keskitysleirit; vankila; kata- strofi	Vasem- misto, talon- valataus- liike, yleis- eurooppalai- nen No Bor- ders liike, poliittiset puolueet, yhteinen rin- tama, taka- pajuinen Suomi, tais- telu
Toimijoita	Helsingin kau- punki virastoi- neen, ammat- tinimikkein va- rustetut virka- miehet, Poliisi, MIGRI	Vapaa liikku- vuus -ver- kosto, Suo- men Pakolais- apu, SETA, Amnesty, us- konnolliset toi- mijat, Lääkäri- liitto, Oikeudet ilman rajoja ry, Ekumeeni- nen Neuvosto, tuomioistuimet	Vapaa liik- kuvuus -ver- kosto, muut aktivistiryh- mät ja kan- salaisjärjes- töt	Kulttuurisek- tori, taitelijat, muusikot, akti- vistit	Poliisi, MIGRI, Suomi (val- tio/hallitus), Frontex, Eu- rooppa	Vapaa liik- kuvuus -ver- kosto, No Borders- liike, vasem- mistonuoret, SDP, Vih- reät, Va- semmisto, poliittiset päättäjät
Missä esiintyy?	Uutiskirjoituk- set	Uutiskirjoituk- set ja some	Uutiskirjoi- tukset ja some	Uutiskirjoituk- set ja some	Uutiskirjoituk- set ja some	Uutiskirjoi- tukset ja some